

СИРОЖИДДИН САЙИД

СЎЗ ЙЎЛИ

Икки жиддик танланган асарлар

1-жилд

**«ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАҲРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ — 2008**

HD 35296
31394

Саййид, Сирожиддин

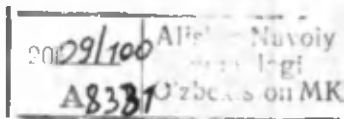
Сўз йўли: Танланган асарлар. Икки жилдлик. 1-жилд. —
Т.: «Шарқ», 2008. — 384 б.

Сўз йўли. Васлу хижрон, дийдору айрилиқ, соғинчу севинч йўли. Найсон ёмғирларидан кўкариб, барг ва куртак ёзмоқ, ер билан осмон аро шеър ва кўнгил кўйида бир умр тўкилоқ, тўкилоқ, тўкилиб бормоқ. Кўкламларда сарғаймоқ, заъфарон куз чоғлари яна кўкармоқ, ҳаёт дарахтининг пойига барглардай шовуллаб тўкилоқ, тўкилиб бормоқ.

Ўзбекистон халқ шоири **Сирожиддин Саййид** ўзининг икки жилдлик танланган асарларига «Сўз йўли» деб бежиз ном қўймаган. Бу — беҳаловат шоиримизнинг қалб йўли, сўз ва шеър кўйида тортган ранжу заҳматларининг йўлидир. «**Сўқмоғингда мен бир эпкини ё бир насимман, Япроқ сенинг, хас бўлсам гар сенинг хасингман**» дейди шоир. Демак, шоирнинг Сўз йўли бу — Ватанга муҳаббат, тирикликка ошиқу ошуфталик, севги ва садоқат йўлидир.

Мазкур биринчи жилдга Сирожиддин Саййиднинг 1975—2004 йилларда ёзган шеърларидан намуналар, шунингдек, «Тўполондарё билан хайрлашув» ва «Баҳор Сурхондан бошланар» номли дostonлари киритилди.

ISBN 978-9943-00-337-8

ББК 84(5Ў)6

МЕНИНГ ШОИРЛИГИМ

(Манзума)

Менинг шоирлигим, дўсту ёронлар,
Ёзилмиш манглайимга бир замонлар.

Туғилмиш у гаройиб паллалардан,
Онам бошимда айтган аллалардан.

Бешиқдан сўз қидирган кўзларимдир,
Лабимда оқ сути — илк сўзларимдир.

Отамнинг боғда ҳар пайванд ниҳоли,
Менинг таъбимни бир дилбанд ниҳоли.

Заминнинг супрасида бор замирим,
Фалак кайвониси қормиш хамирим.

Менинг шоирлигим — дашту адирлар,
Қуёшу ой анга ёпмиш патирлар.

Яралмишдир кийиклар ишвасидан
Ва жайрон жилғаларнинг жилвасидан.

Мисоли лоладир — қонлиғ ва жозиб,
Тубинда доғи ҳам ғоят ажойиб.

Менинг ярми хазонлир кўкламимдир,
Бу жисмим ҳам умрбод тўпламимдир.

Дилим тўрғай сабоғи бирла чиқмиш,
Тилим буғдой бошоғи бирла чиқмиш.

Менинг шоирлигим — чархи замондир,
Ярим дон бўлса, ярмиси сомондир.

Қачонким ёрни зулфига илиндим,
Ушал ондин тилиндим мен, тилиндим.

Қаро холин жафоси бунчалар кўп,
Шунинг-чун кўнглима кўп нуқталар кўп.

Менинг шоирлигим — ранжу риёзат,
Ибодат ҳам адо бўлмас зиёрат.

Муҳаббат оламидан бир хабардир,
Муҳаббат мулкига оғир сафардир.

Суйиб, чок-чокларимдан ҳам сўкилдим,
Тўкилдим мен, шу йўлларда тўкилдим.

Ўтиб кетган баҳорим ё дамимдир,
Ўзимнинг ёшлигимга мотамимдир.

Бу — очиқ бир бино, маҳзун иморат,
Видо ҳам айрилиқлардан иборат.

Менинг ҳижронларим — пушмонларимдир,
Бу шеърлар дўст билан душманларимдир.

Юрак-бағримга ҳам қилмай вафолар,
Ҳазин жонимга келтирдим жафолар.

Бу мунглуғ куш билан йиллар кечирдим,
Дилимнинг қонидан селлар ичирдим.

Унинг мен бирла бир жанжаллари бор,
Юрак-бағрим аро чангаллари бор.

Менинг шоирлигим — дарду балодир,
Мени ўтдин олиб, ўтга солодир.

Қуюнлар ичра ўсган бир қизил гул,
Қуйиб кетсам, кўкаргай сўз бўлиб кул.

Танамда бир умрлик яктагимдир,
Умрбод мен тугатмас мактабимдир.

Бу гулфом майни қай кунким симирдим,
Қоронғу кечаларда сўз кемирдим.

Бунинг оти тириклик ҳам ҳаётдир,
Туганмас заҳмату сабру саботдир.

Адо қилдим кўзида ёшларини,
Оқартирдим онамнинг сочларини.

Дилида кимниким бир дарди бордир,
Туғишгандир менга, у менга ёрдир.

Ажинлардан кимингким хатлари бор,
Менинг қалбимда ҳам дастхатлари бор.

Ким ўтган Яссавий бобомдан олдин?
Зиёю завқни шу бобомдан олдим.

Ўзим тупроқману пирим — самовий,
Менинг дорилфунунимдир Навоий.

Бу уммон узра мен бир мисли хасман,
Ҳавасман, бор-йўғи мавжи ҳавасман.

Менинг шоирлигим — рўйи жаҳондир,
Ҳироту Кўнё ҳам Андижондир.

Тамоми Термизийлардан таним бор,
Насафлардан нафаслар олганим бор.

Улуғвор Оқсаройлар узра ойим,
Бу янглиғ фахр бермишдир Худойим.

Мени зор андалиб қилди бу соҳир,
Ўзи шоҳу жаҳонда лек мусофир —

Муҳаммад Бобурим чеккан аламдир,
Менинг оламда саргардон боламдир.

Буюк Бобораҳим Машраб тупуги,
Ўлардим бахтли — тегса бир кўпиги.

Муҳаббат сингари мангу, давомий,
Бу осмонлар, тикилсам — бунча мовий...

Улуғлар хокини кўзларга суртдим,
Ватандай муҳташам сўзларга суртдим.

Буларсиз ҳеч менинг шеърим тугалмас,
Булар бордир — менинг шеърим туганмас.

Унинг кўрғони — юз минг жон ва тандин,
Ватандин бошланиб битгай Ватандин.

Қаросочу қарокўзу қаламқош,
Тили минг ёшдаю лекин дили ёш.

Баҳорий ҳандалакдан бир тилимдай,
Унинг ҳар шеваси — бир севгилимдай.

Булар бари қароғим, кўзларимдир,
Менинг офтобда ўсган сўзларимдир.

Неча бир мустабид даври замонлар
Қаёндин келдию кетди қаёнлар?

Жаҳонга ўз сўзимни айтдим охир,
Яна мен ўзлигимга қайтдим охир.

Дилим ҳар бир дарахт, боғ бирла ўсди,
Шу эл бирлан, шу тупроқ бирла ўсди.

Менинг хоксор элим, офтобпарастим,
Жаҳонда бор экан-ку қадду бастим.

Жаҳолат бирла кўп носозлигимдир,
Менинг шоирлигим — озодлигимдир.

Она юртим, менинг жону жаҳоним,
Ўзингдирсан, ўзингсан, онажоним.

2006

**ИЛК ОҒРИҒИМ,
ИЛК ЁМҒИРИМ...**

Сүрөжсүдгүн Сүйтүг

1975 й.

* * *

Сен маъсуд дунёнинг борини
Ўйладинг. Яшадинг. Ўткардинг.
Бердинг қорачиқлар умрини,
Тунларни киприкда кўтардинг.
Фарзандлар кетдилар ҳар тараф,
Сокин қолди уйинг — англадинг.
Соғиндинг, соғинч-ла йўл қараб
Бир вужуд соғинчга айландинг.
Ҳаёт остонасин босмагай хазон,
Тириклик гоҳ тупроқ,
Гоҳ осмонийдир.
Саломлар абаддир, онажон,
Видолар фонийдир, фонийдир.

1979

ЭСКИ УЙ

Ўтган йиллар ҳидин соғиниб,
Манзилларда бўлиб ўткинчи.
Оғушингга келдим толиқиб
Мен йўлларда адашган йўлчи.
Чақинлардай ўтган болалик
Энди бунда кўтармас сурон.

Мен бир пайтлар тебранган бешик
Сукунатда олмоқда ором.
Энди бунда янграмас алла —
Танглайимни кўтарган кўшиқ.
У дамларни кўмсадим яна
Деворингга ҳорғин бош кўйиб.
Болалик ҳам кетмиш раҳм қилмай,
Иилар сени хароб этибди.
Сени, боланг ташлаб кетгандай
Болалигинг ташлаб кетибди.
1975

* * *

Кунда Жувоз тоғларида¹ уйғонади айиқлар,
Уйғонади какликлар,
Пайдо бўлар охулар.
Табиатнинг унутилган лугат китоби каби
Уйғонади
Кунда Жувоз тоғларида бобомнинг боғи.
Бу бор ичра уйғонади бобомнинг кўзи янглиғ,
Икки уйғоқ кўзи янглиғ бир жуфт булоғи.
Кунда Жувоз тоғларида уйғонади айиқлар,
Уйғонади какликлар,

¹ Ҳисор тоғларида, Ниҳондара, Тўполондарё бўйидаги қишлоқ.

Пайдо бўлар охулар.
Ҳар тонг ҳаёт тимсолидай —
Бобом боғига келиб,
Бобомнинг жуфт булоғидан сув ичиб кетар улар.

1975

БОЛАЛИК ДАРАХТИ

Менинг дарахтимни кесманг, отажон,
Қўйинг, гуллар очсин маъсум соғинчим.
Қўйинг, барглар ёзсин,
Тугсин мевалар,
Бу дарахт — севинчим,
Менинг овунчим.

Менинг дарахтимни кесманг, отажон.
Барча айб мендадир,
Бу дарахт нечун?
Одобсизлик қилганим-чун,
Ёдингиздами —
Адабимни бергандингиз бир хипчин билан,
Бу дарахт — ўша хипчин.

Алам қилгандайин гўё шу куни
Ерга қадагандим мен уни.
Пахса деворларни кўп қорлар босди,

Қорлардан сўнг эса баҳорлар босди.
Бу ниҳол кўкарди,
Бўй чўзди, ўсди.
Қуртакдай кўнглимни бузманг, отажон,
Менинг дарахтимни кесманг, отажон.

Мен ҳам одам бўларман бир кун,
Шу дарахт сингари япроқлар ёзиб,
Гуллаб, завққа тўларман бир кун.
Кетгай дилингизнинг оғриқ доғлари,
Яшнаб шовуллагай умр боғлари.
Гарчи кичикдирман жисман, отажон,
Ҳаётни тушундим қисман, отажон.
Менинг дарахтимни кесманг, отажон,
Кўйинг, болалигим кесманг, отажон!

1976

БОЛАЛИК

Бир шаҳрим бор эди менинг, дўстларим,
Шаҳримнинг бор эди тиниқ осмони,
Тиниқ осмонида қолди кўзларим,
Кўзларимда қолди маънос армоним.
Дўстларим, бир шаҳрим бор эди менинг,
Шаҳримнинг чанг эди кўча-кўйлари.

Кўча-кўйларида ўшал шаҳримнинг
Қайтмас бир фаслнинг қолди бўйлари.

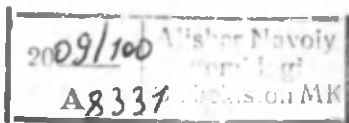
Дўстларим, бор эди менинг бир шаҳрим,
Бир парча ўтлоғи бор эди — яшил.
Бир парча ўтлоғи ичра бир даврим,
Яшил даврим қолди, дўстларим, ахир!

Чўкиб кетаётган менмасмидим у,
Ким олиб чиқарди мени дарёдан?
Бир дарём бор эди, дўстлар, қани у?
Дўстлар, мен топмадим уни дунёдан.

Менинг бир дарахтим бор эди, дўстлар,
Хазонлар қоплабди теграларини.
Кўзёшга қоришиб етилган сўзлар,
Дўстлар, у дарахтнинг меваларими?

1976

* * *

Самолётлар учди. Учдилар йиллар.
Поездлар, шаҳарлар қилдилар парвоз.
Дарахтлар учдилар, учди кенгликлар,
Учди неча баҳор. Учди неча ёз.

Учди масофалар олиб васлингни,
Ер ҳам парвоз этди, учди беармон.
Сен севги аталган гулгун фаслингни
Ўтли тезликлардан сақладинг омон.

Йиллар осмонида учдик, севгилим,
Етмоқ-чун манзилга — бир-биримизга.
Булутлар бағрини ёриб чиқдик жим,
Бизлар учиб кирдик тақдиримизга.

Биз тиндик. Қалб сенга кўксини тутди,
Сочингга кўмилиб яшар бармоқлар.
Ўн тўққиз ёшимни кўчалар ютди,
Ўн саккиз ёшингни кўмди сўкмоқлар.

Шаҳарлар биз учун учмагай энди,
Поездлар биз учун боғламас қанот.
Бизни ўзимизга қолдириб, тинди
Йиллар осмонида бизнинг самолёт.

Бу ёри... қанотнинг кераги йўқдир,
Бу ёғи жимгина ёнгувчи олов.
Севгилим, олдинда неки манзил бор,
Юракларнинг ўзи етказар яёв.

1977

БОЛАЛИК БАЛЛАДАСИ

Бошлари кесилган аждоҳоларнинг,
Бир кўзли девларнинг жасадларини
Яланг оёқларим билан босиб
Мен эртақдан чиқдим.

Сирли ўрмон эди эртақлар, унда
Қарғалар дўппимни олиб қочдилар.
Қўлдаги кулчамни тулкилар еди,
Ялмоғизлар минди велосипедимни.

Новдаларда бойкушлардек ўтириб олган
Ялмоғизлар тиззаларига
Қўлларини уриб, мени кузатдилар
Қирқта қароқчининг ғорига томон.

Сўнгра қоровуллик қилдим қароқчиларнинг
Ўғирлаган олтинлари, хуржунларига.
Аммо қирқ биринчи қароқчи бўлиб
Уларнинг сафига қўшилмадим мен.

Бир кун келтиришди бир қизни,
Тайинлашди:
«Агар қочса бошинг кетади.
Биз тезда қайтамыз».
Кетишди.

... Қочганимиз ёдимда фақат,
У қизнинг кўзлари, юзи унутдир,
Исин ҳам, исмин ҳам билмайман.
«ИЛ-18» номли темир Семурғда
Учиб кетдим кейин. Эртас — унутдир.
Қизни қутқарганим ёдимда фақат.

1978

СОҒИНЧ

Хатлар ёздим: «Бормисан, сингил,
Дарахтларим менинг омонми?
Мен омонман, танимоқдаман
Гоҳи баланд, гоҳ паст инсонни».

Хатлар ёздинг: «Бормисан, ака,
Келгунингча етадимми пул?
Хаёлларим менинг ҳам катта,
Тугатяпман ўрни мен бу йил».

Хатлар ёздинг: «Ака, бормисан,
Тушунарсан балки мени ҳам:
Шаҳар бориб ўқимоқчиман,
Нетай, рухсат бермаслар онам».

Сен хаёлсан дунёда, синглим,
Мен хаёлга бахш этгайман тил.

Йиллар ўтар — етарми йўлим,
Йўллар ўтар — етармикин йил?

Юрагимда туфилган шафқат
Камол топса агар бехато,
Йўлимдаги ҳар қандай ҳайрат
Мени бир кун қилгайдир адо.

Сенинг бўлса тақдиринг — Хаёл —
Конвертларда учиб келган қуш.
Сен дарахтсан — қийнаган савол,
Сен хаёлсан — кўринмас товуш.

Баҳор пайти аста силкиниб,
Туйғуларинг кўтарганда бош,
Қутлар сени биринчи бўлиб
Эрта кириб келган қалдирғоч.

Тушуниш бу — қийналиш демак,
Қийноқ гоҳ бахт, гоҳи пушаймон.
Тушунмасдан соф қолмоқ керак,
Сен соф қолгин, пок қол, сингилжон!

Соғинаман дарахтлар билан
Бирга баъзан меҳру қадрни.
Соғинаман хаёлингдай соф,
Хатларингда келган шаҳарни.

1978

ҚУЁШ ҚИЗИ

Бу қизнинг офтобда қорайган юзи
Ранг олиб яшади қиш бўйи қордан.
Бу қизнинг офтобда қорайган юзи
Қордай оппоқ бўлиб келди баҳорга.

Офтобда қорайган елкаларини
Қиш бўйи қорлардан яширди бу қиз.
Офтоб нури эмган билакларини
Қиш бўйи қорлардан яширди бу қиз.

Қиш бўйи бу қизнинг баданларини
Қорлардан яширди иссиқ палтоллар.
Барибир, бажарди айтганларини,
Қизни оқартирди барибир қорлар!

Бу қиз ечинаркан кўзгу олдида
Лол қотиб термулди ўзига у кун:
— Елкамни қай йўсин кўриб қолди-я,
Қорлар баданимни кўрмаганди-ку?

Қуёш ўт пуркайди. Ёз. Кўриб қолдим
Қирғоқда бу қизнинг кўйлақларини.
У қуёшга тоблаб, қорайтирарди
Қордай баданини, елкаларини.

1978

* * *

Олис кечинмалар қаърида
Йўллар ҳайқириғи янгради бирдан.
Йўллар ҳайқириғи бағрида
Мендан узоқлашиб борар бир одам.

Хира кўлкасида мужассам қайғу.
Кетиб боради у руҳсиз, толиқиб.
У — севгидир, мендан норизо туйғу.
У — ёшлиқдир, кетар менга тош отиб.

Олис кечинмалар қаърида
У мен кўролмаган бир нурдир.
Йўллар ҳайқириғи бағрида
У — мен яшолмаган умрдир.

1978

* * *

Сариосиё осмонлари,
Мени унутинг!
Аммо эсда тутинг — қайтаман,
Бобом кўтарганда намоздан бошин,
Отам фотиҳага очганида кўл.

Сариосиё осмонлари,
Мени унутинг!
Аммо эсда тутинг — қайтаман.
Қайтаман шамолни кўксимга босиб,
Поезддан тушаман тонгни етаклаб.
Қайтаман, кўлдаги жомадонимга
Дафтарларим аро дилларим жойлаб.
Йиллардай ранг-баранг совинчлариму
Гуллардай ранг-баранг йилларим жойлаб.

Сариосиё осмонлари,
Мени унутинг!
Аммо эсда тутинг — қайтаман,
Онамга тириклик саломин айта,
Сингилларим — гул-райҳонларим
Қуёш бешигидан уйғонган пайтда.
Ҳижрону фироқнинг кўнглини гашлаб,
Қайтаман, қайтаман ҳаётни,
Донишманд, пурҳикмат ҳаётни
Елкаларим узра тўн каби ташлаб.

1979

ТУНГИ ЎРИМДАН СЎНГ

Ҳозир чўмилишга тушар етти қиз,
Пастга — сокин оқаётган сойга.
Ғарамда ялтирар ой зиёсида
Еттита ой ўроғи мисол,
Еттита ўроқ.

Етти хил кўйлақка соқчи харсанглар,
Етти хил кўйлақни асрайди қирғоқ.
Сувдаги ёлғиз ой сочилиб кетар,
Ўрнига етти ой киради сувга.

Етти гул баданнинг тафтини
Муздек оғушида эритади сой.
Тепада — қуп-қуруқ ғарам қўйнида
Ухлар эркаклар.
Эҳ, сиз эркаклар!

...Пастда ялтирайди ой зиёсида,
Қиличлардай ялтирайди ой зиёсида —
Елкалар!
Елкалар!

1979

ЎСМИРЛИК

Туним менинг — жунуним менинг,
Сочлари ёйилган куюним менинг.
У тинмай шивирлар — юзлари олов:
Энди осон бўлар қийиним менинг.
Қўлларим лолдирлар елкаларида,
Илк бор тугён қилар тинимим менинг.
Илк бор томирларим тор келар қонга,
Илк бор торлик қилар кийимим менинг.
Нима бўлса бўлди!
Сочилиб кетар
Китобга асраган тийиним менинг.
Дунё ғойиб бўлар,
Қолар оқбадан
Туним менинг — қайиним менинг.
Ўсмирлигим менинг, не чирой кўрдинг?
Қаро сочларини мисли сой кўрдинг.
Ўсмирлигим менинг, ў шумим менинг,
Билмадим, ўнгмиди ё тушим менинг —
Лол эдим, ол эдим, безавол эдим,
Рўй берди энг гўзал жунуним менинг.
У-чи, шивирларди — юзлари олов:
— Жиннигинам менинг,
Мажнуним менинг!

1979

* * *

Бир кун мени уйғотадилар:
Дўстлар эмас, севгилим эмас,
Е соатнинг чинқириғимас —
Акам каби азиз дарахтлар
Бир кун мени уйғотадилар!

Мени бир кун уйғотадилар.
Тарақлаб очилар бехос эшигим,
Бостириб киради сўнгра хонамга
Олислардан келган уч-тўртта дарахт.
Олислардан келган уч-тўртта дарахт —
Сўнгги дарахтлари болалигимнинг.

Мени уйғотади бир кун дарахтлар,
Тургин, дейишади, видолашайлик,
Бизни ҳам кесишяпти...

1979

БАХТ

Уйланган йигитлар бу йил бунча кўп!
Ҳар бир уйда биттадан келин,
Ҳар бир уйда тўйдан ёдгорлик —
Чимилдиқ ва ... биттадан келин.

Бундан ташқари:
Ҳар битта ҳовлида биттадан сигир,
Кўшимча қиламан,
Бузоғи ҳам бор.
Куёвлар, келинлар йилида
Бунча кўп сигирларнинг
Кўзлари ёриди,
Бунча кўп!

Барглар пардасини жимгина суриб
Девордан қарайди дўмбоқ олмалар.
Деворнинг остида тарғил ғунажин
Қорнини ялайди бир титроқ билан —
Бўлажак она.

Ҳовлилар уйғона бошлар оҳиста,
Ёриша бошлайди уйлар чехраси.
Куёвлар юз ювар уялинқираб
Оталарга қаролмасдан тик.

Бостирмалар остида эса
Бир тупдан гул унар бу сахар —
Сигирларнинг елинларидан
Тонгни соғиб олар келинлар.

1980

ЎЧОҚЛАР

Онам қўлларининг ҳиди келади,
Онам ташвишларин ҳиди — сизлардан.
Сизларда энг сокин оловлар ёнди:
Тонгда ҳам, тушда ҳам,
Шомда, ярим тунда ҳам.
Мен қайга бормасам — тоққа ё чўлга,
Кундузми ё оқшом ёки кечаси:
Виқирлаб «куйлаган» қумғони билан,
Ризқлар қайнаётган қозони билан
Кутиб олар мени тирик ўчоқлар.

Тоштова, лойшувоқ ўчоқларида
Ҳисор тоғларида жимгина
Осудалик бўлиб ёнар оловлар.
Эртак атрофида ўтирган мисол,
Офтобда қорайган озгин болалар
Унинг атрофида ўлтирар, тунда
Шеробод чўлида, ёлғиз ўчоқда
Аланга чайқалар, порлар, милтирар,
Милтирар, милтирар...
Ўчмагин, ёнгин!
Ўчмангиз, оловлар, ўчманг, ёнингиз!
Рухни қамраб олсин осойишталик.
Дил сизни олисдан кўриб қучоқлар.
Менинг дардларимнинг ёниқ кўзлари —
Ўчоқлар...

1980

* * *

Салласига қараб,
Миллатини айтишим мумкин.
Соқолининг ҳурмати учун
Ўтқазишим мумкин тўрға.
Аммо номи нима эди бу юртнинг?

Тарих, ажинларинг — ажриқларингнинг
Юз минг илдизи бор юзингда.
Юлқиб ташла ва менга айтгин
Номи нима эди бу юртнинг?

... Қўлларим ўтмишлар узра ташланган.
Бармоқларим тўғонидан Жайхун, Сайхуннинг
Тўлқинлари оқиб ўтар соч каби.
Қўш дарё қўш кокил сингари
Ейилади, синиқ бир чехра
Очилади — Мовароуннаҳр!

Иўқотмагин бу номни, тарих.
Иўқотмоқчи бўлсанг, менга бер,
Дилимнинг тубинда асрайман уни
Исми янглиғ Шарқ сулувининг.

Қўлларим ўтмишлар узра ташланган.
Дубулғалар янглиғ гумбазлар
Қўлимга илашиб, узиладилар.
Миноралар узра ривоятларнинг

Мангу булутлари юрарлар сузиб,
Фон Кауфманники эмасдир улар.

Кўлларим ўтмишлар узра ташланган.
Бир китоб излайди кўлларим —
Чарм муқовали, ҳарфлари
Хурлар қошидан ҳам нафис бир китоб.
Аммо жавонларинг
Тишсиз оғизлардек бўм-бўшдир, тарих!

1980

ВАҲОБ ШОИРНИНГ¹ АФСУСЛАРИ

Кўлим ёдгорликдир ўз муштларимга,
Кўлларимда қариган муштлар,
Ҳар бири гурзидай зарбларим энди
Келмайди.

Мендан узоқлашди уюрим энди,
Занг босган ханжардай ғурурим энди,
Ханжар янглиғ кескир кўз нурим энди
Келмайди.

Ийғлар бир жуфт булоқ тошлар бағрида,
Шамоллар келарлар, увлаб кетарлар.

¹ XIX асрнинг иккинчи ярми, XX асрнинг бошларида Ҳисор тоғларидаги Хужасиддик, Кундажувоа қишлоқларида яшаб ўтган шоир.

Ёшлиқ — вoйиб бўлган оҳудир, энди
Келмайди.
Келмайди дарёга ғарқ бўлган ўғлим,
Кўзим соҳилига кўзёш келмайди!
Тун қамраб олади мени.
Тун — ўлим!
Кўёш келмайди,
Кўёш келмайди!
Қисмат кундасига қўйилган бошим,
Кўзим, қайлардасан, юз вoй, юз минг вoй!
Қисмат кундасига қўйилган бошим,
Болта сингари
Чўққилар ортидан кўтарилар ой.

1980

**БОЛАЛИГИМДА ИТОТАРЛАР ОТИБ КЕТГАН
ТҮРТ ОЁҚЛИ ДЎСТЛАРИМ
ХОТИРАСИГА**

Уларни отдилар шундоқ кўчада,
Оғилхоналардан топиб отдилар.
Катта тоғоранинг остига
Яширгандим мен Йўлбарсимни,
Топиб отдилар!
Итлар жон бердилар, панжаларида
Ғажилмаган суяклар қолди.

Менинг йўлбарсларим ва бўйноқларим,
Энг вафодор, содиқ дўстларим,
Менинг тўрткўзларим, олапарларим —
Болаликнинг тўрт оёқли хотиралари.
Ҳар бирининг кўзларида осмонлар кетди,
Тиниқ-тиниқ осмонлари тенгдошларимнинг!

Итотар — мурдага ўхшаган одам
Кечкурун кетди.
Хўмрайиб кузатди уни болалар
Акаларин қотилини кузатган каби.

Кечкурун.
Ваҳимали эди итларсиз қишлоқ.
Катталар жимгина суҳбат қуради
Итларнинг одамга дўстлиги ҳақда.
Ўшал осмонларнинг остида энди
Чопиб юрар ўзга болалар
Ном танлашиб ўзга итларга.
Итларнинг номи ҳам бошқадир бугун.
Ва мен кечалари тинглайман:
Эшигим ортида шамоллар,
Ҳурпайган ва жундор шамоллар
Барги хазонларни қувлайди.
Отилган итларнинг руҳи сингари
Увлайди. Увлайди. Увлайди.

1980

**БҮРИ ЧҮПОННИНГ
ЎҒЛИГА НАСИҲАТИ**

Ўзимни кўраман мен кўзларингда,
Муштларингда — ўз муштларимни.
Билакларинг — менинг ёшлигим,
Ғазабингда жаҳлим бор менинг.
Демак, ишонаман сенга сурувни,
Демак, қариш мумкин бемалол.
Яхши танийдилар бўрилар уни,
Мана, ўғлим, таёғимни ол.
Олгин, аммо унутмагин сен
Бу адирлар, бу тоғлар — Ватан!
Бу сурув ҳам Ватандир сенга,
Уни асрагин!
Яхши танийдилар бўрилар мени,
Улар билан тўқнашувларда
Бўридай олишдим, бўри бўлдим мен.
Итларга ишонма сен ҳам мен каби,
Итлар ухлаб қолса, ўзинг ит бўлгин,
Кўзичоқ бўлмагин ҳеч қачон, ўғлим!

1980

* * *

Мен туғилган куни оламда
Опам — баҳор аллақачон туғилган эди.
Дунёга келганди яшинлар —
Акаларим,
Улар торма-тор
Юришарди гулханлар ёқиб.
Шу кун тил чиқарди қанча тош,
Менга таниш тилда сўзлади балки.
Серажин қоялар тўқди ёш,
Қайтадан туғилди майсалар халқи.
Илк айтган ҳарфимни қолмадим эслаб,
Балки акаларим бир кун айтарлар.
Мен туғилган куни — қандай бахт!
(Тугаб бўлган эди урушлар)
Дарахтларда жасадлар эмас,
Осилиб турарди сузма халталар.

1981

* * *

Сутдай оқ саҳронинг қоқ ўртасида
Бир гавда кўзгалар тўсатдан.
Юрагида — қасос.
Қўлида — қилич,
Кўзлари асрлар зулматин тилиб
Қарайди. Қарайди. Қўрқаман.
Сен кимсан? Сен кимсан? Сен кимсан?
Марҳум Бақтриянинг сўнган ғурури?
Бутпараст, зардушт ё мусулмонмисан,
Ё юнон аёлин жувонмарг ўғли?
Мен сенинг исмингни билмайман.
Ортимда боғларим ҳадиксирайди.
Ў, ботир!
Сен кимсан —
Кўзларинг,
Қасоскор кўзларинг нега бунчалар
Қонсираб қарайди, қарайди?..

1981

* * *

Саъдий газалларин саҳроларидан
Бир садо келади:
«Эй, сорбон...»
«Эй, сорбон...» изғийди қумларда.
Бир гадо кулади:
«Иўқ карвон».
«Эй, сорбон...»
Шаҳарлар ёнади.
Карвонсаройларда — тутунлар.
Саҳрода карвонни талайди
Қуюнлар. Қуюнлар. Қуюнлар.
Булар тепалармас, дўнгликлар эмас,
Қўмилган туялар, туялар...

1981

КУНДАЖУВОЗ. КЕЧ КУЗ

Чуқурликда жойлашган қишлоқ,
Атрофда — қоялар, қоялар.
Кузнинг чуқур кўзларидай — ўчган ўчоқлар
Боқарлар, боқарлар, боқарлар.
Ховлилар тубсиз бир сукунатга фарқ,
Деразалар боқар пастдан тепага.
Очиқ қолган қозонлар боқар,
Боқади кимнингдир яғир телпаги.

Хазонлар қоплаган кўрпача, ёстиқ,
Дўмбира. Жойнамоз. Носқовоқ.
Обдастада икки кунлик сув...
Юракка ўйилар чуқур бир кўрқув.
Чўққиларга тегиниб ногоҳ,
Ой чинни лаганин шунда синдирар.
Бу чуқур тунларнинг бағрида,
Чуқур-чуқур хумлар қаърида
Ялтирар қоп-қора шиннилар.

1981

САРАТОН

(Тасвир)

Тун-кун очиқ турган дарвоза,
Девор ёнидаги сўлгин қайроғоч.
Тезаклар, бўш офилхоналар,
Бўш охурлар,
Эски бостирма.
Сувсиз қовжираётган бедазор,
Занг босаётган кетмон,
Қуруқ ариқлар,
Шувоқлари кўчган пахса уй.
Қуруқ ҳовли,
Бўм-бўш пақирлар.
Юракни куйдирар бу жизғанак куй.

1981

ЧАВАНДОЗЛАР

Болалик. Меҳмонлар. Гурунглр.
Гурунглр, гурунглр — отлар ҳақида.
Улар сўйлар завқланиб, тўлиб,
Терлаб, порлаб сўйлашар улар.
Ташқарида титрайди кеч куз,
Дастурхонда — кечки узумлар.
Улар сўйлар,
Тинглайман бесўз.
Кўз ўнгимдан ўтар уюрлар.
Олис-олис тунларим ичра
Улар сўйлар завқланиб, тўлиб.
Мен тинглайман,
Кеч куз тугайди.
Улар сўйлар тинмай қиш бўйи.
Сўнг уйғониб кетаман бир тун:
Бўш ўринлар.
Тўрт хомуш девор.
Тирилайди олис қирларда
Ёлғизгина трактор.
Баҳор.

1981

НИЯТ

Хижронларга бас келиб,
Дош бериб фироқларга,
Бир-бировга дил тутиб,
Ахду паймон боғлаган
Ошиқлар тўйи кунни мен йўл олиб тоғларга,
Энг гўзал шаршарани келтиргайман совғага.

1981

ТУН

Шаҳарларнинг темир-бетон саҳроларида
Кафтларимда қақроқ истаклар,
Бораяпман мен —
Қўлларингнинг гулханин уйлаб,
Қўмсаб салқин жилғаларин кокилларингнинг.

1982

* * *

Сен йиғладинг,
Мендан юз ўтирди қувончлар.
Сен йиғладинг,
Тонгларим бўғзида қолди қуёшлар.

Сен йиғладинг,
Шаҳарларим рамга бурканди.
Фарёдга чулғанди йилларим,
Сочлардай тўзғиди йўлларим.
Сен йиғладинг,
Юлдузлар ўчди.
Мен бўлса ишқ, дедим минг бора,
Ишқ, деб шафақларга қарадим,
Шафақлар — қора.
Сен йиғладинг,
Соҳилларим зимистон бўлди,
Сойларим қорайиб оқдилар.
Ишқ, дедим,
Тоғларим ишқ дея
Қорайиб, қорайиб боқдилар.
Ҳовлидаги ўрик тагида
Сен йиғладинг.
Фаслар ўтди.
Ииларга айланди онларим,
Асрлар ўтди.
Сен йиғладинг,
Тошлар кўкарди,
Боглар гуллади.
Ҳовлидаги ўрикнинг бу йил
Мевалари аччиқ бўлади...

1982

* * *

Йўлни олиб ташлама, адир!
Кўйгин, ёлғизгина мўйсафид
Юриб бораверсин у йўлдан.
Кўйгин ёлғизгина юк машинаси
У йўлни чангитиб турсин,
Олиб ташлама!

Ёзнинг ўшал саратонида
Кўккўл қирғоғида турар эдим мен.
«Хайр болагим!» дедим,
Адирга боқдим,
Қирғоқ ўпирилди,
Шўнғидим кўлга.

Кейин
Дазмолланган шимдай
Текисланди йиллар.
Армонлар қизлар каби
Кўксимга бош қўйдилар.

Кейин кўл қуриди,
Менинг «Хайр»имни
Эшитган балиқлар нобуд бўлдилар.
«Бир марта берилган, — дедим, — бу ҳаёт».
Кўп намчил соғинчлар кечди бошимдан:
Ёмғирли, қор босган соғинчлар...

Энди кўл қуриган,
Мўйсафид ҳам йўқ.
Фақат йўлни олиб қол, адир!
Қўйгин, ёлғизгина юк машинаси
У йўлни чангитиб турсин,
Олиб ташлама!
Қўйгин, чангиб турсин сўнгги соғинчим.

1982

* * *

Овозларни тутавер
Қулоқлар — микрофонлар.
Утаверар, ўтаверар
Одам-магнитофонлар.

Келаётганлар ёзилади,
Ёзилади кетганлар.
Тақдирларни кўчиради
Миядаги ленталар!

Кетаяпти! «Тўхта» дегин,
Муножот қил, ёлборгин.
Кўчириб қол юрагингга
Бу гулларни, баҳорни!

Эрта тополмайсан ҳатто
Капалак қанотин ҳам.

Майсаларни, капалакни
Кўчирган ҳаётингга!

Ақдан оз, шошиб қара
Ранглар талвасасига.
Рангни улгур кўчирмоққа
Кўзлар кассетасига!

1982

**«ТЕЗ ЁРДАМ» МАШИНАСИДА
ЁЗИЛГАН ШЕЪР**

Ўтганга ёрдам беринг!
Кетганга ёрдам беринг!
Меҳрингизни қон ютиб
кутганга ёрдам беринг!
Осмонлари синганга,
армонлари сўнганга,
Қуёшлари муз бўлиб
қотганга ёрдам беринг!
Кўзи тўрт манзилларга
кириб борманг мунғайиб,
Ишонч бўлинг, мунғайган
ҳижронга ёрдам беринг!
Оз эмасдир замону
имонини сотганлар,

Виждонлироқ бўлинг сиз,
замонга ёрдам беринг!

Баҳор келди, деб боринг,
йил бўйи газет ўқиб,

Газетага айланган
одамга ёрдам беринг!

Соғ эди — худо эди,
энди-чи, Худо дейди,

Оқ халатли тангрилар,
отамга ёрдам беринг!

Ҳаётга таянч бўлинг.

Севинг, суюнинг, кулинг,

Севолмай юрган шўрлик
гадога ёрдам беринг!

Бу зотларнинг наслини
билмай Оллоҳ ҳам ҳайрон,

Сиз софдил инсон бўлинг,
Худога ёрдам беринг!

(Симлар, симсўзлар аро
бўғилмоқда дардларим,

Қадим туркий сўзларим,
дардимга ёрдам беринг!

Мен сизни унутмайман
ёмғирларим, селларим,

Далалари қақраган
юртимга ёрдам беринг!)
Барча билан бир бўлинг,
бепоён тақдир бўлинг,
Халқ учун фақир бўлинг,
Тенгликка ёрдам беринг!
Кундуздан ҳайратланинг,
юлдуздан ҳайратланинг,
Урушдан нафратланинг,
Тинчликка ёрдам беринг!
Ҳалокатдан қутқаринг
балиқни, ўсимликни,
Тирикликнинг камию
ғамига ёрдам беринг
Кўксига босиб Буюк
Дардни — инсониятни,
Чинқириб учиб борар —
Заминга ёрдам беринг!

1982

МУТОЛАА

Талабаларга

Сен ўқийсан жиддий, берилиб,
Нурланади, порлайди зеҳнинг.
Сен албатта одам бўласан,
Келажакнинг порлоқдир сенинг.

Сени кутар энг ёруғ йиллар,
Тиэзангдаги яхши китобдир.
Сени кўриб нега тўхтадим?
Менинг умрим энди шитобдир.

Ҳаётимда исмлар, дардлар,
Ҳижронларга шерик тунларим.
Уқилмаган, сара, энг яхши
Китоблардир сенинг кунларинг.

Довонларинг нурдан ярқирар,
Осмонларинг бунчалар мовий.
Юрагингга уммон бўлиб ҳам
Осмон бўлиб кирар Навоий.

«Бобурнома» уэра кечалар
Юракларинг шердай тўлғонар.
Бобур бўлиб, шоҳ шоир бўлиб
Ўсмир қалбинг қайта уйғонар.

Китоб сенга бир умрлик ёр,
Аро йўлда ташлаб кетмагай.
Кетар қанча боболаринг, лек
Бобораҳим Машраб кетмагай.

Усмон Носир қисматин ўқиб,
Армонларин чорлашларинг бор.
Чўлпон билан тонглар кўксида
Чўлпон бўлиб порлашларинг бор.

Менинг «Ўткан кунларим» ўтган,
Жумлалардай жимдир хотирим.
Идрокингнинг дарсхонасига
Қуёш бўлиб кирар Қодирий.

«Аввал ўқи!» Бу — Фафур Фулом,
Билим балқир боқишларидан.
Шеърлар кирар қалбингга энди
Тўполондарё тошқинларидай.

Эзгуликнинг йўллари оғир,
Боғларига найсон бўлгайсан.
Китоб ўқиб — ҳақиқий фарзанд,
Китоб ўқиб инсон бўлгайсан.

Ҳаёт ўзи мушкул китобдир,
Ҳаёт ўзи бергайдир таълим.
Хушёр бўл деб, билимдон бўл деб,
Боқиб турар Ойбек муаллим.

Бу дўст сени сотмас ҳеч қачон,
Енингдадир шом ва ё наҳор.
Бутун умр бошингда турар
Оқ булутдай Абдулла Қаҳҳор.

Улуғликка чорлагай доим
Улуғларнинг абадий ёди.
Юксалтиргай сени ҳам бир кун
Улуғ Ватан Адабиёти.

1983. 2007

КОПТОКЛАР

Исматулла Комилов хотирасига

Хайр, Исмат ака!
Уйин тугади.
Йиллар ўлим билан тугади.
Бу майдон ҳеч қачон энди тўлмайди,
Синфдошлар футбол деб келмайди.
Мактаб.
Сўнгги кўнғироқлар чинқирар,
Ойналар ҳеч қачон энди синмайди!
Энди умр бўйи кўз ўнгимдан кетмай
Оёқсиз кеталар мени қийнайди.
Хайр, Исмат ака!

Югурар ойлар,
Коптокларни олиб кунлар югурар.
Коптоклар.
Коптоклар.
Коптоклар қолар,
Коптоклардан юлқиб олар мени орзулар.
Сўнг бир кун,
Ғам билан кўкка қарайман:
Узуқ-юлуқ юзиб юрган оёқлар — надир?¹
Англайман:
Самода булутлар эмас,
«Пахтакор»нинг портлаб кетган коптокларидир.¹
Теграмда нидолар, фарёдлар, ёдлар,
Видоларга тўлди ўсмир жаҳоним.
Мен ҳам коптогимни кўкларга тепдим,
Қайтариб бермади уни осмоним.
Сизни излаб юрар кўклам еллари,
Сизни кўрмоқ истаб гуллар бутоқлар.
Мени қалбда қолган сўзлардек қийнар
Йилларнинг тўрида қолган коптоклар.

1983

¹ 1979 йил 11 августда Беларус осмонида авиаҳалокатта учраган «Пахтакор» футбол командаси назарда тутилган.

РУҲИМ ХАРИТАСИ

Мен — кичик мамлакат,
Йиллар — шаҳарларим,
Ойлар — аҳолиси шаҳарларимнинг,
Кунлар — ойларимнинг болалигидир.

Мен — кичик мамлакат,
Пойтахтим — умрим.
Бу пойтахтнинг ёлғиз ҳомийси,
Ёлғиз аҳолиси — мен бўламан.
Қолгани сайёҳлар.

Мен — кичик мамлакат,
Хотирам — музей,
Туман ойналари остида унда
Сақланади менинг ўтмишим —
Менинг тарихимнинг алифболари.

Мен — кичик мамлакат,
Туғилиш, ўлим —
Жуғрофий майдоним шул эрур менинг.

Вақтнинг чигал харитасидан
Ўчирилар пойтахтим — умрим.
Сизларга қолади пойтахтсиз,
Руҳим харитаси — шеърларим.

1983

ПАҲЛАВОН МАҲМУД

Сенинг Ҳасратларинг узун,
Шеърларинг қисқа.
Не-не гадо кўрдинг,
Не султон кўрдинг.
Нух минг йил яшади —
Кўрди бир тўфон.
Сен Нух бўлмасанг ҳам
Минг тўфон кўрдинг.
Бировдан тахт қолди,
Бировдан — дарахт.
Сендан мерос қолмиш байтлар — тугёнинг.
...Гар чопон тиксалар армонларингдан,
Эғни бут бўларди юпун дунёнинг.

1983

САМАРҚАНДА

Унутиб асримнинг талвасаларин
Шошилмай кезаман мадрасаларни.
Сукунатни тинглаб турарлар
Ҳужралар. Ҳужралар. Ҳужралар.
Эшиклар. Эшиклар. Эшиклар.
Эшиклар тарихдай очилар.

Дарчалардан Самарқандга қарайман:
Минорлар турибди — мангу соқчилар.
Лол қотган «Улуғбек»,
Жим турган «Шердор».
Регистонни кезаман мен —
Қадим хаёлларга ғарқ.
Шу асрий ғиштлардами,
Ғамгин нақшлардами,
Мақбаралардами ёки
Қабрлардамисан, Шарқ?
Мени қўйвормайди тарихий сукут,
Барча валиларинг йиғлар кўксимда.
Оқшом. Соҳибқирон бобо номини
Пичирлаб кетаман таксида.

1983

ҚОҒОЗ ҚАСИДА

Қоғоз, қоғоз, ҳаммаси қоғоз!
Мана бу одамнинг юзи — газета.
Мана бу сулувнинг чеҳраси — журнал.
Мана бу кўзойнак, олтмиш йил яшаб
Ун жилд қоғоз ёзди,
Эҳ, носоз ёзди.
Бу қилмиши учун уни бир куни

Муқаддас Сўз ҳаққи,
Ҳақиқат ҳаққи
Абдулла Қаҳҳорнинг руҳи уради!
Мени афишалар ўрайди.
Ботир Зокиров ҳам энди йўқ!
Эълонлар қуршовга олар дунёни,
Дунёда қоғозлар бўрони.
Сиз ҳали уйқудан уйғонмай, тонгда
Эпикларни тақиллатар қоғоз.
Режалар инграйди қоғозлар аро,
Нутқлар қоғоздир,
Ютуқлар — қоғоз.
Архивлар — таҳланган, чанг босган асрлар —
Қоғоз қасрлар.
Қайлардадир шовуллайди яшил ўрмонлар —
Бўлажак қиссалар, рўмонлар!
Сизни —
(Умрингизда гуллар ўрнига
Пуллар очилади,
Наслингиз қоғоз).
Қандай қайтарайин одамийликка?
Мен нима қилайин —
Аслингиз қоғоз!

1983

СУРХОН. САРАТОН

Бинафшалар кетди,
Лолалар кетди.
Булутлар Помирга кетди,
Бургутлар кетди.
Ут олгани келган шамоллар
Қирларнинг қорнини эркалаб кетди.
Майин рўмолчадай бир ел еларди,
У ҳам эрталаб кетди.
Сахро кетолмади,
Сахро доғ қолди.
Марҳум салтанат бор қумлар қаърида,
Майсалар армондай қовжираб борар
Қадим Бақтрия тепаларида.
Менинг дардларимга ҳарорат берди,
Айт, нечун севмайин ушбу диёрни?
Айниқса, ҳансираб ётганда Термиз
Лабларига босиб Амударёни.

1984

КАДИМИЙ БАКТРИЯ ТУПРОФИДА

Шукур Холмирзаев хотирасига

Бу саҳрода минг хил ташбеҳ кўмилгандир мен учун,
Ҳарфлар, ҳарфлар кўмилгандир —
Қадим тиллар парчаси.
Бу ҳарфларда излари бор Искандар тулпорларин,
Ташбеҳларда — динлар муҳри,
Чингизийлар тамғаси.
Мана, ғорлар —
Мозийнинг кўз косалари сингари,
У, бир буюк маданият ётар мажруҳ, инграниб.
Синиқ-синиқ сополардай парчаланган санъатим,
Қани сенинг шавкатинг?
Сулолалар ёнғинида ёнди тиллар, луғатлар,
Алифболар асрларнинг қумларига бўлди ғарқ.
Мен турибман...
Мана, ғорлар — деворлардан бесадо
Кушон ёзувлари боқар,
Шу ҳарфлардамисан, Шарқ?
«Бу йўллар кўп қадим йўллар...»
Рост айтгансиз, шоирим.
Мен турибман ботирлар қон тўкиб ўтган йўлларда.
Таҳқирланган сулувларнинг чинқириғи қувлаган
Шаҳарларнинг арвоҳлари изғиб юрган чўлларда.

Саволлардай қотиб турар теграмда саксовулар,
Мозий мени босиб келар,
Чалдиворлар ўрайди.
Тепаларнинг бағридан бир Ватан қўзғалиб ногоҳ,
Мендан номин сўрайди.

1984. 2007

БОЙСУН ҚЎШИҒИ

Фарход Аъзамга

Армонлардан юрагимда доғлар-ей,
Бу доғларим мени букун доғлар-ей.
Мен бахт эдим, мен бахт эдим, бахт эдим,
Само айтгил, қани ўшал чоғлар-ей?
Армонлардан юрагимда доғлар-ей,
Бошим олиб кетай сизга тоғлар-ей.

Кимгаки ёр бўлдим — дилим оғриди,
Орзулар хор бўлди — дилим оғриди.
Кафтларимга қадалмоқда юлдузлар,
Дўстлар, менинг қизил гулим бор эди.
Армонлардан юрагимда доғлар-ей,
Бошим олиб кетай сизга тоғлар-ей.

Ошиқ бўлдим, қўпиқ бўлдим, ишқ бўлдим,
Ишқим бирлан осмонларга хеш бўлдим.

Нима бўлди бу дунёи бечора,
Мен минг бор ёз, минг боралар қиш бўлдим.
Армонлардан юрагимда доғлар-ей,
Бошим олиб кетай сизга тоғлар-ей.
Кўзларми ё қаро қошлар азизроқ?
Кулгуларми ё кўзёшлар азизроқ?
Бу кўнглимни буюк тоғлар тушунгай,
Менга букун тоғу тошлар азизроқ.
Армонлардан юрагимда доғлар-ей,
Бошим олиб кетай сизга тоғлар-ей.

1984

МЕҲМОН

Унинг дийдорига кўпдан зор эдим,
Келди, аён этди йўғу боримни.
Уч кун. Мен ўзимга ўқидим ҳукм,
Уч кун жим кузатди рўзгоримни.
Унга керак эмас шону мартабам,
Унга юпанч бермас мен топган ноним.
Бу — менман, бу — ҳаёт, касбу корим бу,
Нега индамайсиз, меҳмоним?
Булар бу дунёнинг одамларидир,
Меҳрдан гапирса — кўнгли бузилган.

Менинг кўлларим кўп улоқиб кетди,
Улар аллақачон Сиздан узилган.

Уч кунми, тўрт кундан кейин кетаман,
Мен бир меҳмон, дейсиз, дилда хавотир.
Англайман: берилган тириклик менга
Сизнинг қадрингизга етган бўлсам — раводир.

Муҳими ҳеч кимни ўқситмадим мен,
Кўксимда беармон улғайди армон.
Заминнинг сернеъмат дастурхонида
Она, Сиз меҳмонсиз,
Мен ҳам бир меҳмон.

Бошимда чайқалар мезбон дарахтлар,
Мезбон дарёларим куйманар шодмон.
Соҳиллар абадий қолаверади.
Она, биз меҳмон.

Тоғлар чоллардайин чордона қурган,
Жайрон жилғалардай қувончлар равон.
Боғлар кўз-кўз қилар ҳосилларини,
Она, биз меҳмон.

Меҳмондир ўртада ўртанган ғамлар,
Умр севинчларга яна тўлгуси.
Фарзанд кутаётган гулдай келинчак
Ҳаёт кулгуси.

Мангу ўтаверар булутлар, мангу,
Булутлар ўхшайди хайру ёдларга.
Менинг уйим қани?

Чорак умрим кечди аэропортларда!

Ёлгон ҳашам кўрса ўнғайсиэзланиб,
Уч пуллик совғамга дилдан суюнган,
Она, билиндими меҳмонлигингиз?
Она, куйинманг!

Иссиқ нонлардайин тонглар бор ҳали,
Толедан суюнчи тутгайдир тақдир.
Шукрим, олов бор тандирингизда,
Шукрим, мақбара эмас у тандир.

1985

* * *

Биродар, қўлда жом, кўзда ёш надир?
Савдолар ичинда ёлғиз бош надир?
Насихат нимадир? Баҳс-талаш надир?
Фано дарвозаси абад ёпилмайди,
Дунё топилади, одам топилмайди.

Биродар, ошиқлик баҳордир, ўтгай,
Бу тошқин туйғулар дарёдир, ўтгай,
Гоҳ кўнгил берганинг хатодир, ўтгай,
Умид гунчалари доим очилмайди,
Дунё топилади, одам топилмайди.

Биродар, умрни фарзона этгил,
Неки дардмандликдир дармона этгил,
Неки армонликдир тарона этгил,
Хар дил ҳам шеър бўлиб нур сочолмайди,
Дунё топилади, одам топилмайди.

Биродар, дунёдин нечун шикоят?
Нечун бу туганмас, маҳзун ҳикоят?
Тирикликнинг ўзи буюк иноят.
Шудир ўтганларнинг энг комил байти:
Дунё топилади, одам топилмайди.

1985

* * *

Қора кўзли Гулпари,
Шунчалар суюкмисан?
Холанг сени эркалар,
Қизмисан, кийикмисан?
Ерга боқсанг ер — қуёш,
Қирга боқсанг қир — ойли.
Сен холангдан гўзалу
Холанг сендан чиройли.

Бир савдо бор, мен уни
Дилга ҳавола қилай.
Кўчангдаги толингга
Мен бориб нола қилай.

Кизгиш бұлар осмонлар,
Кизил — асли қиз ранги.
Кучангдаги толдан ҳам
Холанг сени қизғанди.

Дардларимни уйноқлаб
Ариқчалар куй қилар.
Қора кўзли Гулпари,
Холанг сени туй қилар.

Нурга тўлар уйлару
Баланд-баланд айвонлар.
Мен севги деб кетгайман,
Юрагимда хижронлар.

1985

ШУКУҲ

Қай бир ошиқ дилдан эпкин елдими:
«Онажон, билмадим, Наврўз келдимиз?»

Ёруф ниятларнинг амалими бу?
Ёки тирикликнинг самарими бу?

Кўзимга кўз суртар малоҳат тенгсиз,
Онажон, бу олам бунчалар чексиз!

Тилагим гул бұлар қаерлардадир,
Юрагим бу кунлар сайрлардадир.

Неки армон бордир, неки орзу бор,
Умидлар дунёсин неки арзи бор —

Бари яқдил бўлиб туюлар менга,
Ажиб тақдир бўлиб туюлар менга.

1985

ТАВАЛЛО

Жудолик дардидан қалбимда яра,
Худойим, сен энди онамни асра.

Отамнинг ўрни бўш. Қарзим — ҳасратим,
Худойим, онамни энди асрагин.

Юзларига қара — бунчалар сўлгин,
Худойим, ўлимнинг йўлини тўсгин.

Кўпдир нарсалардек нокерак каслар,
Худойим, энг аввал онамни асра.

У интиқ. Қайдадир интиқ келини,
Худойим, тўсиб қўй ғамнинг йўлини.

Бир қушга уч юз йил хўп умр бердинг,
Онамнинг кўзига тола нур бергин.

1985

УЙҚУДА АЙТГАН ШЕЪРИМ

Энг аввал шу ёруғ жаҳонимни бер,
Сўнг ёруғ жаҳонда армонимни бер.
Токи дардларимдан ободлиғ кўрсин,
Бедардлардан бемор замонимни бер.
Осмон юлдузлари тийра ўлмишлар,
Кўзлар чарақлаган осмонимни бер.
Барча яхшиларим юз бурмиш мандан,
Яхшилар ичра энг ёмонимни бер.
Маҳзун кузга ўшар сўлғин чехралар,
Баҳоррўй, лаблари хандонимни бер.
Фафлатга ёр этма, тугён буюргил,
Оромимни олгин, бўронимни бер.

1985

* * *

Яшинлар ёритган эй олис уйим,
Шунча йиллар куйиб,
Қанча қисмат кечиб,
Қанча ўй-у фироқ
Ҳикмат кўрмадим мен сендан буюкроқ!

1985

* * *

Сен бу муҳаббатни тонгингда асра,
Энг ожиз, энг ёлғиз онингда асра.

Бергил шомларингнинг жозибасини,
Юзингда порлаган ёнрингда асра.

Не ойлар, қуёшлар йироқ тушмишлар,
Сен ўз қуёшингни ёнингда асра.

Барир лолаларим менинг куй бўлди,
Бу куйни сен бағир қонингда асра.

Муҳаббат ҳеч қачон жонсиз кечмагай,
Сен уни жонингда, жонингда асра.

1985

АХБОРОТ ҚИРОЛИ

Журналист Абдулла Пўлатовга

Ахборотнинг қиролини ҳеч кўрганмисиз?
Асаб чақинлардай чақнаганида,
Юзида ҳодисот чинқирганида,
Унинг қаршисида ҳеч турганмисиз?

Кўзларида унинг замон айланади,
Армон айланади. Жаҳон айланади.

Қаранг: ўз қўлида ўзи нурайди,
Кўксини чангаллаб, телефонлардан
Ҳаво сўрагандай —
Янгилик сўрайди, хабар сўрайди.

Ахборотнинг қиролини ҳеч кўрганмисиз?
Ғафур Ғулом,
Шайхзодани шеър ўқишга кўндирган у.
Мақтанчоқ мухбирлар довдираган чоғда,
Абдулла Қаҳҳордан сўз ундирган у.

Менинг тушларимга киради унинг
Кўзлари доим кўш кассета бўлиб.
Бу одам умрини тарқатиб борар
Ҳар куни, ҳар туни газета бўлиб.

«Тошкент оқшоми»нинг ҳар бир сониди
Бешми, ўн дил зарби жой олган унинг.
Шул сабаб уйғоқдир балки бу ҳаёт,
Шул сабаб зарби зўр балки бу куннинг.

Қаранг, у қийналар, чекар асабий,
Рўзғорини ўйлаб кўнглин гашлайди.
Ва яна дэотга ташланган каби
Ёзув столига кўксин ташлайди.

Янгилик йўқ дейди, аҳвол сўрасам,
Вақт ҳам йўқ дейди, саломатликка.

Бир зум алоқани узинг дунёдан,
Қаҳхордан гапиринг, Абдулла ака!

Ахборотнинг қиролини ҳеч кўрганмисиз?
Кўксини чангаллаб, гезариб лаби,
Уйига боради қоронғу тунда,
Гўё фижимланган газета каби!

1985

ТУШ

Мен унга ёлбордим:
Майли, ўтга сол,
Мангу равон айла кўздан ёшимни.
Не ёмонлик бўлса раво кўргину
Олиб кетма фақат менинг тошимни.

Майли, насиб этсин борим, бисотим,
Истасанг қиличдан ўтказ бошимни.
У тош менга тутош, у тош — юртдошдир,
Олиб кетма менинг тошимни.

Ҳиссиёз башарада қаттол масхара.
Кулди.

Фалакларда қорайди қуёш.
Тошнинг тим юзида ёшми йилт этди —
Асир янглиғ кетди азиз тош.

Уфқлар чайқалди.
Хирқираб чопдим.
Калималар келмай тошдай тилимга.
...Мен заррача ачинмас эдим
Бошим омон қолганлигига.

1985

БУ ҲАМ БИР ГАП-ДА...

Юраверсанг, юраверсанг,
юраверсанг бир умр,
Тақдирингни ғамларингнинг
ити билан қопмасдан.
Ҳамма сенга илҳақ бўлса,
сен-чи, кутсанг ҳаммани,
Ҳеч ким сени тополмаса,
сен ҳеч кимни топмасанг.

1987

* * *

Бехабар, бехабар, ўтади кунлар,
Бехабар юлдузлар. Бехабар тунлар.
Мендан сўрамайин менинг кўнглимдан
Бехабар, бехабар жой олур унлар.
Мен сендан бехабар, сендан бехабар.

Дунёга қарайман: Бирор садо йўқ,
Бирор дўст топилмас. Бирор фидо йўқ.
Сен қаерлардасан, қаерлардасан?
Бирор нидо йўқдир, бирор видо йўқ.
Мен сендан бехабар, сендан бехабар.

Таманнолар қани? Кўшиқлар қани?
Борлиққа очилган эшиклар қани?
Кўкда кезиб юрган ой ҳам бехабар,
Ерни тирик тутган ошиқлар қани?
Мен сендан бехабар, сендан бехабар.

Дунёнинг симлари узилиб ётар,
Аср ҳам юлдуздай чақнар-да, битар.
Мен бехабар қолсам сендан, бир умр
Кўнглим бу дунёдан бузилиб ўтар.
Мен сендан бехабар, сендан бехабар.

1986

* * *

Қайрағоч. Сўри.
Бир пиёла чой.
Оппоқ булут каби
Ўлтирибди чол.

Пешин. Кун дим. Жим.
Кўринмас ҳеч ким.
Бир пиёла чой,
Оппоқ булут — чол.

Ердан, деворлардан,
Сўридан ногоҳ
Сояларни бўйродек
Йиғиб олар чошгоҳ.

Шом тушар. Такдир.
Бунга йўқ тадбир.
Бир пиёла чой,
Кўнгли хуфтон чол.

1986

ДУМАЛОҚ ШЕЪР

(Болаларга)

Думалайди думалоқ одам,
Думалайди, тиним билмайди.
Юзи қайси, калласи қайси,
Қорни қайси — ҳеч ким билмайди.

Бир думалаб овқатга келар,
Телевизор кўрар думалоқ.
Унинг биққи биқинларида
Ёстиқлари турар юмалоқ.

Бутун умр шундай ўтар у,
Думалайди чиқмасдан саси.
Бутун умр билмайди ҳеч ким
Қорни қайси, калласи қайси...

1986

БУ ОДАМ

(Болаларга)

Бу одамга бир қаранг:
Ухлаганида ҳар бор,
Бурун катаклариди
Тириллар қуш трактор.

Бечора тракторлар,
Бир жойдан ҳеч жилмайди.
Бу одам уйғонганда,
Тракторлар жимийди.

Бу одам уйғонганда
Яқин келиб инилар,
Бошига қулоқ солинг:
Ғувиллайди чивинлар.

Уйғониб не қиларди?
Бу ёғини айтмайман.
Яхписи мен озгина
Велосипед ҳайдайман.

1986

БИЗ ОВҚАТЛАНАМИЗ

(Болаларга)

Одамзод нима ейди?
Сут, қаймоғу сабзавот.
Тухумдан тортиб қўю
Отгача ер одамзод.
Кўкатни-ку қўймайди,
Тап ўзини ташлайди.
Еб тугатар бир зумда
Яйловларни, даштларни.
Подаларни ейди у,
Оғзин очиб суюнар.
Тўғри унинг қорнига
Кириб келар сурувлар.
Товуқлар, ўрдакларни,
Беданаю қирғовул,
Фоз, каклик — барчасини
У қилади тановул.
Париж қозонларида
Қоврилар қурбақалар.
Одамзод шуни ҳам ер,
Хаттоки шўрва қилар.
Денгиз-денгиз балиқни
Ҳазм қилиб юрар шод.

Миллион йил овқатланиб
Ҳеч тўймади одамзод!
Мамонтларни еди у
Ва яна овқат дейди.
Бундай иштаҳа билан
Бир кун дунёни ейди.
Ув, болалар!
Майли, Сиз
Ташлаб кўз қирингизни,
Овқатингизни енгу,
Еманг бир-бирингизни.

1986

ЭШОНҚУЛ НИМА ДЕЙДИ?

Мен ҳам одам боласи,
Рўзгорим, ташвишим бор.
Этигим йиртилганда,
Кийишга калишим бор.

Ишим кўпу вақтим йўқ,
На пастман, на баландман.
Дунёнинг номи ғамдир,
Бу ғам менинг калламда.

Мен ҳам одам боласи,
Минг афсуски булар ҳам.

Танг ҳолда қолганинда
Куларлару куларлар.

Бундай пайтда арзимни
Мен кимга ҳам айтаман?
Эшагимни жимгина
Минаман-да кетаман.

У менга хизмат қилар,
Мен ҳам уни боқаман.
Баҳор чоғи нўхтасига
Бойчечаклар тақаман.

Гарчи бир кун ташвишлардан
Қолиб кетгум пиёда.
Эшагимдан яхшироқ дўст
Тополмадим дунёда.

1986

* * *

Тескарига оққан дарёлар қайтди,
Товларда йўқолган садолар қайтди.
Мени излаб кетган нидолар қайтди,
Болалик қайтмади. Қайтмади.

Сомонлар янчилмай қолган куз пайти
Адирлар заъфарон алвидо айтди.

Мени олиб кетган подалар қайтди,
Болалик қайтмади. Қайтмади.

Бу куча, бу ховли, бу уй, бу тандир
Бир кун сесканади, сассиз сиқтайдир:
Ун йил ғойиб бўлган олапар қайтди!
Болалик қайтмади. Қайтмади.

Қолдириб кетдимми уни даштларга?
Еки топширдимми шиддат, шаштларга?
Бўзлаб чорласам-да битиб хатларга,
Болалик қайтмади. Қайтмади.

Қалдирғочлар қайтди. Тойлар от бўлди.
Юртнинг тоғу тоши менга ёд бўлди,
«Уҳ» деганим менинг хотирот бўлди,
Болалик қайтмади. Қайтмади.

Йилларни ағдарар бу кун сўроғим,
Қайдадир ул менинг эрка сўқмоғим?
Дилга жо бўлди бор яқин-йироғим,
Болалик қайтмади. Қайтмади.

1986

ҚОҒОЗ СИГИР
ЁКИ ҚЎШИБ ЁЗИШ ҲАҚИДА

Сигиримиз газета ейди.
Хат ташувчи ҳар кун кўчадан
Газетларни ташлаб ўтади.
Уни эшик ортидан кетмай
Сигиримиз ҳар кун кутади.

Кўзларида қандайдир мунг бор.
Бирмас, унга айтганман минг бор:
Бу ишингни ташлагил, Тарғил,
Сигирларга ярашмас ахир.

У-чи, менга парво қилмайди,
Хашак берсам, буни емайди.
Термуламиз бир-биримизга,
Раҳмим келар сигиримизга.

— Тарғил дейман, қўй бу ишингни,
Ўйласангчи ўз емишингни.
Ўзи шохинг биттаси синган,
Воқеалар қорнингда тинган.

У-чи, менга қилмайди парво,
Бир кун, бир кун ўйламай, расво,
Иқтисодчи қўшнимизнинг бор
Қоғозларин епти, нобакор!

Шундан буён ошқозонида,
Хоҳ юрган, хоҳ ётган ониди,
Ҳазм бўлмай режалар қотган,
Елинида рақамлар ботган.

Бунча маънос боқар овилинг
Нима бўлди сенга, Тарғилим?

Сут берардинг — сутинг қороздан,
Қайморинг ҳам этинг қороздан.
Мен булардан тотмадим, ахир!
Сен йўқ эдинг аслида, Тарғил.

1987

БОЛАЛИК. ҚЎШНИ ҚИЗИ ГУЛПАРИ

Жангалзордай қуюқ бов,
Ғунғиллаган қўнғизлар.
Девор устида туриб
Гилос терамиз бизлар.

Ол қўйлагинг — мисоли
Деворда унган лола.
Сен кичкина қиз эдинг,
Мен — бир кичкина бола.

Гилослар аросида
Илк бор илғаб қўрганим:

Ёшингга хос бўлмаган
Катта-катта кўзларинг.

Ёшимга хос бўлмаган
Сезги кечди кўнглимдан.
Гилосларинг тўкилди
Челак чиқиб кўлингдан.

Гўё силкинди девор,
Сен ҳам сескандинг нохос.
Лабларингда қонади
Катта, қоп-қора гилос...

Бор-йўғи шу. Сўнг йиллар
Фироғида мунг ютдим.
У гилослар кесилди,
Мен ҳам сени унутдим.

1988

ХАЗОНРЕЗ

Тўкилади, тўкилади
Ўкинчлар тўкилади.
Изтироблар, пушаймонлар,
Ўтинчлар тўкилади.

Қора атлас каби аста
Дарахтлардан сирғалар —

Гала-гала бўлиб ерга
Тўкилмоқда қарғалар.

Олтин барглар мисол тунлар
Чироқлар тўкилади.
Хазон бўлган ғуссалару
Фироқлар тўкилади.

Тақдирлари узра улкан
Қушлар янглиғ потирлаб,
Дафтарларга асрлардай
Тўкилади шоирлар.

Сенинг эса кўзингда ёш,
Видо айтиб барига,
Олов баргдай кечалари
Тўкиласан бағримга.

Тоғу тошлар хавотирда,
Увлар ҳатто тулкилар.
Ой ҳам сариқ япроқ янглиғ
Қайларгадир тўкилар.

Тўкилади пушаймонлар,
Булоқлар кўз юмади.
Бир тонг қалин қор ёғару
Ҳаммасини кўмади.

1988

* * *

Яна Эшонкулнинг уйкуси қочди:
— Нега зирқирайди тагин бу юрак?
Бу ҳам етмагандай, чап биқинига
Тинмай игна санчади буйрак.

Эслар очик қолган офилхонани,
Бадбахт эшик ҳаргиз тўғри ёпилмади.
Умр ўтди лойгарчилик, шилтоқ билан,
Пайтава топилса, этик топилмади.

Ўйлайди уқалаб суякларини:
Касаллик аслида кўпга келган тўй.
Бу ҳам етмагандай, кўтонда тинмай
Иўталар ўпкаси шамоллаган қўй.

1988

ЧАҒОНИЁН

Қумфон,
Қумфон,
Қумга тўлиб ётибди қумфон.
Асрлар сополдай сочилиб ётар,
Бунда кўринмайдир бир кўрфон.
Қўрфон,
Қўрфон,

Кумга тўлиб ётибди кўрғон.

Сувдай

сингиб борар

сахрога сатр:

«Борми менинг юртимни кўрғон?...»

1988

КУШОН ШАҲЗОДАСИНИНГ БОШИ¹

Ўшанда ҳам, қаранг, бошлар бўлган экан,
Бир кўркам, жингалак сочлар бўлган экан.
Минг йиллар ўтса ҳам, қаранг, мисли тош,
Чиримайин бизга қадар етиб келмиш бош.

— Демак, тошдан бўлган экан-да бу бош,
Силлиқ қабоқлару кибор кўзу қош.
Ғам кўрмаган чеҳра бирам озода!
Нималарни ўйлаяпсан бугун, шаҳзода?

Фақат ўз бошингни асрабсан-да, а?
Аждодлар додини кимдан тилай ман?
Сенинг ёдинг қани? Хотиранг қани?
Бу қуруқ каллангни нима қилай ман?

1988

¹ Далварзиптеладан топилган. Эрамининг биринчи асри.

* * *

Ровийлар ривоят қилдилар.
Мозий кўлкаларидай
Саҳролар сукутидан
Чиқиб келаверди толгин тевалар.
Ровийлар ривоят қилдилар.
Шаҳарлар шамлардай жимгина ўчди,
Давлатлар ўрнида қолди тепалар.
Ёғийлар ёнғиндай, ёмғирдай
Тўрт ёндан ёприлиб келавердилар.
Буюк салтанатлар топдилар завол,
Ровийлар ривоят қилавердилар.
Тарихи, тақдири таланган Шарқни
Яна асрларким талайвердилар.
Миноралар узра мунглуф ярим ой...
Ровийлар ривоят қилавердилар.
Замонлар тўзондай ўтдилар,
Карвонлар келдилар, кетдилар.
Шоҳлар, жаҳонгирлар битдилар,
Қаро ерга кетди қанчалар черик,
Ривоятлар эса ҳали ҳам тирик.

1988

ФАСЛ

Шамоллар докадай майинлашганда,
Холсизланиб қолганда сувлар,
Кузги адирларнинг ўтларин ялаб,
Қора ёнғинлардай кетар сурувлар.

1988

ПАЙМОНА

Ариқлар ичи хазон,
Хазонга тўла обдуз.
Сен унга тегма, мезон,
Чолнинг юрагида куз.

Бир ҳадик бор шохларда:
Ниманидир чуғурлаб,
Япроқлар каби ерга
Тўкилади чумчуқлар.

Сунбуланинг сувидай
Тиниб борар сезгиси.
Чолнинг соқолларида
Сўзлар хазонрезгиси.

Нафасини ичига
Ютганича, шу кўйи

Ўтмишдай қораяди
Чолнинг қоронғи уйи.

Суралардай сўрига
Баргларини тўкар тол.
Пиёладаги чойдай
Совуб бормоқдадир чол.

Сўнг бор дунёга боқиб,
Қўнгли сал-пал бузилди.
Чошгоҳ чоғи мезондай
Сассизгина узилди.

Елкаларда булутдай
Элтиб қўйдилар чоллар.
Бир уюм хазон қолди,
Жим супурди шамоллар.

1988

ЁРУҒ ДУНЁ. СОЯЛАР

Чинорлар қулайди, одамлар, лекин
Йиллар сояларни йиқмайди.
Тупроқ ҳовлимизда болалигимда
Қолиб кетган соям менинг ҳеч эсимдан чиқмайди.
Олапар ўлмаган —
Сояси тирик!

Ховлимизни кўриқлайди ҳануз кечалар.
Тунлар хотирамда унинг занжири
Ипак ип сингари сассиз ечилар.
Яна бир жуфт яшил толу ток бўлар эди,
Ховлимизнинг фаввораси кеча ва кундуз.
Кесилмишлар,
Лекин улар жизганак ёдим
Саҳросига соя ташлаб турибди ҳануз.
Бедазорда шитирламай юрибди отам,
Ҳанузгача ўроғида ярқирайди шудринглар.
Йилларим, сершовқин йилларим, келиб
Овоз чиқармасдан жим ўтиринглар.
Ана у сўрида ҳанузга қадар
Бир соя ўлтирар — юзлардан ошган:
— Э, сен Ойибининг неварасими,
Шоир бўламан, деб шаҳарга қочган?..
Яхши-ёмонларнинг исканжасида
Одамзод тақдири гоҳ сув, гоҳ тупроқ.
Теграмга қарайман — нафаслар сийрак,
Одамлардан кўра соялар кўпроқ.
Қачонлардир шу фируза осмон остида
Сочларингнинг соясида ўтирган эдим.
Энди сочлар, қўллар, кўзлар ўрнига
Соянг келаверар куйдириб этим.

Шамол — кўйлагингнинг кўлкаси эрур,
Хонтахта кафтида қалқиб ўчар шам.
Бизлар учрашмаймиз энди ҳеч қачон,
Соғларимиз сўзсиз учрашар.

1988

СОҒИНЧ ТАҲЛИЛИ

*Бировнинг соғинчи эзди кўп ёмон,
Дўстим, бу фожеъ бир ўзимга аён.*

(Эски дафтардан).

Бировни соғинмай яшамоқ оғир,
Соғиниб яшамоқ ундан ҳам оғир.
Бу ҳам етмагандай уч кундан буён
Ёмғиру ёмғир.
Соғинч дийдирайди лойгарчиликда,
«Чилп-чилп» товуш келар.
Йиллар ўприлар.
Дарёлар тошади. Беланчаклардай
Жим оқиб кетгайлар осма кўприклар.
Тошлар шу соғинчнинг ёшлари эрур,
Соғиниб-соғиниб тошга айланган.
Кўнглим тугунларин ечолмайман мен,
Улар соғинч билан бойланган.
Мен қачон чалиндим ўзи бу дардга,

Бу соғинч касалин юқтирдим қачон?
Қора булут янглиғ соғинч йилларки,
Руҳимда муаллақ турибди ҳамон.
На тарқаб кетгайдир,
Ва на йиғлайди.
Ойлар ўтган сайин у қуюқ, қуюқ.
Шул сабаб музлайман саратонларда,
Ўмғирлар остида кетгайман куйиб.
Соғинч айрилмайди мендан бир нафас.
Доим бирга борар меҳмонга, тўйга.
Мени ўтиргани қўймайди соғинч,
Эзилиб кетяпман, кетдик дер, уйга.
Дунё пойафзалдай пойгакда қолар,
Ўниқ қолдираман даҳлиз чироғин.
Соғинч ўзгаларни кўкартирса гар,
Мени куйдиради охир бу соғинч.
Ўзимни силкитсам — барглар тўкилар,
Хазонимни кўргил, хазонрез боғим!
Умр ўтмоқдадир.
Лекин бир умр
Ўтмай сил қилади мени бу соғинч!

Сени соғинмасдан яшамоқ оғир,
Соғиниб яшамоқ ундан-да оғир.
Сени соғинаман ёнингда юриб,
Бу ҳам етмагандай — ёмғиру ёмғир.

Соғинч пўстин янглиғ босар елкамдан,
Бўйнимга шарф мисол ўраладир у.
Кураб ташлаш мумкин ёққан қорларни,
Соғинч — мангу қордир.
Куралмайди у.

1988

ГУНГЛАР ТҲЙИДА

*Менинг оқ атиргулим, чиқиб келгил ўйингдан.
(Уша тўйда айтилган қўшиқдан.)*

Ҳеч ким чақирмади мени.
Мен ўзим келдим,
Гувоҳ бўлмоқ учун тилсиз тақдирга.
Келиннинг онаси — қартанг волида
Суяниб ўтирар эди тандирга.

Бунда ҳамма тинмай гапирар эди.
Ким иш буюрарди, лоф сотарди ким,
Шакаргуфтор эди диёнбегилар,
Келиннинг онаси ўтирарди жим.

Бунда ҳамма нарса чинқирар эди,
Учоқлар, пичоқлар — чинқирик,
Чинқириб ётарди сўйилган қўйлар,
Қозонлар қайнарди чатнаб, чинқириб.

Куёв турар эди айбдордай абгор,
Бийрон жўраларнинг қуршовида гунг.
Унинг кўзларида чинқирар эди
Гўёлар тушуниб етмайдиган мунг.

Бу қандай қисматким, кўрмаса раво
Меҳр такаллумин ёрига ёрнинг?
Торларинг юлинсин, бераҳм рубоб!
Тошбағир чилдирма, ёрилсин қорнинг!

Сўнгра чиқиб келди ул оқ атиргул,
Атиргуллагин ҳам билмай, эшитмай,
Ҳеч кимга қарамай, энг аввал бир зум
Онасига боқди тўхтаб эшикда.

«Қизим!» деб бўйнига осилди ҳасрат,
Атиргул титради қўллари хино.
Сен бу оқ хаёлнинг тилсиз дардини
Англаб етармидинг, сўзфуруш дунё!

Уша кун ҳофизлар хониш қилдилар,
Ширинзабон қизлар айтдилар тилак.
Булар термилибон ўтирар эди,
Булар ўтирарди кўз билан тинглаб.

Булар ўтирарди кўз билан айтиб,
Қўллар билан сўйлаб сеҳрларини.
Мен эса дилимда дафн этар эдим
Севги ҳақидаги бор шеърларимни.

1988

* * *

Арслон терисидай
Силлиқ адирлар.
Мен яна келдим,
Тақир тақдирлар.

Оҳудай йўқолди
Оҳу зорларим.
Мен яна келдим,
Теракзорларим.

Мунғайган сўри,
Сўлғин қайраоч,
Мен яна келдим,
Баргларингни соч.

Ҳали ҳам бормисан,
Чанг пешонаси,
Шалоғи чиққан
Юк машинаси?

Қийшиқ дарвоза,
Чала чалдивор.
Ҳали ҳам бормисан,
Эй чархи даввор?..

1988

ҲИСОР ТОҒЛАРИДА

Чуқур-чуқур даралар тубсиз кўкка қараган,
Баланд-баланд чинорларнинг чуқур-чуқур томири
Чиқиб ётар дарадан.

Ариқлардай чуқур-чуқур ботиб кетган сўқмоқлар,
Ер қаъридан қайнаб чиқар юксакдаги булоқлар.
Тубсизликка ургай ўзни чўққиларнинг бургути,
Баланд-баланд қояларнинг кўп чуқурдир сукути.
Пастқамларда от-уловнинг излари чуқур-чуқур,
Мен келаман,

Соғинчимнинг кўзлари чуқур-чуқур.

Чуқур-чуқур ворларини ичига ютиб узоқ,
Чуқур-чуқур хўрсинади қадим, ибтидоий тоғ.

Хув олисда, баландликда жойлашган «ВОЧАХ»

деган

Қишлоқ номи «ВОҲ-ЧОҲ» бўлиб туюлар ногоҳ

менга.

1988

ҲОВЛИ

Эрганак қийшайган, омонат.
Дунё ишларига гўёки ҳайрон.
Ёроч чорпояда ёғочдай юзлар,
Ёроч косаларда айланар айрон.
Дарахт айрисида занглаган ўроқ —
Занглаган сўроқ.
Сояда қассобнинг кўлида
Шифиллайди пичоқ, тошқайроқ.
Юрак «шиғр» этади,
Недир шариллар,
Қийшайиб кетади баттар эрганак.
Супургилар уч кун «дам олар»,
Кимдир кетиб қолар бундан эртага.
Тераклар титрайди,
Толлар титрайди,
Боғда бир ел кезар бесару сомон.
Сўйилган қўчқорнинг кўзида
Қотиб қолган абадий осмон.

1988

**ВОЗНЕСЕНСКИЙ БИЛАН
УЧРАШУВ**

Фаслар умумлашди,
Қайда дам? Қайда севинч?
Ун уч йил ўтиб кетди,
Андрей Андреевич!

Радиони титгандай
Роботлар мени титди.
Андрей Андреевич,
Ун уч йил ўтиб кетди.

Ўн уч чинқириқ, ўн уч
Фарёд, ўн уч самолёт.
Туну кун гувлаб ётган
Аэропортдир хотирот.

Етмиш бешинчи йил. Қиш.
Тунлар узун, беохир.
Шеърингизни тушунмоқ
Сопроматдан ҳам оғир.

Менга у пайт керакди
Озроқ пул, озроқ меҳр.
Қарс этиб синди орзу,
Тошдай қаттиқ эди шеър!

Паргорнинг¹ игнасидай
Санчилди тилга сатр.
Шеърият — қурбонликдир,
Шоирлик — мангу сабр.

Сизнинг «Аксилдунёлар»
Дунёлар бўлди асил.
Андрей Андреевич,
Учиб кетди ўн уч йил!

Мана, Москва. Мени
Кучар мрамор соҳиллар.
Бир-бирига ўхшайди
Сувлар, қўприклар, йиллар.

Ўн уч оқ тулпоримга
Яна ташбеҳ излайман:
Останкино минорини
Ундов белгиси янглиф
Йилларга қўйсам дейман!

1988

¹ Паргор (форс.) — циркуль

АЙРИЛИҚ

Барҳаётман, демагил,
Дунёга келган кунинг
Илк бор чинқириб тўккан
Ёшингдадир айрилиқ.

Бир кун дарё сочларга
Дарё бўлиб етгунг бор.
Дарё ўтар, ўн саккиз
Ёшингдадир айрилиқ.

Мажнундай кетолмайсан,
Бирор жонзот топилмас.
Оҳулари йўқ тоғу
Тошингдадир айрилиқ.

Йигитликнинг шомида
Ногоҳ англаб қолурсан:
Ичган ҳар қултум сувинг,
Ошингдадир айрилиқ.

Шунинг учун бардам бўл,
Умринг — эҳсондир. Чунки
Азалдан осмон каби
Бошингдадир айрилиқ.

1988

СЕНИ ОЛИБ КЕТСАМ...

Сени олиб кетсам туманзорларга,
Туманзорлар ичра суманзорларга.
Етти газ тумандан чодир тиксам сўнг,
Сумандан бир ажиб сўри йиғсам сўнг,
Ойни қуловингга сирға айласам,
Ҳар неки айласам бирга айласам.
Кўйлак тухфа қилсам ҳарир еллардан,
Кўзгулар ўрнатсам тоза кўллардан.
Булоқлар сувини қазиб тош, довон,
Сенинг қадамингга айласам равон.
Бахмал шамоллардан пардалар қилсам,
Сўнг дилни тумордай бўйинингга илсам.
Юрар сўқмоғингга юлдузлар қўйсам,
Тунлар суйсам сени,
Кундузлар суйсам.
Бир ҳаёт яратсам туну тумандан,
Овқатимиз бўлсин ишқу сумандан.

1988

* * *

Менсиз яшолмайди мана бу қалам,
Менсиз яшолмайди бу оппоқ дафтар.
Ҳар оқшом ва ё тонг келсам «пирр» этиб
Олдимга қўнади мисоли каптар.

Гарчи ҳужралари кенг бўлмаса ҳам,
Гарчи йўлаклари бўлса ҳам энсиз.
Бу уй аза тутар мен бўлмасам гар,
Бу уй яшолмайди ҳеч қачон менсиз.

Даҳлиздаги бир жуфт лоларанг ковуш
Менинг бошмоқларим кўрмаса бир кун,
Бир-бирин пинжига биқиниб олиб
Бурчакда билдирмай йиғлайди беун.

Бу азоб энг содиқ дўстимдир менинг,
Йиллар йитса ҳамки асло йитмайди.
Қари, садоқатли кучук сингари
Мен билан биргадир, ҳаргиз кетмайди.

Диллар диёридин қувғин қуш янглиғ
Менга ўргангандир бу армон ёмон.
Мен унга қонимдан сув ичиргайман,
Қўзим гавҳаридан бергайдирман дон.

Бир кун бормасам гар ташвишга тушар,
Инлардан баррида инграбон минг доғ,

Шомлар деразамга келиб дийдирар,
Менсиз яшолмайди ҳеч қачон бу боғ.

Қайғу мен бўлмасам қайғу чекади,
Андух тунлар менга аччиқ чой дамлар.
Мен беғам яшасам бўларди, лекин
Менсиз яшолмайди ҳеч қачон ғамлар.

1988

* * *

«Бу тоғлар қандай тоғлар,
Тоши бор, тепаси йўқ»¹ .
Йил ўтиб келсам агар,
Бобомнинг капаси йўқ.
Атрофни ишрол қилмиш
Қурилишлар қўшини.
Бобомнинг соқолидай
Тўзғиб ётар қуш ини.

1989

¹ Халқ сатрлари

* * *

Йиллар йироқ кўлдай қоронғу тортди,
Чодирлар тикди шом теграмда яна.
Сизнинг орзу-ҳавас бўйродай йитди,
Сафарлар қариди, қайтмадим, она.

Ёсуман савдолар бойлаб домига,
Кўнглим деворига солмиш рахналар.
Соғинчдан гапирсам — ҳозир жонимда
Чинқриб кўзғолур минглаб дахмалар.

Ўйлар дунёсида менинг бенишон
Йўқотмишларимга излайсиз нишон.
Сизнинг хотирингиз сингилларимнинг
Паришон рўзгори янглиғ паришон.

Узилган пат янглиғ олис-олисдан
Келдию кўксимга инди бир кадар.
Ўкинчлар юртидан не муждалар бор,
Хавотирлар диёридан не хабар?

Фариб остонада калишларингиз,
Лойдир тирикликнинг ичу сиртлари.
Бу кеч димоғимга урилди қаттиқ
Куйган баҳорларнинг аччиқ ҳидлари.

1989

ХОТИРАЛАР КЎЛИ

Бунда бирор гиёҳ
Қимирламайди.
Тош отсанг кўл суви
Жимирламайди.

Юлдуз порламайди,
Осмон акс этмас,
Нурлар балиқлардай
Сувда рақс этмас.

Ваҳимали эрур
Кўлнинг уйқуси.
Бунда чўкиб ётар
Йиллар куйқаси.

Фақат тунлар чўккан
Ой янглиғ юзиб,
Гоҳ-ногоҳ кўринур
Бир олтин узук.

1989

ТАРИХИЙ ТАШБЕҲ

Гумбазлар — дубулға,

Минорлар — найза.

Қайда қолмиш кечмиш шону дағдаға, зафар?

Уйкудадир интихосиз ҳарбу зарбларда

Сийраклашган лашкар каби қадимий шаҳар.

1989

* * *

«Худо паноҳига олсин», деб айтдик,

«Худо асрасин», деб сўйладик ҳар гал.

Бизнинг сўзимизни икки қилмас у,

Агар, биз Худони асролсак агар.

1989

* * *

Дарахтлар гуллардан битгайлар шиор,

Қўллардай силкинар сойлар тўлкини.

Селлар намойишга чиқар,

У, баҳор!

Замину осмоннинг озодлик куни!

1989

ОМАДСИЗ ДЕҲҚОНБОЙ

Аслида исмида омад йўқ унинг:
«Бой»га бало борми «деҳқон»дан кейин?
Олтмиш йил куёшнинг остида яшаб,
Этик кийди — эски,
Эски-туски кийим.
Эшаги ҳам асли эскилик эрур.
Эски кетмон — эски меҳнат елкада,
Эски ташвиш — эски рўзгор эски каллада,
Эски ҳовли, эски дарвозадан чиқиб,
Далага боради — эски далага.
Кун бўйи ишлайди,
Омад йўқ дейди.
Бели зирқирайди,
«Йўқ — дейди, — омад».
Дамариқ бўйида мудрайди эшак,
Қарайди. Уйлайди:
«Табиат номард!
Битта жониворни шунчалар хўрлаб,
Фақат меҳнат учун яратмоқ. Кейин,
Одамларга қийин ушбу дунёда,
Эшакларга ҳам қийин».
Уйлайди.
Айланар бу кўҳна фалак,
Айланар кўҳна Ер.

У-чи, ўйлайди.

Бир кун эски дардлар исканжасида

Эски шифтга боқиб ўлади.

Бу эски одамдан не қолди бизга?

Садо йўқ. Қиш. Уйлар. Қора мўрилар.

Унинг эски уйи бузилиб кетди,

Эшагин еб кетди бўрилар.

1989

КЎЧГАН ҚИШЛОҚ

Сувлар синиқ бунда, осмонлар синиқ,

Устунлар синиқдир, айвонлар синиқ.

Бир дастаси синган шалоқ арава

Қийшайиб, дунёга анграйиб қолмиш.

Чехралар уйлардай бунда нам тортган,

Қанчасига хаттот ғам қалам тортган.

Томлар тепасида қалтираган ой

Ёлғизин япроқдай сарғариб қолмиш.

Бир паноҳ истайди юпун шомларда,

Тераклар мисоли ўчган шамлардай.

Тандирлар, ўчоқлар, войишлар, толлар —

Барчаси бир бошдан зор, ғариб қолмиш.

Нега келдим бунга? Сездим дафъатан:
Эй менга дарёдай дил берган Ватан,
Чашмалар чашмини кўммиш хазонлар,
Сўқмоқлар тўрт ёнга тарқалиб қолмиш.

Дарчалар мўлтирар хор сағирлардай.
Ташландиқ чорбоғлар, ёнбағирларда,
Ҳеч кимга кераксиз, кимсасиз шамол
Менинг изларимни ахтариб қолмиш.

1990

БУ ОЙЛАР...

Бу ойлар кун сайин тўлгани тўлган,
Кўнглим кўйларида бўлгани бўлган.

Бу ойлар боримни елга совурди,
Еллар сайхонимда елгани елган.

Бу ойлар ҳажрида соҳилларим зор,
Толлар хаёлларга толгани толган.

Бу ойлар қошимга келмагай ҳаргиз,
Ҳар турли аламлар келгани келган.

Бу ойлар қамишдай хор этди, мени
Бу дунё най қилиб чалгани чалган.

1990

СЕН

Мен тун бўлсам, сен бир маҳзун шам бўлдинг,
Мен бир барг, сен бир томчи шабнам бўлдинг.
Мен бир тийра шом бўлдим, сен ой бўлдинг,
Мен тоғ бўлдим, сен бир тошқин сой бўлдинг.

1990

* * *

Мезон кетди, ақраб кетди, қавс кетди,
Шафтолилар бергидан бир сас кетди.
Бу сасдин дил деворига дарз кетди,
Момом кетди, ҳовлисидан файз кетди.

Аввал кашнич, райҳонлари қуриди,
Сўнг сув сепган айвонлари қуриди,
Арилар ҳам бундан буткул ариди,
Тут букчайди, бир кечада қариди.

Неваралар юрар эди ҳарбийда,
Бири шарқда, бири дунё ғарбида.
Улар қайтди. Момом эса ҳозир ҳам
Ийғаб ётган бўлса керак қабрида.

Шўрлик момом. Бир умр гирён бўлди,
Гоҳи у ён, гоҳида бу ён бўлди:

Келинларни яраштира олмайин,
Бутун умр юрак-бағри қон бўлди.

Тоғаларим юрар қадлари сўроқ,
Кўнгиллари ёришмас ёкса чироқ.
Кенжалари қирққа етмай кексайган,
Уртанчаси тўнғичидан қарироқ.

Ғамга тўлдим ногоҳ нохуш тасвирдан,
Зах ҳидлари келиб қолди тандирдан.
Тўйхонага ўхшаган катта ҳовли
Кўз олдимда жимиди қолди бирдан.

Энди бунда кечалари ой йиғлар,
Пиёлада ичилмаган чой йиғлар.
Япроқларни дув-дув тўккан шамолга
Қўшилишиб сўри, ҳовли-жой йиғлар.

Энди сувда еру осмон лойланар,
Бошим узра ўгирибон ойналар,
Дарду ҳасрат ипларини йигириб
Дунё момом урчуғидай айланар.

1990

* * *

«Устимиздан ўтган ойлар»¹

Ярим эди, тулин эди.

Кўнглим эди, кўнглинг эди

Устимиздан ўтган ойлар.

Сувлар у пайт биллур эди,

Кетмасак ҳам бўлур эди.

Бир нарсани билур эди

Устимиздан ўтган ойлар.

Кийик кўзинг — сузуқларинг.

Сирғаларинг, узукларинг,

Сенинг билакузуқларинг —

Устимиздан ўтган ойлар.

Кейин олам рангга тўлди,

Қанча қизлар янга бўлди.

Тўйларингда танга бўлди

Устимиздан ўтган ойлар.

1990

¹ «Алпомиш» дан.

* * *

Бул кеча ҳарфларим ҳазиндан ҳазин,
Ун чексам унларим узундан узун.
Мен ҳеч не сўрмайин, ўзингдан ўзинг
Жудолик жадвалин тузиб бер менга.

Пайкони жонимда яйраган гулнинг,
Япроғи танимда сарғайган гулнинг,
Умримни музтариб айлаган гулнинг,
Гулнинг сувратини чизиб бер менга.

Барча мушкулларим, осонларимни,
Шабнамдай сочилган осмонларимни,
Йўқотган энг тоза найсонларимни
Узун мижгонингга тизиб бер менга.

Дилда шунча йиллар бир гул ўстирдим,
Уни йўлга солиб, йўлдан оздирдим,
Сўнгра ўша гулни ўзим тўздирдим,
Шу гулнинг қонини эзиб бер менга.

Сиймин юдузларнинг жаранларида,
Дунёнинг видоли яланларида,
Ойнинг ярқираган лаганларида
Қаро сочларингни сузиб бер менга.

1990

* * *

Дунё надир? Ошиқларнинг ўтинчидир,
Ошиқлари бу дунёда ўтинчидир.
Тушлар ўчди, хушлар учди, қушлар кўчди,
Кўксимдаги дил ҳам букун кўчкинчидир.
Бир бор куйиб куйдим деманг, куйганларим,
Бу куйганим учинчи ё тўртинчидир.
Фаслларнинг видосини кўрқинч деманг,
Кўрқинч асли қалбсиз қолмоқ кўрқинчидир.
Дунё ўтар. Йигитлик ҳам нозанинлар
Кўйлагининг шамолидай ўткинчидир.

1990

Тўй

Букун Гулнинг болишлари кетмоқдадир,
Сурнайларнинг нолишлари кетмоқдадир.
Аравада йиғлайди Гул, атрофида
Янгаларнинг койишлари кетмоқдадир.
Бунда қолар бобосининг чориқлари,
Момосининг калишлари кетмоқдадир.
Ховли қолар, сув қолади, сувга боқиб
Хаёлларга толишлари кетмоқдадир.
Мўлтирайди ота уйнинг узумлари,
Букчайишиб войишлари кетмоқдадир.

Аравада — йиғлайди Гул, билмайди Гул, —
Бир дунё дунё ишлари кетмоқдадир:
Оносининг ўн саккиз йил куйишлари,
Отосининг ёнишлари кетмоқдадир.

1990

* * *

Қирлардан бир яшил тўпламлар ичдим,
Салсабил сойлардан кўкламлар ичдим.
Бу ёруғ дунёни ҳўпламлаб ичдим,
Ярми тўлқин, ярми сўлғин япроғим,
Хазонга қоришган баҳоринг менман.

Кўнгил мулкининг ҳам зулматлари бор,
Эй ой, қароликнинг тухматлари бор,
Ишқнинг ҳам бир ажиб узлатлари бор.
Ярми ўчқин, ярми ёрқин чироғим,
Зулмат жаҳонида шароринг менман.

Эгнини эпкинлар чок этган эй гул,
Кўксини шабнамлар пок этган эй гул,
Сахро юрагимни боғ этган эй гул,
Ярми ел, ярми сел саргашта боғим,
Сенинг қаноату қароринг менман.

Эй дунё, жонимни қовурган дунё,
Боримни елларга совурган дунё,

Менинг инграётган қовурғам дунё,
Ярми сас, ярми хас бўлгай тупровим,
Кипригингга қўнган ғуборинг менман.

1990

СУВЧИ БОБОНАЗАР

Бобоназар, сувчи бўлиб не кўрдинг?
Ўзабаргдай куйиб, сўлиб не кўрдинг?
Шаънингга қанча ёлғон дoston кўрдинг —
Пахтазорни қачон сен бўстон кўрдинг?

Ўзгармади сира йиртиқ чопонинг,
Зирқирайди гоҳ ўнг, гоҳи чап ёнинг.
Пайкалларга сув тарадинг кечалар,
Ойни нону кўкни дастурхон кўрдинг.

Ухлаб қолдинг ўқариқлар бошида,
Бошинг куйиб маломатлар тошига.
Супранг қокса чанги чиқмас. «Булар бой»,
«Ўври» деган қанчалар бўхтон кўрдинг.

Саратондир сенинг бор-йўқ кўйлагинг,
Кеч кузақда мўлжаллаган тўйларинг
Ўтказолмай қолдинг. Нени ўйладинг?
Ўзапоя ва бўм-бўш ҳамён кўрдинг.

Мулкинг захар, дарёларинг қуриган,
Сут бергувчи тарғилинг ҳам қариган.
Умр шоми чўкмоқдадир наридан,
Бу дунёни мавҳум бир чистон кўрдинг.

Эсмоқдадир яна кўклам еллари,
Кўринмоқда майсаларнинг тиллари.
Тушларингга кетмон кирди қиш бўйи,
Ўнгингда ҳам уйғониб кетмон кўрдинг.

1990

КЕТМОНЧИ ҚИЗЛАРГА

Ўйласам ўйларим кўксимда куйган,
Сўйласам сўзларим бўғзимда куйган.
Барглардай сўлғину шамлардай озғин,
Қовжираб далаю тузимда куйган.
Ойлар титроғидан тушган япроқлар,
Юлдузлар боғидан кўчган япроқлар,
Нурсиз пайкалларда шуъла ёзмайин,
Тупроққа қоришиб ўчган япроқлар.
Хуснин чечакларин чаноқлар юлган,
Сочларин гардида насимлар ўлган,
Сизнинг таровату гул юзингизни
Қуёшлар тушликка тановул қилган.

Уйласам уйларим кўксимда куйган,
Суйласам сўзларим бўғзимда куйган,
Барглардай сўлғину шамлардай озғин,
Қовжираб далаю тузимда куйган.

Баловат чоғида баловат кўрмай,
Ун бешдан у ёғи ҳаловат кўрмай,
Заъфарон райхондай забун ўтдингиз,
Давру давронлардан садоқат кўрмай.
Сабоҳдан сахрога айланганларим,
Сарғайган сарвларим, гул, савсанларим,
Серташвиш турмушнинг кучоқларидан
Далалар бағрига тайланганларим.
Уйласам уйларим кўксимда куйган,
Суйласам сўзларим бўғзимда куйган.
Барглардай сўлғину шамлардай озғин,
Қовжираб далаю тузимда куйган.

Тун-кун кўксим ичра ёнғину ёнғин,
Йиллардан сўрайдир йиллар сўроғин.
Шомларга шимилган тупроқ йўллардан
Толларим келгайлар толғин ва толғин.
Дийдам дийдиратган дийдорларингиз.
Сўнди малоҳату дилдорлигингиз.
Тунлар пайкалларда ҳорғин юзган ой
Сизнинг зору маҳзун ёдгорлигингиз.

Ўйласам ўйларим кўксимда куйган,
Сўйласам сўэларим бўғзимда куйган.
Барглардай сўлғину шамлардай озғин,
Қовжираб далаю тузимда куйган,
Сонсиз эгатларга тизилганларим,
Қисмати кетмон-ла ёзилганларим.

1990

* * *

Тийрамоҳ тоғ ила тошимга тушган,
Тоғ ила тошимдан қошимга тушган,
Шом чоғи бир хазон ошимга тушган.
Соҳилларда йиғлар қаро тошларим,
Тошлар қаролиги бошимга тушган.
Жарлар сийнасидан сизган изтироб,
Лойшувоқ томларда юзган изтироб.
Кўнгил — ёмғирларда қолган устурлоб,¹
Сийрак чорбоғларни ишғол айлабон
Сариқ лашкар ётар қуюқ, уюшган.
Мен сени унутдим, дунё ҳийласи,
Макру адовати, кину кийнаси.
Бобомнинг қийшайиб қолган чайласи,

¹ Кўёш ва юлдузларнинг юксақлиғини ўлчайдиган асбоб, астролобия.

Похолин ёпиниб яланғоч қирда,
Хўл шамоллар ичра қулаб, қунушган.

Ҳазин туюладир бор юмушларим,
Япроқдай учгайлар бошдан хушларим,
Сиз қайда қолдингиз, гўзал тушларим?
Кўксимга ин қурган хушхон қушларим
Кўчган, кўчган, барчаси кўчган.

1990

КЎКСИМДАГИ ЗАНГОРЛАРИМ

(Ҳазрат Яссавийдан бир сатр)

Тонглар кетди, кунларимдан тонглар кетди,
Кетган тонглар йилларимни онлар этди.
Бир жонимни севгим юз минг жонлар этди,
Кўнглим, сенинг давлатингдан шонлар кетди.
Бу муттасил меҳнатларим битармукин,
«Кўксумдаги зангорларим кетармукин?»

Кўзёшимдан майса бўлган бўйроларим,
Шомларимда жимирлаган Зухроларим,
Кезган ерлар, адирларим, сахроларим,
Эшигимга чайқалибон дайроларим
Келса, бул ҳам фивонимга етармукин,
Кўксумдаги зангорларим кетармукин?

Суйкансанг гар юз йил кўзу қошинг билан,
Уринсанг, ёр, юз йил қўлда тошинг билан,
Сўнгра силаб мижгонларинг, сочинг билан,
Яна юз йил ювиб ўтсанг ёшинг билан,
Тадбирларинг дардимга кор этармукин,
Кўксумдаги зангорларим кетармукин?

Уч минг йиллик чинор яна куртаклади,
Эрта-индин яшил куйга буркалади,
Охуларим — тоғларимнинг хуркаклари
Кечалари таним хидлаб суркалади,
Уларнинг ҳам дунёлари хатармукин,
Кўксумдаги зангорларим кетармукин?

Бу дунёда ёр изладим дилга лойиқ,
Бу дил энди елга лойиқ, селга лойиқ.
Нур таратган сочларини ёйиб-ёйиб,
Бошим узра йиғлаб турса минг малойиқ,
Аламларим булутлардай ўтармукин,
Кўксумдаги зангорларим кетармукин?

1990

МАСЛАК

«Мани сўрма мандан, манда эмасман»,¹
Факр тўнидаман, жанда эмасман.
Кўнгил дарсидаман руҳ оламида,
Ки сен кўриб турган танда эмасман.

1990

БИР ТУРЛАНГУВЧИ ГУЛ

Бу қандай гул? Бу қандай гул?
Гаҳи қор, гоҳи қондай гул.
Мен унга барқларим² айтсам,
У менга баргларин бергай.

Қадди ҳам бўйни зарҳал гул,
Яқоси, қўйни зарҳал гул.
Мен унга зорларим айтсам,
У менга зарларин бергай.

Қабоғи узра нурлар бор,
Қабоси ичра дурлар бор.
Анга ашкимдин арз айтсам,
Манга шабнамларин бергай.

¹ Юнус Эмрн

² Барқ (араб.) — чақмоқ, яшин.

Паришон ҳолу боғимдан,
Куйиб кетган димоғимдан,
Десам дилда ямоғимдан,
У менга барларин бергай.

Жудолик исли эпкинарлар
Букун боғимда эркинарлар.
Мен унга доғларим айтсам,
Менга анбарларин бергай.

Тун ичра чирма ёлқин гул,
Гаҳи тинч, гоҳи тошқин гул.
Мен унга дардларим айтсам,
У менга лабларин бергай.

1990

БУ МУҲАББАТ БОҒИДА

* * *

Не ситамлар, эй санам, қаттол қўлингдан келдилар,
Соч, дедим мен, тайладинг — сочлар белингдан
келдилар.

Келган эрса не балою не жафолар бошима,
Ўз тилим эрмас, сенинг шақкар тилингдан келдилар.

* * *

Бу мухаббат боғида япроқ бўлибмиз иккимиз,
Хуш насимлардин ажиб титроқ бўлибмиз иккимиз.
Бунда гулдин гул гўзал, гул бўйни гул бўйниндадир,
Қўлни қўлга бойлабон сиртмоқ бўлибмиз иккимиз.

* * *

Қайда гул бўлса анинг ўз гулшани, ўз боғи бор,
Қайда боғ бўлса анинг ўз булбули, ўз зоғи бор.
Қайда бир булбулки бор, бағри анинг қондир мудом,
Қайда бир зор бўлса, кўргилким анинг бир доғи бор.

* * *

Кўзларинг янглиғ бу олам ичра чистон топмадим,
Юзларинг янглиғ бирор шамъи шабистон топмадим.
Иўқ эрур ёруғ жаҳонда сочларинг янглиғ шамол,
Ҳам сенинг қўйнинг каби дунёда бўстон топмадим.

* * *

Қаро зулфинг қаро қилди кунимни тунларимдан ҳам,
Куюк кўнгил иси келгай туним ҳам кунларимдан ҳам.
Фалак тоши агар йиллар ун этса устихонимни,
Сенинг исминг садо бергай уним ҳам, унларимдан ҳам.

* * *

Менинг афтода ҳолимни сенинг тавсанлигинг
айтсин,
Менинг ҳузну хазонимни сенинг гулшанлигинг
айтсин.
Биёбонларда Қайслар ҳам бу янглиғ куймаган эрди,
Менинг кул бўлганимни, лоларух, гулханлигинг
айтсин.

* * *

Мен демасман бағри куйган, дор бўл,
Не буюрса матлабинг, андоқ бўл.
Ер бўлиб мен, кимсалар том қилсалар,
Сен шу томга лолақизгалдоқ бўл.

1990—1994

САМАРҚАНДЛИК КИЙИГИМ

Самарқандда ҳушим қолди,
Мискин кўнгил қушим қолди.
Аҳволимни сўйламаган
На элим, на хешим қолди.
Энди қайга олиб борай
Бу юрагим — куюгимни?

Адо бўлдим ўйлайвериб
Самарқандлик кийигимни.

Бу қандайин умид дерлар,
Юзинг бўлди шувит дерлар.
Оҳ, мен қандай унутайин?
Улар тинмай унут дерлар.

Айтурларки самарқандлик
Ўшал тили асал, қандлик
Ёринг сенга ёр бўлмади,
Сенинг учун хор бўлмади.

Ёр бўлганда — кокилларин
Тарар эди сингилларинг.
Шу кокиллар аро ўйнаб
Юрар эди кўнгилларинг.

Самарқандда ҳушим қолди,
Мискин кўнгил қушим қолди.
Аҳволимни сўйламаган
На элим, на ҳешим қолди.

Улар мени тергайверар,
Тинмай ўғит бергайверар.
Менинг эса хаёлларим
Самарқандга кетгайверар.

Билмасларки минорлари,
Чироқлари, чинорлари
Аросида хушим қолган,
Унг келмаган тушим қолган.

Фироғида кўп ғамим бор,
Армон деган тўпламим бор.
Йиллар хазон бўлди, лекин
Бунда менинг кўкламим бор.

Самарқандда хушим қолди,
Мискин кўнгил қушим қолди.
Аҳволимни сўйламаган
На элим, на хешим қолди.

Энди қайга олиб борай
Бу юрагим — куюгимни?
Адо бўлдим ўйлайвериб
Самарқандлик кийигимни.

1980. 1991

СҮРОҚ

Хуррият таъмини ҳеч тотганмидинг?
Шунча йиллар қанд сўриб ётганмидинг?

Қодирий, Чўлпону Фитрат кўзларин
Дил аро бир бора уйғотганмидинг?

Лолазор ўлди аларнинг қонлари,
Сен бу янглиғ лолазор ўтганмидинг?

Юзларингда на алам бордир, на ёш,
Ёки сен ҳам қўшилиб сотганмидинг?

Шунчалар аччиқ бу ширин Хуррият,
Сен анинг таъмини ҳеч тотганмидинг?

1991

ИЛИНЖ

Юртим, менга зар керакмас зарларингдан,
Киприкларим ўпсалар бас гардларингдан.
Мен бир насим бўлиб келдим, мен бир насим,
Айтиб ўтсам дейман кўҳна дардларингдан.

Алмашдилар сени ному рутбаларга,
Мунглуғ бўлиб қолдинг ботиб шубҳаларга.
Хилолларинг қайтар яна куббаларга,
Мозийларга сўйлаб-сўйлаб зорларингдан.

Менга қадим минорлардан бир сас етар,
Шул сас менинг кўнглим охир серфайз етар.
Менга дунё керак эрмас, бир хас етар
Яссавийлар ётган азиз ерларингдан.

Оқсаройга қай кунки юз бургандим мен,
Сўнмас шону шавкатинг деб тургандим мен.
Шеър айтишни сал-палгина ўргандим мен
Чинорларда йиғлаб ётган баргларингдан.

Бу дунёда кўнгилларга чироғ ёқсам,
Мозорларинг сукутидан сабоқ олсам,
Тиниққина булоқ бўлиб оқиб қолсам
Оллоёрлар назар қилган жарларингдан.

1991

БАҲОР

Илдизларда шивирлаган сен эдинг,
Тупроқ кўпчиб, вимирлаган сен эдинг,
Бир кечада ўзгарди руҳ ангори,
Дардим яшил, ҳасратларим зангори.

Ҳаётимдан ечдинг ғам печагин сан,
Адашгайдир ким айтур кечагимсан.
Баҳор, харсангтош остидан, уни суриб,
Озодликка чиқиб олган чечагимсан.

Түрт ой мендан қаролик устун бўлди,
Мен тўкилдим, дафтарларим тун бўлди.
На хушдирки, қайтадан насибимсан,
Равоч ҳидин келтирган насимимсан.

Барг ёзмоқчи бўлган янглиғ томирлар
Жимирлар, тан оғочида жимирлар.
Сен гулёрим, гулнорим, гуландомим,
Кечалари шитирлар қаламдоним.

Яшил ҳовуч бўлиб чиқди исмалоқ,
Қалдирғоч ҳам келди сал-пал эзмароқ.
Ҳар бир кўлка яқин қиру этакда
Кўзичоққа айланади эртага.

Сен тоғларим қайраган чақинимсан,
Дўмбираси гулдурак оқинимсан.
Айтишларинг бу оламга ёқади,
Еру осмон сел бўлади, оқади.

Куйга тўлиб кетди тошу деворлар,
Сўлгин-сўлгин соғаяди беморлар.
Фақат бир барг, чириган бир барг фақат
Айлар менга мунглуғгина насиҳат.

1991

СЕВГИ

(саволга жавоб)

Севги менинг кечмишимдир бугунимдир,
Оловимдир, кулимдир ҳам кукунимдир.
Бу йўлларда охир бир кун тўкилгумдир,
Севги менинг кўнглимдаги тутунимдир.

Бу тутунни ечолмадим, ечолмадим,
Сиз ўйлаган дарёлардан кечолмадим.
Севги менинг эриб кетган қорим экан,
Сўнг бойчечак бўлиб унган зорим экан.

Якка-ёлғиз қолиб кетди мажнунтолим,
Мажнунтолим, хабар олгил, қийин ҳолим.
Севги менинг шовулаган терагимдир,
Юлдуз куйган, ой йиғлаган курагимдир.

Қумга сингиб кетган тиниқ жилғам менинг,
Қумда лола унса агар илғанг мени.
Севги менинг найсон ювган кўйлагимдир,
Ўлгунимча ўйлагумдир, ўйлагумдир.

Қуёш кўрпа қавиб қўйган боғимдир у,
Кўксимдаги доғимдир у, доғимдир у.
Севги менинг мунисгина чироғимдир,
Дилга яқин, лекин кўздан йироғимдир.

Қанийди ўз қадамимни пухта қўйсам,
Бир хол бирлан бу савдога нуқта қўйсам.
Севги менинг ҳеч туганмас азобимдир,
Гувоҳимдир, гуноҳимдир, савобимдир.

Бутун умр шундай ўтар кўнгилларим,
Эй сиз менинг гулгун ука-сингилларим,
Севги тиниқ кулгунгиздир, сақланг уни,
Сизнинг гўзал мулкингиздир, асранг уни.

1991

* * *

Эй паривашлар, димоғдор келдингиз,
Бунча ғаддор, бунча дилдор келдингиз.
Бунда нозик тортадир жон риштаси,
Сиз дағи кокиллари дор келдингиз.

Ишқ ўтидин беомонлиғ бундадир,
Сарғаришлар ҳам хазонлиғ бундадир,
Қанчалар ранги сомонлиғ бундадир,
Сиз эса рангин ва гулдор келдингиз.

Жон базм айлар ҳазин шамлар билан,
Сиз келурсиз ғам узра ғамлар билан.
Тўлди дил яфроғи шабнамлар билан,
Сиз қачон бундин хабардор келдингиз?

Жисм аро пайдодурур ўтлуғ алам,
Кўлга олсам, буткул ўт олғай қалам.
Эй балою ғам, эй ранжу ситам,
Шул йигит ёшимда бекор келдингиз.

1991

* * *

Қайсидир зулфни макон этмоқчи дил,
Мени зору нотавон этмоқчи дил.
Бир умр кўлдин чиқиб кетмоқчи дил,
Сиз бу дилни ушбу йўлдан айнитинг.

Рух айёмидадир ёшлиғларим,
Ҳеч ярашмайдир бу бебошлиғларим,
Бошим узра, эй қаламқошлиғларим,
Сиз қошингиздан қиличлар ўйнатинг.

Не қаро кунлар келибдир моҳима.
Кўюбон қумғонлар ўтлуғ оҳима,
Ғамларимдин сўйлашиб, атрофима
Ўлтуруб, кўксумда чойлар қайнатинг.

1991

ПЕШОНА ХУСУСИДА

Бу дунёда бир китоб бор, ўқий олмайман,
Унга дилга яқин якун тўқий олмайман.
Менинг умрий ёзмишларим унда жамланган,
Фаслларим бир варақда мужассамланган.

Қанча хорлиғ кўргум бордир, қанча зорлиғлар,
Қанча ғурбат, айрилиқлар, қанча ёрлиғлар,
Бари шунда битилгандир яхлит сарбасар,
Шулдир асли дунёда энг мухтасар асар.

Унга сабру бардош бермоқ ҳўб амал эрур,
Чунки у ҳар жиҳатдан ҳам мукамал эрур.
Хато бўлмас унда асло, бўлмас камчилик,
Ўзгармайди ўзгартирмоқ бўлсанг қанчалик.

Гоҳи нурсиз, гоҳи порлоқ, рахшонам менинг,
Қийин китоб, оғир китоб пешонам менинг.
Дўстим, сенга пешонамас, кошона берди,
Менга эса, шундай мушкул пешона берди.

Туғилмасдан мен шундайин хатларга тушдим,
Илоҳ ўзи амр этган ўтларга тушдим.
Эй ёр, надир бу дунёда ному нишонлар?
Мен билан сен айрилганмиз алақачонлар.

Бу китобни мен ҳеч кимга бера олмайман,
Пешонамни тошга уриб ёра олмайман.
Унда неки ёзилмишдир — бари муқаррар,
Таҳрир қила олмас уни бирор муҳаррир.

1991

РЎЗИ ЧОРИЕВ.
«ҚУМҚЎРҒОН ОЛМАЛАРИ»

Қумқўрғоннинг олмалари тилсим экан,
Оқинми ё қизилини олсаммикан?
Ва лекин у олмасини олдирмайди,
Бировларга зор қилдириб қолдирмайди.

Кўзни олиб жилвалари таралгандир,
Ярми ою, ярми кундан яралгандир.
Бу дунёда меҳр қолган бўлса агар
Шунда қолган, улар шундан яралгандир.

Бу олмалар боғин барбод келтирмаган,
Ўз номига ҳеч вақт иснод келтирмаган.
Мен шундайин бир олмага етолмадим,
Кўнгил боғин ҳаргиз обод этолмадим.

Ҳар бирининг ўз нақши, ўз ранг-туси бор,
Булванмаган тиниқ кўнгил кўзгуси бор.
Деворлари пастаккина бўлса ҳамки,
Бировларга эгилмайди — номуси бор.

1991

* * *

Қуёш янглиғ тоғларингга ботолмайман,
Манглай хатин мен янгитдан битолмайман.
Сен қандайин хуркак оҳу экандирсан,
Тоғлар ошиб сени асло тутолмайман.

Борингни ҳам дунёси йўқ этгувчидир,
Гул сўрасанг, қўлингга хор тутгувчидир.
Бу дунёда ҳар неки бор, ўтгувчидир,
Етолмайман, гардингга ҳам етолмайман.

Менга сенинг кулгуларинг сир бўлдилар,
Қирқ фитнакор кокилларинг бир бўлдилар,
Ерлар осмон, осмонлари ер бўлдилар,
Отай десам, ойни ойга отолмайман.

Тақдир деган на боғ ва на саҳро экан,
На ойдин йўл ва на тўзган бўйро экан.
Ўртамизда Оллоҳ солган дарё экан,
Бу дарёдан юрак тутиб ўтолмайман.

1991

* * *

Қошларинг қаросида
Билмам, не фасод бўлган.
Сочларинг бозорида
Бозорим касод бўлган.
Кўнгил ютолмаганин
Энди кўзлар ютади,
Сал қаттиқроқ қарасам
Холинг куйиб кетади.

1991

* * *

Кўрмайин ҳам, куймайин ҳам,
Дийдорига тўймайин ҳам.
Киприкларидин игналар
Айланг, куюнчак янгалар.
Тола сочин ип айлабон
Кўзларимни тикиб қўйинг.

Ҳижрон йўлин тутсам агар,
Кўнгилдан ҳам кетсам агар,
Армонида бўлсам адо,
Фурқат каби қилсам видо —
Холларини дон айлабон
Мозоримга экиб қўйинг.

1991

* * *

Кўксимда кўп йиллар бир олов ёнар,
Юз-хотир қилмайин беаёв ёнар.
Ханжарин кўксимга отса ошнолар,
Ханжар омон қолар, қини куйгайдир.

Сўнги кўринмайдир аламнинг, уйнинг,
Билмасман, охири борми бу куйнинг.
Умидим кўксимда тиклаган уйнинг
Қарсиллаб бўйи ҳам эни куйгайдир.

Шафқатсиз бу ўтга бормикин зорлар?
Теграмда юрганлар — ҳаммаси хорлар.
Ёмғирли кунларда ун чекса ёрлар,
Ёмғирлари бирлан уни куйгайдир.

Ўттайман шу тахлит аён, ноаён,
Жисм ичра намоён, жисм ичра ниҳон,
Ўткинчи бир қушча келиб ногаҳон
Кўксимга ин қурса — ини куйгайдир.

1991

* * *

Кичик қалбим кенг жаҳонга сирмайди,
Кечалари зирқирайди, сиқтайди.
Ҳеч ким дардим ҳосилини йиғмайди,
Ишқим боғи хомуш-хомуш йиғлайди.

Бунча мунглуғ бу дунёнинг сойлари,
Сойларида йиғлаб борар ойлари,
Сарғаймишдир кўнглим қолган жойлари,
Юлдузлари — кумуш-кумуш, йиғлайди.

Йўқотганим оқ тулпорми, кўк тулпор?
Мен билмайман, нима бўлди сўнг тулпор?
Дилларимда йиғлаб ўтар ўн тулпор,
Белларимда ўн Алпомиш йиғлайди.

Дунёсидан умидларим шулмиди?
Дил берганим тиконми ё гулмиди?
Ёнганимнинг натижаси кулмиди?
Бегона кул менга таниш йиғлайди.

Бошни энди балоларга шай қилсам,
Ўз ғамимни ўз танимга май қилсам,
Саҳроларнинг қамишини най қилсам,
Оҳлар урсам, ойлаб қамиш йиғлайди.

1991

КЎЗ ТЕГИШИ

Дўстим, сенинг юзларингга юз тегди —
Тушингга ҳам кирмаган бир қиз тегди.
Сенга қанча ширин-шакар сўз тегди,
Менга эса, менга фақат кўз тегди.

Кўз тегдию хазон бўлди гулзорим,
Жардин учди чақиндай зўр тулпорим.
Бир кўз аввал жигаримни куйдирди,
Сўнгра олтин эгаримни куйдирди.

Менда ҳам бир дил бор эди айтарлик,
Кўз тегдию пайдо бўлди бир жарлик.
Ёшликдаги кўзларим ҳам туш энди,
Ин қурмишдир бир жуфт мискин қуш энди.

Осмондаги оймидир ё туморми?
Кимдир мени кўзларига кўмарми?
Сенга зарбоф тўну менга бўз тегди,
Мени қўйгил, дўстим, менга кўз тегди.

Боғим бору вале йўқдир самарим,
Сўлғиналашиб бородур гул, қамарим.
Кўнглим совуб қолди, унга муз теккан,
Кўксимдаги оловимга кўз теккан.

Аҳволима ёлғиз онам йиғлайди,
Фариб умрим, бўм-бўш хонам йиғлайди,

Кўркам, зангор кўкламимга куз теккан,
Гуркираган дарахтимга кўз теккан.

Бунча мунглуф бўлиб қолди жаҳоним,
Ўқим кетган, қўлда қолмиш камоним.
Тиконлардай мадда бойлаб, йиринглаб,
Вужудимда зирқирайди киприklar.

1991

АЛАМЛИ ДУНЁДА

Қўлларим шохлардай зор қолган кунлар,
Дил кетиб, валекин ор қолган кунлар,
Узун мижгонларда қор қолган кунлар
Сен кетдинг, музлади ўнг ила сўлим,
Аламли дунёда аламли гулим.

Сувларда садосиз синдилар ойлар,
Афсундай жим, сокин оқдилар сойлар.
Тугунларин очиб йиллар ва ойлар
Ўтдилар, сен ҳамон тили тутуним,
Аламли дунёда аламли гулим.

Сендин сўнг кўнглимни беомон янчиб,
Не сулувлар ўтди ўзича ранжиб,
Баланд пошналарин кўксимга санчиб,
Бевақт сўлдирдилар сеҳру жунуним,
Аламли дунёда аламли гулим.

Мунгайиб қолдилар умид борлари,
Мангу зирқирайди бағир доғлари,
Борларнинг дудлари ҳамда зорлари
Менинг фиғонимдир ҳам менинг кулим,
Аламли дунёда аламли гулим.

Бу ҳолим кўрганлар тақдир, дейдилар,
Тақдир азал-азал ҳақдир, дейдилар.
Чин қалблар ҳамиша тоқдир, дейдилар.
Қандай санъатдир бу, қандайин илм?
Аламли дунёда аламли гулим.

Сенга хотиралар мунглар келтириб,
Менга тирикликдан айтиб, билдириб,
Куйган кўкламларим ўрнин тўлдириб,
Кўксимда яшайди энг гўзал ўлим,
Аламли дунёда аламли гулим.

1991

* * *

Тахир бўлди муҳаббатим мевалари,
Губор ичра қолди яшил тепалари.
Қаёнларга тарқаб кетди тевалари?
Сарсондирман тополмайин карвонимни.

Дунё ҳазин, дунё ҳазин кўзларима,
Одамлари ҳайрон ғамгин сўзларима.

Боқиб алам из қолдирган юзларима,
Ҳеч ким билмас дардимни ҳам дармонимни.

Шудринг эмас, тун ичра кўнгил йиғлаган,
Бир тун эмас, бу кўнгил минг йил йиғлаган.
Сингилларим сўйлашиб сел-сел йиғлаган,
Исми надир, билмайдирман, армонимни.

Уни гулу савсанлардан тиклагандим,
Хаёллари равшанлардан тиклагандим.
Ярқираган оҳанглардан тиклагандим,
Мунг босдику чарақлаган кўрғонимни.

Жимирлайди кўкда кузак юлдузлари,
Зирқирайди кўксимда ишқ илдизлари.
Нола қилсам кечалари, кундузлари,
Қайдин топгум кетган давру давронимни?

Ё раб, нечун бағрим бунча тилкаладим?
Лолазорга айландику елкаларим.
Елкаларим узра бўйлар укаларим,
Аларга бер мен бой берган имконимни.

1991

ТУЙ ОҚШОМИДА

Дунё Ҳазин, «Ёр-ёр» айтгил,
Эй кўзлари қуралай.
«Ёр-ёр»ингдан ўлган эдим,
«Ёр-ёр»ингдан тирилай.

Қаро тунда оқ гулмиди
Келинчакнинг либоси.
Армон бўлган бир мулкмиди
Унинг нозу ибоси.

Кўзларингдан дур сачрагай,
Лабларингдан чечаклар.
Аста-аста ечилгайдир
Кўнгилдан зарпечаклар.

Дунё Ҳазин, «Ёр-ёр» айтгил,
Эй кўзлари қуралай.
Мен бор дарду соғинчимни
Қайта бошдан саралай.

Ўтган ою йилларимни
Мен бир туш деб билгайман.
Бўйнингдаги холингни бер,
Дилга нуқта қилгайман.

Кўйлагингдан кўрингандай
Кўнглингдаги гулзоринг.

Менинг севгим қолмас, лекин
Қолгай сенинг «Ёр-ёр»инг.

Тун кўйнида юлдузларга
Таралмоқда дил зоринг.
Менинг шеърим қолмас, лекин
Қолгай сенинг «Ёр-ёр»инг.

Дунё ҳазин, «Ёр-ёр» айттил,
Эй кўзлари қуралай.
«Ёр-ёр»ингдан ўлган эдим,
«Ёр-ёр»ингдан тирилай.

1991

ВАТАННИ ЎРГАНИШ

Б.С.

Мен Ватанни на китоб, на
Жаридадан ўрганганман.
Момоларнинг юзидаги
Харитадан ўрганганман.

Боболарнинг таёғию
Чоригини кўргандайман,
Мен Ватанни сўрилардан,
Сўқмоқлардан ўрганганман.

Кинолармас, бул Ватанни
Минорлардан ўргандим мен.
Оқ латталар ҳилпираган
Чинорлардан ўргандим мен.

Хонақоҳлар. Офтобалар.
Кетавердим. Кетавердим.
Ҳар тоғида бир авлиё,
Шул ҳикматга етавердим.

Ватан. Ватан. Ватан. Ватан.
Надир манга дурри Адан?
Селинг мени сел этгуси,
Элинг мени эл этгуси.

Бу тепалар, кумтепалар
Остидаги тарих қадар,
Сукунатинг кўрганда мен,
Сукунатни ўргандим мен.

Оқшом яримойинг кўриб,
Кафтларим юзга суртаман.
Бир жисму жон юз минг руҳдаман,
Ватан. Ватан. Ватан. Ватан.

Боринг кўриб мен бор бўлдим,
Доғинг кўриб ўртандим мен.
Сени Аффон элдан келган
Тобутлардан ўргандим мен.

Пушталарда қолиб кетган
Кўнглим экандирсан, Ватан.
Ёлғиз онам, паришонҳол
Синглим экандирсан, Ватан.

Мен кўксимда қумдай ёнган
Ёдларга видо айтаман.
Ёмғирларингда кетаман,
Ватан. Ватан. Ватан. Ватан.

Қанча дардга мақбар дилим,
Тун кечалар қақрар дилим.
Ёнғин бўлур жон ила тан,
Ватан. Ватан. Ватан. Ватан.

Томирларим томир ёйиб,
Томирларингга қайтаман.
Такрор ва такрор айтаман:
Ватан. Ватан. Ватан. Ватан.

Юрагимнингдир дарслари
Гўри Амир гумбазлари.
Кўксим тўла ор — айтаман,
Ватан. Ватан. Ватан. Ватан.

Ҳар кун кўриб, билиб сенга
Қайта-қайта етавергум,
Ватан, мангу дoston Ватан,
Айта-айта кетавергум.

1991, 2007

ДАШНОБОД АНОРИГА

Сеҳрсиз соҳиллардан,
Меҳрсиз манзиллардан
Ўтиб келдим, сен мени
Унутдингми, анорим?

Бағри доим қонгинам,
Мискин, паришонгинам,
Анор бўлиб сен фақат
Мунг ютдингми, анорим?

Тун саҳарга айланур,
Сўнг заҳарга айланур.
Мен ютар оғуларни
Сен ютдингми, анорим?

Сенинг гулларинг маъюс,
Балки ўйларинг маъюс?
Менинг эса хазонга
Тўлмиш ҳамма қанорим.

Не умр бўлди умр?
Ою йилларим кўмир.
Энди сўник дунёда
Мушкул эрур ёнорим.

Сен шундайин хомуш қол,
Мисли кўрилган туш қол.
Гуллагайдир менинг ҳам
Бир кун сабру қарорим.

Сўз деб бағримни тилсам —
Дона-дона нор бўлгай.
Дилим шохингга илсам
Бир гўзал анор бўлгай.

1991

* * *

Ой нурлари ёйилади сайҳонларга,
Томлар оша ўтар сўнгра айвонларга.
Айвонларда ниҳолдайин келинчаклар
Нечун маъюс тикилади осмонларга?

Бу айвонлар кўз олдимдан кетмай қолди,
Ойлар, йиллар тўхтаб, гўё ўтмай қолди.
Кўнгил, сенинг гўзал доғинг битмай қолди,
Нечун бунча дўст бўлдинг сен армонларга?

Мен онамнинг тушларига кирган ўғил,
Кўксим ичра аламларим шигил-шигил.
Эй дунё, сен меҳру мурувватинг қўйгил,
Йўрғакладинг мени ҳажру ҳижронларга.

Ой нурлари ёйилади сайхонларга,
Томлар оша ўтар сўнгра айвонларга.
Айвонларда ниҳолдайин келинчаклар
Нечун маънос тикилади осмонларга?

Қанча райхон хаёлларим пайхон бўлар,
Сайхонлар қир, қирлар текис сайхон бўлар.
Эй дил, бир кун теграларинг райхон бўлар,
Ишим бўлмас менинг ул кун райхонларга.

1992

* * *

Қадр билмас ёр олдида қадрим надир?
Изтиробим, ихлосим ҳам дардим надир?
Туфроқ бўлсам бу йўлларда гардим надир?
Увол этдим, эсиэ, дилнинг дарёсини.

Балдоғидай ялтироқдир оламлари,
Жондин ўгди миннатлари, аламлари.
Доғларимнинг кўмиридан қаламлари,
Кўзга суртди, лек билмади маъносини.

Кўнгил у кун адирларда йиғлар эди,
Тошқинлари тошлар аро ухлар эди.
Кўклам ҳар қир, ҳар ўнгирда тахлар эди
Менинг бағир қонларимдан сарпосини.

Бир осмонни бир юлдузга зор этди ёр,
Бу дунёни ўз кўзига тор этди ёр,
Менинг тупроқ остонамни хор этди ёр,
Топсин энди остонанинг тиллосини.

1992

* * *

Э Худойим, душманим мард бўлса бас,
Кўксим ичра бир улуғ дард бўлса бас.
Кипригимга Мавлавийдан¹ бир губор,
Яссавийдан зарра бир гард бўлса бас.

1992

ФАСЛ

Юлдузлардан муҳаббатнинг олис иси келмоқда,
Еру осмон хайрлашар, видо кези келмоқда.
Эй дил, шайлан, баҳор ўтиб, кўнгил кузи келмоқда,
Кўнгил, бу не фасл бўлди, бу не янглиғ маъволар²

Дунёларнинг замирида сирлар ухлар гўдакдек,
Шабнамларнинг ялтираши ёр тақмаган зиракдек.
Бир сипоҳи яқинлашар кўриниши кузакдек,
Нафасидан боғлар титраб, жимирайди дарёлар.

¹ Мавлавий – Жалолиддин Румий

Тоғлардаги бургут, дерлар ўғлон қалбин иниси,
Ҳар бир қалбнинг бўлсин экан ўз меҳрибон муниси.
Дарду алам бўлса агар йигитликнинг аниси,
Қай тоғларга бориб йиғлар, кимга айлар даъволар?

Ой паҳлавон қояларга сут эмизган тунларда,
Ошиқ кўнгил ёнар яна ўшал қадим мунгларда,
Мажнунларнинг бағирлари ҳануз доғу хунларда,
Бу доғлардин сурма, қондин хино айланг Лайлолар.

Бу айёмнинг кўрки надир, надир шарҳу баёни?
У ёни бир яшил қирроқ, заъфарондир бу ёни,
На ниҳони ниҳондиру на аёндир аёни,
Ўйингда не вамлар бордир, кўйингда не савдолар?

Кеча нелар ўтди бошдан, нелар сўйлар ҳозиринг?
Ёшликдаги ёрлар энди сўрар сендан розилик.
Меваларин тўқар боғлар, қани сенинг ҳосилинг?
Қиёс қилса, дўст бўлгайлар сенга фақат саҳролар.

Барглар аро ёлғиз юлдуз кўнгил сўраб тикилгай,
Ҳаловатнинг чодирлари чок-чокидан сўкилгай,
Кўнгил бир кун хазонлардай унсизгина тўкилгай,
Маъносидан ҳикмат топмай, дунёсидан маънолар.

1992

ВАТАН ЁДИ

Эпкиnlари кўзларимга ёш урган,
Товонимга тикон кирган, тош урган.
Сўқмоқлари тизларимга суйкалиб,
Адирлари оёғимга бош урган.

Хар хасида юз минг боғнинг қиссаси,
Чинорлари осмонларнинг ҳассаси.
Мамасайид бобомнинг обдастаси
Сўрисида зору интизор турган.

Мозорлари шомлар ичра қарориб,
Юлдузлари нузли ҳикмат юбориб,
Туфроғига Оллоёлрлар шеър қориб,
Термизийлар хаёл сурган, ўй сурган.

Майсаларнинг тили, сувлар бадани
Қандай гўзал тушунгайлар Ватанни.
Эй, зангламас қиличларнинг мадфани,
Бўронлари тулпорларга соч ўрган.

Мозийлардан тинглаб ҳақир сўзимни,
Бир юз келиб куйдироди юзимни.
Очай десам, очолмайман кўзимни,
Қалдирвочлар қабоғимга ин курган.

1992

ОҚ РЎМОЛЛАР

Завол балқиб уммонимда, наҳримда,
Шарму ҳаё танқис бўлган давримда,
Оқ рўмоллар пайдо бўлди шаҳримда,
Ҳайрон этиб кўникмаган кўзларни.

Бунча очиқ, бунча беҳаё дунё,
Алар уч... тўрт... алар ҳозирча танҳо,
Фаришталар ташлаб кетдимикан ё
Тун чоғида танлаб тоза қизларни?

Шунча йиллар фақат офат келдими?
Оқ рўмоллар бирлан ифбат келдими?
Юртдан кетган ул латофат келдими?
Не қалтироқ босди ногоҳ тизларни?

Ҳаёлларим менинг ғамдан қорарди,
Кўксимдаги доғлар илдиз ёрарди,
Бир муслима ҳаётимга қарарди,
Ҳижоб ичра айтолмай бир сўзларни.

Келгусидир, кетгусидир шамоллар,
Пок бўлсинлар бундан кейин аъмоллар,
Қандай гўзал кўрингай оқ рўмоллар
Беркитганда айниқса оқ юзларни.

1992

* * *

Умр аста айланмоқда азиятга,
Ёзганларим ўхшаб борар насихатга.

Қай гўшага борсам ундан боқар дардим,
Ўз онамнинг сочларини оқарттирдим.

Деворларни тирнаганда барги хазон,
Нечун жисмим зирқирайди ўша замон?

Кўнгил, кўнгил, қай йўлларда тўкилдим мен?
Сени охир ўз майлимга қул қилдим мен.

Нечук хирмон бўлди уйган бу хирмоним,
На буғдойим аёндиру на сомоним?

Юлдузларга боқсам совуқ ел келади,
Юзларимдан шу он қайноқ сел келади.

Тутган янглир хору хаснинг уволлари
Жой сўрайди мендан кузак шамоллари.

Лек мен ўзим қай ҳолда ва қайдадирман?
Адирларда қолиб кетган чайладирман.

Чайладан ҳам тушади-ку ойнанинг нури,
Не ҳолларга солдинг мени фалак ҳури!

1993

ЁЛБОРИШ

Жудолиғлар дунёда, бош узра не ҳаводир?
Сертахлика боғларда шовуллайди хавотир.
Кўркам ниҳол эрта кун кимларгадир асодир,
Ўзинг тингла тун чоғи таралган бу ноламни,
Паноҳингга ол, Худо, ёлғизгина онамни.

Сарғаядир боғ аро сувсиз ариқ-жўйборлар,
Мунғаядир нураб жим отам солган деворлар,
Айланадир хатарнок чатнаб чархи давворлар,
Яна ваҳму гумонлар тўлдирдилар хонамни,
Паноҳингга ол, Худо, ёлғизгина онамни.

Анинг умр роҳида ҳаваслари кул бўлди,
Менинг дунё боғида излаганим гул бўлди,
Излаганим у гуллар барчаси бир пул бўлди,
Тиконлар қолди охир зирқиратиб танамни,
Паноҳингга ол, Худо, ёлғизгина онамни.

Даҳлизидан кетмайин турган фасл кузакдир,
Шитирлаган ҳар хазон маҳзун дилин бузгайдир.
Азобин узайтирдинг, умрини ҳам узайтир,
Кўрсин ёруғ оламда тўйларини боламни,
Паноҳингга ол, Худо, ёлғизгина онамни.

1993

ҲИКМАТ

Ҳикмат на дашту қир, на боғу бўстон
Ва на маликанинг чорборидадир.
На қасру айвонлар, на роҳу манзил
Ва на йигитликнинг қирғоғидадир.
На шону мартаба, на молу дунё
Ва на чинорларнинг япроғидадир.
Ҳикмат — бу дунёдан ўқсиниб ўтган
Отанг мазорининг тупроғидадир.

1993

* * *

Икки хил сифиниб бўлмас Оллоҳга,
Бизлар бир тупроқнинг қолдиқ, юқимиз.
Сизга тавфиқ берди биздан олдинроқ,
Сал оғирроқ эди бизнинг юқимиз.
Ғоят ҳавасимиз келодир сизга,
Қуллуқ, насиҳатга қулоқ тутармиз.
Тақсир, дуо айланг, кўз тутинг бизга,
Сиз етган манзилга биз ҳам етармиз.

1993

ПОЛВОНЛАР ЮРТИ

Исроил акага

Полвонлар ҳеч юлдузларга қарамайди,
Юлдузларга қараса гар полвон эмас.
Йигитликми тўй кўрмаса, курашмаса?
Кураш тушмай ўтган давринг даврон эмас.

Қашқадарё — тоғу даштлар, чўллар тенгсиз,
Эй қалбимнинг даралари нечун берксиз?
Бошим узра ястанган, кенг, мовий, чексиз,
Полвонларнинг юрагидир, осмон эмас.

Фарзандлари ерни муштлаб туғилган ер,
Мард йиқилса кўкдан юлдуз ёғилган ер,
Йигитларнинг курагини соғинган ер —
Танти мулкдир, шунчаки бир майдон эмас.

Бу болалар ғурур бор деб олишади,
Пул учунмас — номус, ор деб олишади,
Амир Темур қони бор деб олишади,
Ори йўқлар ушбу элга ўғлон эмас.

Алпомишдан мерос қолган жуссаларин
Кўриб дилдан кетгай бор-йўқ ғуссаларинг.
Сўйлаб юрар Соҳибқирон қиссаларин,
Уйлари ҳам эл қатори, кўрғон эмас.

Полвонлар ҳеч юлдузларга қарамайди,
Қараганда кўнгиллари осмон эмас,
Менинг янглиғ уч-тўрт шеърга қул бўларди,
Қул бўлганлар, билинг дўстлар, полвон эмас.

1993

СИЗГА

Ховлингиздан шарқираган сой ўтса,
Елкангиздан қуёш ўтса, ой ўтса.
Қошларингиз мангу камон ёй ўтса,
Сарв янглиғ адил қолса бўйингиз,
Тўлармиди ҳеч тўлмаган кўнглингиз?

Бор юлдузлар сизга хизмат қилсалар,
Уммонлар ҳам сиз деб қуриб, тўлсалар,
Гуллар сиздан рангу ифор олсалар,
Чаман бўлса юрган кўча-кўйингиз,
Тўлармиди ҳеч тўлмаган кўнглингиз?

Севинч бирлан очилсалар эшиклар,
Уйингизни тор айласа бешиклар,
Янграсалар армон бўлган кўшиклар,
Қикирласа кўрган қизу ўғлингиз,
Тўлармиди ҳеч тўлмаган кўнглингиз?

Еллар қаро зулфингизни қулф этиб,
Елиб турса ҳуснингизни мулк этиб,
Саодату малоҳатни кўрк этиб,
Сарғаймаса харгиз рангу рўйингиз,
Тўлармиди ҳеч тўлмаган кўнглингиз?

Дўстлар келиб ул кун бағрим тилсалар,
Бўғзим юлиб, андин бир най қилсалар,
Ҳаммалари қаторлашиб чалсалар,
Овозалар бўлса ўғил тўйингиз,
Тўлармиди ҳеч тўлмаган кўнглингиз?

1993

ДУНЁ МАСАЛИ

Шодмон Жўраева

Ранжу нам азалдан баробар келур,
Алар бир-бирига биродар келур.
Нечун севинчларинг бир хил, ай дунё,
Нечун армонларинг бунчалар рангин?

Хору забунлигда қолса инсонлар
Сут эмизган ахир келиб жайронлар.
Нечун ҳайвонларинг софдил, ай дунё,
Нечун инсонларинг бунчалар бадбин?

Бир акам бор эди бегоналардан,
Уни ҳам ўткардинг ўтхоналардан.
Нечун гирёнларинг кулар, ай дунё,
Нечун шодмонларинг бунчалар ғамгин?

1994

ТАКЛИФНОМА

Укам Фурқатга

Шафтолилар баргидан
 ранглар кетар, ёр-ёр,
Ховлимизда оппоқ, ойдин
 тонглар отар, ёр-ёр.
Ёшлик ҳам бир тўй сингари
 ўтар-кетар, ёр-ёр,
Сиз келсангиз кўнглимиздан
 занглар кетар, ёр-ёр.

ТИЛАК

Кўчалардан кўтариб
 ўтганинг бешик бўлсин,
Уйингдан чиққан овоз
 алла ҳам кўшиқ бўлсин.

Қиз кўрсанг, Ширин каби
ширин бўлсин, озода,
Ўғил кўрсанг, камида
Фарҳоддай ошиқ бўлсин.

1993

ФРАНКФУРТ САФАРИ

Ишлар яхши, ишлар бари хайрият,
Шамолингдан айланайин, Хуррият,
Насиб этди, келди Шому Ироқдин,
Бир шеър айтай мен ҳам сизга йироқдин.

Алқисса шу, Франкфуртга учдик биз,
Етти қават осмонларни қучдик биз.
Дунё кета-кетгунича йўл экан,
Уни тор деб юрганлар хўб гўл экан.

Даштлар ўтди, ўтди чўллар, тақирлар,
Капалардай қолди тоғлар, адирлар.
Самоларни сайр этиб етти соат
Бир шаҳарга келиб тушдик ниҳоят.

Франкфурт бу — немисларнинг шаҳридир,
Белидаги камар — Майн наҳридир.
Франкфурт бу — Оврупонинг маркази,
Қўлингдаги пуллар — немис маркаси.

Франкфуртда нима бору нима йўқ?
Бекор гап-сўз, беҳуда жимжима йўқ.
Билмайдурсан фарқин шому саҳарнинг,
Қовоғи сал солиқ экан шаҳарнинг.

Дўконлари тўкин-сочин, нолиш йўқ,
Ҳамма нарса бору фақат калиш йўқ.
Одамлари ориқ, йўқдир семизлар,
Билсанг қази емас экан немислар.

Томларининг бари қизғиш кошиндан,
Бу халқ сира тушмас экан мошиндан.
Бунда турмуш тазйиқидан қочиш йўқ,
Ҳовлиқиш йўқ, югур-югур, шошиш йўқ.

Ўсган дарахт эл меҳрига ёр экан,
Мажнунтолар, тераклар ҳам бор экан.
Демак созлаб, сайқал бериб шарқона,
Бўлар экан қурса бунда чойхона.

Франкфуртнинг Тўполондай сойи йўқ,
Нос чексанг гар, тупуришга жойи йўқ.
Ҳаммаёғи саришта ҳам озода,
Ерда гард йўқ, губор йўқдир ҳавода.

Кездик, билдик рамэларни, рангларни,
Кўрдик бунда осмонўпар банкларни.
Бу халқ қуруқ манзиратни кўтармас,
Йўтали пул келтирмаса, йўталмас.

Хуллас, каснинг тириклиги кас билан,
Шундай иқроор, орзу ҳам ҳавас билан,
Шимиб бўлдик сафар деган қурутни,
Оқшом чоғи тарк этдик Франкфуртни.

Ишлар яхши, ишлар бари хайрият,
Жамолингдан айланайин, Хуррият!
Қаён юрсам, юртим, бағринг эпкинли,
Соғинтирган экан ахир эркинлик.

Кишнаб юрган тойлар бир кун от бўлар,
Эл шод бўлар, мамлакат обод бўлар.
Пахтасига сув тараб Мамаражаб
Бир кун «Волво» минса агар не ажаб?

Йўллар очик, боқмай кеча-кундузга,
Истасанг уч Истанбулга, Қуддусга.
Фақат тилло истаб борма, биродар,
Юрт ғубори тиллоларга баробар.

Ҳазилнамо бўлди сал-пал сўзларим,
Хафа бўлманг, сиз хорижий дўстларим:
Ҳисобли дўст айрилмасдир ҳеч қачон,
Ҳисоб-китоб замонидир бу замон.

Келинг, кўринг Бухорони, Хевани,
Самарқандни кезинг миниб тевани.
Узоқлашсак бўлмас бир-биримиздан,
Доллар сиздан келиб турса, ош биздан.

1993

АЙИРБОШ

(Хазил)

— Бу дунёда эҳтиёж мўл пахтага,
Мен пахтани алмаштиргум тахтага.
Менинг сенинг диёрингга паттам йўқ,
Пахтам кўп, лек том ёпишга тахтам йўқ.
Умрим меҳнат ва заҳматдан иборат,
Мунғаядир чала битган иморат.
Мен демасман қаҳва ёки латта бер,
Пахтамини ол, берсанг менга тахта бер.
Ёнилағи, мой бир гап бўлар, сол қулоқ:
Шовулламас бекор тун-кун Мингбулоқ.
— Қороз олгил, у тиллога баробар.
— Менга фақат пахта керак, биродар!
Шоирлар ҳам қизиқ, ёзар бетиним,
Томсиз уйда китоб ўқир ахир ким?
Етмаса, ол кўрпа-ёстиқ, тўшагим,
Пўстагим бор, бир амаллаб яшагум.
Эрта-индин қиш кўрсатар кунимни,
Етмаса гар, ечиб берай тўнимни.
Ўзбек қизиқ, доим шундай жайдари,
Иморат деб ўтар умр дафтари.
Бу сафар ҳам оқлади ўз номини,
Тўнсиз қолиб, ёпиб олди томини.

1993

КИМ НИМА БЎЛАДИ?

(Болаларга)

Бу майсалар униб-ўсиб,
Похол, хашак бўлади.
Бу ҳўтикча, билсанг, бир кун
Катта эшак бўлади.

Бу қамишлар бир кун бориб
Най бўлурлар, том, бўйро.
Бу жилғалар оқавериб
Бўлғайлар катта дарё.

Бу тухумлар чийиллашиб,
Жўжа бўлар, полапон.
Қарға бўлар улар, балки
Бургут бўлар, болажон.

Бу жонворлар сал-палгина
Усаётир нотўқис.
Катта бўлса булар бир кун
Хўкиз бўлар ё тўнғиз.

Уқтирсалар, хафа бўлма,
Ранжимагин, болажон.
Бу сапчалар қовоқ бўлар,
Калла бўлмас ҳеч қачон.

Бу дунёда қалат ишлар
Рўй бермоғи ҳеч гапмас.
Бу читтаклар бир кун келиб
Булбул бўлса ажабмас.
Бу пахталар, билсанг, бир кун
Бўлар ошпоқ дастурхон.
Ўша кунлар соғ бўлсак бас,
Нон бўлса бас, болажон.

1994

ҚАДРОНЛАР

Қадрдонлар, элга биз бир
супурги ҳам бўлолмадик,
Киприклари сафида бир
киприги ҳам бўлолмадик.
Ўт бўлмадик ўтинига,
кўк бўлмадик тутунига,
Меҳру шафқат сойининг бир
кўприги ҳам бўлолмадик.
Хизрдайин биз учун у
ҳар нарсага ҳозир эди,
Даласида бир кўриниб
кетган булут Хизр эди.

Аслидаку ковушига
патак бўлсак арзир эди,
Кир ювганда совунининг
кўпиги ҳам бўлолмадик.
Ўзимиз ҳам ҳайрондирмиз
рўй берган бу синоатдан,
Кетмонларин товушлари
келаётир қиёматдан.
Уйлар қурдик хиёнатдан,
лофлар урдик диёнатдан,
Асли Машраб бобонинг бир
тупуги ҳам бўлолмадик.

1994

НА КЕРАК?

Бир гулга бир дилдан дунё керакдир,
Бир дилга битта гул танҳо керакдир.
Бир элга меҳрдан дарё керакдир,
Меҳр гар бўлмаса, итоб на керак?

Тириклик бир азиз неъматдир азал,
Ўткармоқ жойиздир покиза, гўзал,
Насимлар наводир, япроқлар — ғазал,
Балоғат базмида шароб на керак?

Сийму зар ҳавоси рангларингдадир,
Не ҳасрат томоғинг, танглайингдадир?
Эй инсон, ҳисобинг манглайингдадир,
Бунчалар ҳисобу китоб на керак?

Садоқат дарсидан хабар бўлмаса,
Фаросат аҳлидан назар бўлмаса,
Кўнгилда ҳаёдан асар бўлмаса,
Ул ҳусну жамолга ҳижоб на керак?

Сув уза ярқ этган шуъладир умринг,
Осилган омонат тутмадир умринг,
Магар Ҳақ йўлида ўтмади умринг,
Сени бу чуллаган сароб на керак?

Иллагил дунёдан мунглуғ куйингни,
Энг аввал супургил кўнгил уйингни,
Саволу жавоб эт ҳар бир кунингни,
Саволинг бўлмаса жавоб на керак?

1994

* * *

Жайрон ҳам жозибдир боласи билан,
Зумрад қир ажибдир лоласи билан.
Қиз бола кўрклидир назокатию
Янгаси, аммаси, холаси билан.
Жаҳон — ошиқлари, воласи билан.
Найсон — ёмғирлари, жоласи билан.
Йигитга зийнатдир ор билан номус,
Шоир гўзал эрур ноласи билан.

1994

* * *

Шеърят, сен абадий
Ранжу озор йўлимсан.
Дарду ҳижрон даштида
Узатилган қўлимсан.

Тиниқ осмон чоримдан
Сўкилдим чок-чокидан.
Ҳам севинч, ҳам оҳимдан
Яралган оқ гулимсан.

Вомиқ Узро фиғони,
Лайли Мажнун армони.
Не кўнгиллар хазони,
Сен барибир сўлимсан.

Яссавийдек қадимий,
Насимийнинг насими,
Гоҳ Машраб, гоҳ Ҳазиний,
Гоҳи Махтумқулимсан.

Ўтди шоҳлар, вазирлар,
Номсиз кетди нозирлар.
Қолди Усмон Носирлар,
Сен — барҳаёт ўлимсан!

Мен бор-йўғи бир товуш,
Турибман абгор, комуш.
Сен менга балки бир туш,
Балки олов, кулимсан.

1994

МАСЛАҲАТ

Менинг шеърим кўнгилнинг қони,
Лайли зори, Мажнун фирғони.
Ёзганимни борлар хазони,
Даштлардаги лола ўқисин.

Билмам ошиқ бўлдим қай куни,
Унутдим сўз, гуфтор, кулгуни.
Менинг шеърим бир бола, уни
Бешиқдаги бола ўқисин.

Үйсам фақат үз баррим үйдим,
Бир кечада кўкардим, куйдим.
Мушкул ишга мен кўнгил кўйдим,
Ҳар бир кўнгли вола ўқисин.

Майса унса, вужудим оғрир,
Гүёки у хокдир, тупроғдир.
Менинг шеърим баҳорги ёмғир,
Найсондаги жола ўқисин.

Изҳор истаб пайваста қошлар,
Ойлар куйиб, ботиб қуёшлар,
Ой чехралар узра ул сочлар
Бўлиб тола-тола, ўқисин.

Юлдузларга тутиб юзимни,
Қалам билан сўйдим ўзимни.
Менинг шеърим, менинг сўзимни
Диллардаги нола ўқисин.

1995

ДУО СЎРАБ

(Хазил)

Бойбува, дуо айланг,
Сиз гарчи Хизр эмас,
Лек Худо ҳар кимга ҳам
Мол бермас, давлат бермас.

Доим очиқ эшигу
Қозон тўла ошингиз.
Сизни алқар бутун эл:
Дард кўрмасин бошингиз.

Майли ҳар бир фақирнинг
Бошини силанг, сийланг.
Бироқ менга қўл очинг,
Бойбува, дуо айланг.

Рости гап, хўп зерикдим
Омадни қува-қува.
Тўним елкамда доим,
Дуо айланг, бойбува.

Шоири замонларнинг
Дуосин олдим роса.
Машҳур шоир бўлиб мен,
Элга бўлдим овоза.

Ёлғиз эмасман гарчи,
Агарчи дўст-ёрим бор.
Кўнглим менинг шеърдан бой,
Валекин рўзгорим бор.

Дилимда бу дунёнинг
Дардлари куйиб кетсин.
Бойбува, дуо айланг,
Бир шоир бойиб кетсин!

1995

ДЕНОВ МАНЗУМАСИ

Сурхон воҳасида чўллар тугаб, тоғлар бошланадиган бир макон бор. Саҳроларнинг оташ нафаси билан тоғларнинг салқин саболари қучоқлашиб, ўпишиб кўришгувчи макон. Кўклам чоғи Сурхон даштлари Вахшивор тоғларига уч ойлик келинчак. Ҳазрат Сўфи Оллоёрга хилват ато этган, ул шариф зот тимсолида илоҳий байтлар сўйлаган табаррук тупроқ. Баҳорда Сангардакда гулдираган қалдироқлардан Бандихон даштларида исмалоқлар потирлаб чиқади. Лолалари ошиқлар армонидан ранг олган замин. Осмонларнинг кенглиги одамларга ҳам кўчган, элининг бағри кенг, хушфеъл. Ҳозирда Денов, Деҳнава — Янги қишлоқ, қадимий номи — Чарониён. Боқи Чарониёний деган номлар «Бобурнома»да учрайди.

Дарёлар бу мулкда қадимул айёмдан туташиб келган. Чор Россиясининг синчков айғоқчилари бу тупроқни ҳам қадам-бақадам хатга тушириб, хариталарини чизиб кетганлар. Рус Императорлиги Жуғрофий Жамиятининг топшириғи билан 1879 йилда Санк-Петербургда чоп этилган «Амударё сарчашмалари бўйлаб» китобида шундай маълумотларни ўқиймиз:

«Тупроғи энг серҳосил ва фаровон бекликлар Сурхон ва Кофарниҳон дарёларнинг юқори оқимлари бўйлаб жойлашган. Булар: Денов, Юрчи, Ҳисор ва

Шахрисабзидир... Деновдан Бухорога буғдой ва зигир ташилади».

Ҳозирги кунда Денов Сурхондарё вилоятининг энг катта туманларидан бири, юртимизнинг барча гўшаларида эсаётган хурлик насимлари, ўзгаришлар шамоллари бу мулкда ҳам ўз меваларини бераётир. Энг муҳими — эли, меҳнаткаш ва хоксор элининг кўкраги баланд, мақсад-муддаоси аён. Шу элни кезиб, шу юртни кўриб шунинг натижасида дунёга келган тубандаги шеърни бир ҳазил саломнома, шу шаҳарнинг «Эсдаликлар китоби»га бир тухфа сифатида тақдим этгимиз келди. Шеърда баъзи инсонларнинг номлари тилга олинган. Масалан, Зойир Мамажон оғамиз — таниқли адиб, мамлакатда машҳур газеталардан бири «Чағонийн»нинг бош муҳаррири, Мардон Қодир деган акамиз номи кетган кўз дўхтири, Ҳикой опа, Ҳикоят оғамиз етти иқлимни кезган тижоратчи. Алқисса, ким бўлишидан қатъи назар, ҳаммалари бир ният, бир мақсад йўлида меҳнат қилаётган инсонлардирлар. Шеърда номлари тилга олинмаган деновликларга узримиз бор. Бизнинг шеъримиз ҳам шу билан тугамайди. Унинг ҳам орзуларимиз мисол, ҳаётимизу эзгу ташвишларимиз янглиғ давоми бор деган умиддамиз. Насиб этса, яна кўришгаймиз.

Бир меванинг ҳам пишган, ҳам ғўраси бор,
Дилгинамнинг соғинч деган яраси бор.
Бир отанинг ўн бешталар ўғлонию,
Бир чўпоннинг ҳам дашту ҳам кўраси бор.

Денов — Сурхон воҳасининг ҳилолидир,
Қадим, сокин карвонларнинг хаёлидир.
Мозийларнинг жавоби ҳам саволидир,
Қанча кўрғон, қанча кўҳна ўраси бор.

Келсанг агар, тоғларидан оқлик сўра,
Вахшиворнинг сувларидан соғлик сўра.
Сўфи Оллоёр бободан поклик сўра,
Гилам тўшар ё бўлмаса бўйраси бор.

Бозор истар эсанг келиб бозорин кўр,
Бир тўйида гўзалларнинг гулзорин кўр.
Ўзи шоир эмас, лекин шоирдан зўр
Шеър айтгувчи Абдурахмон Тўраси бор.

Бир кўчаси зор кўнгилга сойлар берар,
Мошин қолса, Жалол ака мойлар берар.
Отлик келса, отин тўрга бойлай берар,
Эшак миниб келганларга шўраси бор.

Ака десанг, Қурбон полвон бўлар қурбон,
Омондавлат бағир очар мисли осмон.
Яна ҳар бир садосидан минг паҳлавон
Туғилгувчи қанча тошу дараси бор.

Бу дунёда ғариб бўлсанг, айбдор ўзинг,
Ўз қилмишинг ё ноўрин айтган сўзинг.
Мардон Қодир мошдай очиб қўяр кўзинг,
Ҳамма дарднинг ўз давоси, чораси бор.

Токи дунё кезар экан Ҳикой опа,
Денов очиб бораверар чирой, опа.
Битта ўзи ҳам қуёшу ҳам ой опа,
Бунда Шероз гиламларин орази бор.

Ор-номусга ҳар сўзи имзолар бўлар,
Қиссалари шу элга тимсоллар бўлар,
Тошкентлардан Шукур Холмирзолар келар —
Элин суйган, элим деган боласи бор.

Илғасанг гар бирор иллат ё нуқсонни,
Топиб келгил дарров Зойир Мамажонни,
Қалам деган сихга тортар ўшал они,
«Чағониён» деган ўтлуғ кўраси бор.

Юзин очса келинчаклар айвонлардан,
Қуёш ўзи тушиб келар осмонлардан.
Бож сўрайди зулфлари юз минг жонлардан,
Зулф остида холларининг қораси бор.

Келаверар ҳар ёнидан тўйлар саси,
Тирикликка чорлагувчи куйлар саси.
Боболарнинг тингир-тингир дўмбираси,
Момоларнинг даранг-дурунг дойраси бор.

Сангардакнинг шаршараси жило берса,
Танангдаги минг бир дардга даво берса,
Ҳожи Шаҳобиддин бобо дуо берса,
Кетар дилнинг қанча оху ноласи бор.

Бир кун катта шоирларга тенг бўламан,
Юртим чопон бўлса, ўзим енг бўламан.
Сирожиддин Саййид деган мен бўламан,
Айб этмангиз, қанча ёру жўраси бор.

1995

ЁҒОЧ СЎРИ

Ёғоч сўри, бу дунёда нима кўрдинг?
Нима кўрдим бу дунёда, ёғоч сўри?
Кечалар сен ёлғизгина ўйлар сурдинг,
Менинг эса адо бўлди қалбим кўри.

Онам янглиғ мушфиқ ойлар ёруғида
Ўқимагай эди синглим ёзган хатим.
Қай бир азиз деворларнинг ёриғида
Хазон янглиғ қолиб кетди муҳаббатим.

Бошинг узра олтин тўккан ўрик қани?
Қани отам ўтқизган ул тойфи узум?
Мунғайтирмиш йиллар ёмғирлари сени,
Ариқларга кўмилмишдир менинг юзим.

Мана бу — мен онам билан тушган сурат,
Отам билан суратларга тушмабман ҳам.
Умр надир? Бир лаҳзалик суҳбат фақат,
Бу суҳбатга мен бир ҳикмат қўшмабман ҳам.

Куз келганда ҳовлимизга очиб эшик,
Не сўйладинг дийдираган чумчуқларга?
Мен кўнглимни роз-роз этиб, ипдай эшиб,
Топширмишман бир шафқатсиз урчуқларга.

Болалик йўқ. Йўқдир сирли қутичалар,
Қайда қолди баҳоримнинг жолалари?
Ҳовлидаги пасту баланд мусичалар
Мусичамас, бу — акамнинг болалари.

Бунда ўсган гуллар ҳар қайга сочилган,
Сен уларни маҳзун, хомуш ўйладингми?
Бир кечада ҳовлида оппоқ очилган
Олча гули опамнинг чит кўйлагими?

1995

ХУДОГА ТОПШИРДИМ

Қай бир саҳфаларда қолди учқуним,
Қай бир лаҳзаларда қолди кукуним,
Яхшими, ёмонми ўтди бир куним,
Мен уни Худога топширдим охир.

Савобим борми ё гуноҳим борми?
Бу дарди дилимга огоҳим борми?
Эртан кун бир ростгўй гувоҳим борми?
Мен уни Худога топширдим охир.

Болалик ул тили чучугим бўлди,
Тиниқ осмонлари қўшиғим бўлди.
Энг вафодор дўстим кучугим бўлди,
Мен уни Худога топширдим охир.

Орзу ширин эди мисли ҳандалак,
Қаср ваъда айлаб бўлибман ҳалак.
Уйимни куйдириб кетди бир малак,
Мен уни Худога топширдим охир.

Ҳасад адо қилди гулдай дўстимни,
Мен уни ичимда бир бор сўқдимми?
Унга элтиб беринг менинг пўстимни,
Мен уни Худога топширдим охир.

Майли бораверсин шубҳа гумонга,
Ёмонлик қилолмам ҳатто ёмонга.

Ул мени олгайдир ҳар тун нишонга,
Мен уни Худога топширдим охир.

Ағёрлар оғзида эртак эканим,
Келарми йўлида кўзлар тикканим?
Қандай ҳосил берар эккан экиним?
Мен уни Худога топширдим охир.

Яшарман ҳар дами кўнгил они деб,
Бир кун... йиғилгайлар дўстлар мени деб,
«Эй Сирож, танангда жонинг қани?» деб,
Мен уни Худога топширдим охир.

1995

ТЎПОЛОНДАРЁ БИЛАН ХАЙРЛАШУВ

(Достон)

ТАВАЛЛО

Одамларни даъват этиб инсоф, имонга,
Гоҳида шодмону
Гоҳ мотамсаро,
Қуруқликда сурон солди менинг бонгларим,
Сенга ёлбораман энди, жон дарё!

Қимдан боғлар қолди.
Қимдандир доғлар...
Қимдан ҳасрат қолди — тап-тақир саҳро.
Узинг армонимга оби ҳаёт бер,
Сенга ёлбораман энди, жон дарё!

Тўқинлар чўққилар пойини ювди,
Гиёҳлар юз очди тармалар аро.
Қотган юракларнинг музликларида
Узинг қўлла энди мени, жон дарё!

Мақсадим зар, шонга ўраниш эмас,
Инсон камол топсин еру кўк аро.

Йўлимда ястанган руҳий чўлларда
Ўзинг қўлла энди мени, жон дарё!

Одамлар кўрдим мен — хасдек бенишон,
Одамлар — замину замондан айро.
Ҳаёт дарёсидан четроқда қолсам,
Ўзинг қўшиб қўйгин мени, жон дарё!

Энди тирикликнинг ўзанларида,
Тугёнлар жонимга киргайдир оро.
Дардларнинг гов босган тўғонларида
Ўзинг тугён бергил менга, жон дарё!

МУЛЛА ОҚИЛНИНГ БЕТОБ ЁТГАН ВАҲОБ ШОИР БИЛАН СУҲБАТИ

*(XX асрнинг ўттизинчи йиллари.
Тўполондарё қирғоғидаги чайла)*

— Биз қаридик, бу дарё тинмади, тинмади. Умр — дарё дегувчи эдилар, бу дарё

— Икки ўғлим бор эди, мулла. Қаторда турган нор эди, қизлар уларга зор эди. Кўксим тўла доғ эди. Уғилларим тоғ эди. Ай, дунё! Нима қилдинг-а! Юрак-бағрим тилдинг-а! Тўнғичим ўн тўққиз ёшда эди, мулла! Бўйнига тош боғлаб шу дарёга чўқтирдилар. Кўз ёшимни тўқтирдилар. Ай, дунё!

- Биз эрта-индин ўтамиз. Бу дарё
- Бу дарё менинг ўғлим, мулла!
- Бу дарё туман йиллардан бери оқяптими-ей, биз унинг соҳилига келиб кетгич бир шамол эканмиз-да...
- Бу дарё ўн тўққиз ёшда, мулла!
- Биз яшадик, ували-жували бўлдик, бу дарё
- Бу дарё уйланмаган, мулла!
- Улларимиз ҳам улгайиб уйланиб, ували-жували бўляпти, бу дарё
- Бу дарёнинг фарзанди йўқ, мулла!
- Мен сизга айтсам, армоним кўп, дармоним йўқ, бу дарё
- Бу дарё менинг армоним, мулла!
- Мен сизга айтсам, қарилikka даво йўқ экан, бу дарё
- Бу дарё менинг дармоним, мулла!
- Мен сизга айтсам, озми-кўпми гуноҳимиз бор. Элга нима деймиз? Элни нима дейсиз? Эл... Нима дейсиз?
- Ҳеч кимни элдайин етим қилмасин, мулла!

Давроннинг далғовини
Мен кўрдим десам бўлар.
Она юртим соғ бўлса,
Беармон кетсам бўлар.

Мен балки эрта-индин
Қилгайдирман жон таслим.
Она юртим сор бўлса,
Ўлмагай менинг наслим!
Ўз юртин кўксига ўқ
Отганларни кўрганман.
Элдан чиқиб, элини
Сотганларни кўрганман.
Қолса мендан СЎЗ қолар,
Дондай сочиб юрганман.
Буюк халқ бирлан буюк
Муҳтожликни кўрганман.
Бунда менинг ўғлим йўқ.
Лекин менинг кўнглим тўқ;
Фарзандлари сор бўлса,
Ватанимга ўлим йўқ!
Момо тандирларимга
Биздан салом айтгайсиз.
Мен қолдим энди чоғи,
Сиз манзилга етгайсиз.
...Тоғларда акс садо,
Зириллайди осмонлар,
Мен ётибман,
Кўксимда
От сурмоқда замонлар.

НИҲОНДАРА

Ниҳондара — сирлар дараси,
У очиқ сўзларни севмади.
Тарихдан яширди тарихларни у,
Ҳеч кимга айтмади. Бермади.
Йигирманчи йиллар. Узун чакмонлар,
Чакмонлар остида — милтиқлар.
Ўқ янграр. Тулпорлар кишнайди.
Кўзида замонлар — кимдир йиқилар.
Ким эди? Нимага? Аёл учунми
Ё Ватан учунми у бердими жон?
«Чакмонлар» ким эди? Дара биларди,
Аmmo у сир сақлар. У гапирмайди.
Ўттизинчи йиллар. Ханжарлар.
Кимнидир сўйишар. Шариллаган қон.
Отларнинг қўрқинчли кишнаши. Тамом!
Не учун сўйишди? Аёл учунми
Ё Ватан учунми у бердими жон?
Ҳеч ким билмас. Нега? Кимларди?
Дара гапирмайди. Ҳеч ким билмайди.
Дарам, гапирмагин, сўйлама тизиб
Ўтган сотқинлигу фирромликларни.
Мен бўш қўлларимни юзимга босиб,
Йиғлайман ёд этиб йироқ йилларни.

НИДО

«Мен сизга айтсам, елкамда болам, кўлимдаги тугунчада бир сиқим тутмайиз, дарё ёқалаб кетяпман, кетяпман. Дарёки, аждарҳодай тўлғонади, вишиллайди. Кўрқиб кетяпман денг, елкамдаги чирқиллаб «нон» дейди. Мен эса кетяпман, кетяпман. Ҳеч зор йўқ. Фақат дарё. Калима қайтариб йўл юраман, йўл юраману пичирлайман. Ўша маҳаллар йўллар ҳам узун экан-да. Дунёда мендан бошқа ҳеч ким йўқдай, гўёки дунёнинг ўзи ҳам йўқдай, кетяпман. Қаерга кетаман — билмайман, нимага кетяпман — билмайман, лекин кетяпман. Бир маҳал соҳилда нимадир ялт этди, яна кўрқаяпман денг, яқин бориб қарасам — бешик, олтин бешик! Сувда чайқалиб, қалқиб турибди. Карахт бўлиб қолибман. Ғойибдан «Ол!» деган садо келгандай бўлди. Болани ерга кўйиб, довдираб кўл узатдим, етолмадим. Ҳар қанча уринсам ҳам кўлим етмади. Чайқалиб, чайқалиб оқиб кетди. Ҳай, аттанг-ай, аттанг!

Шундан кейин тўрт болам очликдан ўлиб кетди. Сизлар кўрмагансизлар-да, билмайсизлар...»

(Хумор амма хотираларидан)

Очликдан жон берган болалармиз биз.
Туршак шимиб,
Гоҳи атала хўлаб
Юрган бўлсак ҳамки барибир ўлдик.
Мана бу муштдайин тепа — Тошпўлат.

Мана бу — Роҳила.
Буниси — Қодир,
Очликдан жон берган болалармиз биз.
Ёғоч қошиқлардай қатор қўлчалар...
Дунёнинг энг ҳазин ноаларимиз.

Турдининг отаси ўлганда жангда,
Бунда укаси ҳам ўлди — қўнғир сочлиги.
Кўрдик:

Теграмизни қуршади бирдан
Улуғ Ватан уруши билан
Улуғ Ватан очлиги!
Жангда ярадорни қутқармоқ мумкин.
Бунда очлик «яраласа» ўлдирар эди.
Уввос солганида қартанг жувонлар,
Биз мўлтирар эдик.
Мўлтирар эдик.

Мўлтираб-мўлтираб ўтдик дунёдан.
Хайр, келажакнинг иссиқ нонлари!

Шамоллар уйротар бугдойзорларни
Тонглари. Тонглари. Тонглари.
Фақат оқибатдан хавотирдамиз,
Бағрин кенг очаркан пурнеъмат ҳаёт,
Бизни ҳам ёдига келтирармикин
Ҳеч қачон оч қолмаган авлод?..

ХОТИРА

«Уруш экан-да, 43-йил, госпиталдан чиққанимда уйга бориб келишга рухсат беришди, келдим. Йўлхалтамда яримта нон. Вокзалда бир муштипарга кўзим тушди, ёнида боласи — иккови ҳам зор-зор термулади. Яраланган суюкларим яна ўқ егандай зирқираб кетди. Нонимни бердим. Ўзим дарё ёқалаб тахтакунжара чайнаб кетдим. Йўловчилар берган тахтакунжарани. Айтсам ишонмайсизлар.

Итнинг бошига солмасин у кунларни, итнинг!»

(Отам айтиб берган)

* * *

Тинчликда кун кечирим,
Ҳаётим-чун бежирим,
Ота, мени кечиринг!

Мусаффо осмон учун,
Миллионлаб қурбон учун,
Яшолдимми Эътиқодни тирикликка кўчириб?
Ота, мени кечиринг!

Кўкрагимга санчилади аламларнинг ханжари,
Кўряпман:
Зор кетяпсиэ — қўлингизда кунжара...
Ота, мени кечиринг!
Кечиринг, чун умрингизнинг
бори дарду ғам бўлди.
Нега бугун нон кўп,
биноқ меҳру хотир кам бўлди?

Ному мансаб, шону шуҳрат
жангларида қурбонлар
Бериб, нечун инсонлигин
йўқотар бу инсонлар?

Саҳро бўлиб ўтганларнинг ёди мени ўртайди,
Дарё бўлиб ўтганларнинг ёди мени ўртайди.
Шунинг учун кўз олдимда тўлиб-тошиб ҳозир ҳам
Утаверар Тўполондарё —
Ҳеч туганмас Хотира.

ДАРЁ

Булоқлар ёшидан пайдо бўлдим мен,
Чўққилар «тожи»дан пайдо бўлдим мен.
Туғилдим чақинлар тўполонидан,
Шунданми Тўполондарё бўлдим мен.

Кўклам селларининг хўйи мендадир,
Асл гиёҳларнинг бўйи мендадир.
Бағримга босдим мен қалдироқларни,
Тошқинларнинг «сайил-тўйи» мендадир.

Минг йиллик чинорлар фарзандим менинг,
Ҳайқирар ҳар тошу харсангим менинг:
Асрангиз балиқлар, ўсимликларни,
Табиат — энг сўнгги асрандим менинг.

Беиз йўқолмасин то охуларим,
Токи зангор қолсин бу соҳилларим.
Булғамай қолдиринг соф бир жилғамни,
Токи уруғ очсин гулмоҳиларим.

ХАЙРОНБОҒ

Шундай боғ бор эди бу қирғоқларда,
Дарахтлар ўрнида юзлаб дор энди.
Дунёда боғ бўлиб нима кўрдинг сен,
Хайронбоғ, нимага хайронбоғ эдинг?

Ваҳший қоялар ҳам анграйди қолди,
Қани ул заранглар, метин ирғайлар?
Хайронбоғ, дунёга хайрон боқма сен,
То дунё бор экан қирқиб, қирғайлар.

Бағрини тонеллар ўйган тоғ бир ён,
Бир ёнда ор-номус,
Бир ён — зиолар.
Асру замонларнинг устунларидай
Чинорлар йиқилди,
Буюк чинорлар!

Мана бу дили йўқ тошлар ҳам билди:
Хайронбоғ, инградинг.
Бунда дорман мен.
Илдизлар фифони жонимда, кетгум —
Кезиб юргувчи бир хайронбоғман мен.

Дўстлар кушлар каби тарк этди мени,
Чинор туйғуларим хас бўлди, кўргин:

Руҳимда хазондай ёнмоқда номлар,
Ҳайронбоғ, мендан ҳам бир аҳвол сўргин!

Наҳот шовулламас кўнгил боғлари?
Ҳар ён боқ, ҳар он боқ, ҳайрон боқ.
Бир жуфт уя каби бўм-бўш кўзларим.
Шу ҳам гап бўлдими энди, Ҳайронбоғ?

ТЎҒОН

Тўғон қад кўтарар Ниҳондарада,
Ниҳон замонлардан хотира тўқиб,
Қоялар кўксида сирғалар шамол,
Унг томонда — чўққи,
Чап ёнда — чўққи.

Шамолим, неларни сўйлаётирсан,
Адашган қиз янглиғ тентираб сарсон?
Балки ҳув қорлардан пинҳон хатинг бор,
Уни ўқий олмас ҳеч ким ҳеч қачон.
Тўғон.
Менинг сирли дарам ошкор ларзада,
Харсанглар ағанар сувга, чанг-тўзон.
Экскаваторлар — темир динозаврлар
Тўрт ёндан ҳамлага шайланар,
Тўғон.

Тўғон, асрларим кум бўлиб оқди,
Боболарим чопди:

— Жон даштим, уйғон!

Қурғоқчил замонлар, камчил давронлар,
Қатма-қат армонлар ҳаммаси — тўғон.

Неки айтган бўлсам рост айтдим фақат,
Лекин англаб етдим:

Ҳар неки ёлғон,

Фосиқлик, дабдаба, сўзбозлик, вараз —

Бари Ватан камолоти йўлида тўғон!

Тўғондир мунофиқ, худбин тўралар,
Юртдан фойда пойлаб юрганлар — тўғон.

Муқаддас сўзлардан шиорлар тузиб,

Ўзи виждон пуллаб турганлар — тўғон.

«КраЭ», «БелАЭ»ларнинг шовқини аро

Кўксимга урилди ногоҳ зўр тугён:

Ёмонликка қарши огоҳ, жонфидо

Инсонлар тўғондир,

Мен ҳам бир тўғон.

Гоҳи тинч дарёдай ҳайрон кетдим мен,

Ўнг томонда — ёлғон,

Чап ёнда — ёлғон.

Инсоний бир меҳр, бир кафт, бир калом

Билан сиз ёлғонга бўлдингиз тўрон.
Менинг умрим надир —
Тошқиндир, селдир,
Оққувчи кўнгиллар кўклами томон.
Ёмонлик ёмондир — кулфатлари бор,
Ундан ҳам бетугён омонлик ёмон.

ФАРЗАНД

Сен дарё бўйида дунёга келдинг,
Дарёю замоннинг тўфонларида.
Исмингни ёзишди остоналарнинг
Ҳали қуримаган бетонларига.
Ҳайқириб турарди у пайт қоялар.
Осмонларда — чақмоқ, гулдурак.
Сен тошқин қўйнида дунёга келдинг.
Демак: Кўнглинг тошқин,
Ўзинг тошқин бўлмоғинг керак!

Сенинг бешигингни тебратди еллар,
Гиёҳлар безатди уйқуларингни.
Анов чўққилардан охулар тонгда
Кўрди лабингда илк кулгуларингни.
Буларнинг барчаси Ватандир, Ватан!
Товонинг ўпажак ҳар бир тош — Ватан.

«Эгаси бор юртнинг — эртаси бордир»
«Ўзбекистон Республикаси халқ шоири» унвони катта ижодий вазифалар юклайди.
2006 йил.

«Келажакка нигоҳ»
Журналистика факултети талабаси.
1977йил.

**«Мен «Тошкент оқшоми» да
ишлайман.**

**«Ахборот қироли», устоз
журналист Абдулла Пўлатов.
Газетадаги уйғоқ муҳит
мен учун ҳақиқий
маънода ижодий
тегирмон вазифасини
бажарди.**

1981 - 1988 йиллар.

**Ғафур Ғулом муаллимнинг дуоси кетган
«Тошкент оқшоми» да устоз Абдулла Орипов ҳам
кўп мартаба меҳмон бўлган.**

1986 йил.

«Оқшом» нинг махсус мухбирлари.
Муҳаммад Юсуф билан «Шарқ юлдузи» учун
суратга тушганмиз. 1986 йил.

Ёшлик.
Мусаввир
Одилбек Аҳмад ўғли
чизган сурат.
1981 йил.

«Карвон кўрдим туялари бўзлаб борар»
Ўзбекистон халқ шоири Усмон Азим.
1987 йил.

«Шу шеърингиз қизик экан»

Марҳум Шавкат Раҳмон,

Ўзбекистон халқ шоири Хуршид Даврон билан.

«Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетаси таҳририятида.

1986 йил.

Мактабимда учрашув.
2004 йил.

«Онажон, бу олам бунчалар чексиз!».
2004 йил.

«Биз ҳали баҳорда келамиз яна»
Қизимиз Нигина билан.
2005 йил.

Сен ҳали билмайсан — янги айвоннинг
Шифтини танлаган қалдирғоч — Ватан.

Тилларинг сувлардай равон бўлганда,
Бургутлар учганда тоғдай дилингдан,
Юракнинг энг юксак чўққиларида
Бир кун учрашасан сен Ватан билан.

Унинг бир кунига ярамоқ учун,
Оғир дамларида бўлмоқ-чун тирак,
Озлик қилар фақат жим севиб юрмоқ,
Ўзинг огоҳ,
Кўнглинг огоҳ бўлмоғи керак!

Ўзинг имон,
Кўксинг имон бўлмоғи керак!
Ватан, деб ўзини ёқлаб, алдаса,
Нопоклар алдаса,
Чапаклар алдаса,
Ҳамма ҳар йўсинда уни таласа,
Сен ўз юрагингни юлмоғинг керак!

Сен ўз юрагингни юлмоғинг керак!
Виждон тешасини уриб бефарёд,
Ватанни манзилга элтмоғинг керак.
Жуда қийин йўлдир бу йўллар, Фарҳод!

Шунданми, бу ерда улкан қояда,
Оппоқ ҳарфлар билан безаб жисмини,
Қурувчилар ўрнатишибди
Сенинг Навоийдан қолган исмингни.

уй

«Менга ҳам тинчлик керак. Танка миниб келсанг ҳам ҳеч қаерга кетмайман. Етти пуштим шу ерда кўмилган бўлса... Душоҳ чўққисига чиқиб чодир тикиб ўтираманки, илло бу тоғлардан кетмайман. Урушда қатнашган бўлсам, индивалид бўлсам, катта ўғлим муаллим, кенжам ўқувчи бўлса. Яна бирови армияда юрибди. Эрта-индин кириб келса-ю «Ота, уйимиз қани?» деб сўраса, сенинг булдузўрингни кўрсатаманми?!»

(Уруш қатнашчиси Нарзиқул Норовнинг маҳалла йиғинида айтган сўзидан).

* * *

Сизнинг ҳаётингиз бус-бутун бўлсин,
Насиб этсин Сизга шодлик ила куй.
Кўз олдимдан кетмай мени ўртайди
Отам ярмисини қуриб кетган уй.

Отам ярмисини қуриб кетган уй
Тиззалаб келади сўзлари билан:
«Мендан шу уй қолар...»
Ва йиғлайди уй
Ойнасиз ромларнинг кўзлари билан.
Эшиклар ҳангу манг.
Кесакиларда
Болғасини кутиб миҳлари қолди.
Отам қайга кетди?
Битган дунёда
Битмаган ёлғиз уй йиғлади қолди!

Устувор устунлар,
Сиз нима дейсиз?
Нега жим турибсиз, битмаган шифтлар?
Чала хоналарда армоним менинг,
Бўротларда эса дардларим қишлар.

Умрлар умидин сарф этди бунга,
Отам йиллаб қурди бу иморатни.

Хаёт ниҳояга етмаган ишлар,
Кемтик қувончлардан ё иборатми?

Отам ярмисини қуриб кетган уй...
Шул сабаб умримда соғинчлар ярим.
Елкадош бўламан устунларингга,
Остонангда эзилар бағрим.

Дил билан оқлайман деворларингни,
Отам ярмисини қурган уй — юртим.
Гарчи бир меҳорга зор бўлиб баъзан
Кўча-кўйларингга ҳайрона юрдим.

Кўнглимда фироғу аразим йўқдир,
Отам ярмисини қурган уй — юртим.
Мен ҳам бир меъморман.
Юксак тоғлардай
Юксак туйғулардан мен сени қургум.

Мен бир қурувчиман.
Бунёд этгайман
Сени кўксимдаги ёлқинларимдан.
Сўзма-сўз, қадма-қад, заррама-зарра
Кўрк бергум дилдаги тошқинларимдан.

Деворлар қургайман ишончларимдан,
Қувончларим билан қўчаларингни
Чироқлар сингари мунаввар этгум.
Нурларга тўлдиргум кечаларингни.

Сўнгра кириб боргум бунёдкор каби
Кўнгли яримларнинг кўнгилларига.
Сўнган умидларнинг чироқларини
Алмаштиргум янгиларига.

Токи ҳар бир уйда Бахт тўйи бўлсин.
Токи ҳар бир тўйда Бахт бўйи бўлсин.
Токи ҳар бир орзу Бахт куйи бўлсин.
Токи ҳар бир кўнгил Бахт уйи бўлсин!

ЭСДАЛИК

Қирғоқлар сўроғидан
Қароғимга ёш олдим.
Тўлқинларнинг кафтидан
Етти дона тош олдим.

Кўзу қошим шу дарё,
Мавжлардан қуёш олдим.
Балиқларни кўйвориб,
Етти дона тош олдим.

Мангу тўполонингга
Жон-дилим пайванд, дарё.
Фарзандлар қаторида
Мен ҳам бир фарзанд, дарё.

Қояларни қайрадинг,
Харсанглар — равон-равон.
Мени қайради йиллар,
Юрагимда — тўполон.

Сени бошқа кўрмайман!
Хотирам — сув, тош, қумлар.
Сен қолурсан,
Мени-чи,
Олиб кетгай тошқинлар!

Хув боққан охуларнинг
Рухимдадир охлари.
Бир зум чайқалиб қолар
Боболарим боғлари.

Энди бу ерларда мен
Бургутхаёл юрмайман.
Учратолмайман сени,
Сени бошқа кўрмайман!

Энди уйғонсам керак
Кечалари салқинлаб.
Остонамга бош уриб
Келаверар тўлқинлар.

Товларни ўйлагайман
Бетонларда ўлтириб.
Харсанглар келаверар
Арслон янглиғ бўкириб.

Шамоллар кўчиб келар
Фариштадай уйимга,
Чинқириб сўқмоқларим
Осилади бўйнимга.

Ва ёзув столимдан
Мисли етти митти жон,
Етти дона тош боқар —
Етти дона тўполон.

ЗУЛМАТ ВА ЗИЁ

Мен чиқдим қоронғу ўйлар қаъридан,
Бир ёруғ шамол ҳам чиқди наридан.

Булутлар юзарди кўкларда йироқ,
Бир томони қаро, бир томони оқ.

Дарё кетар эди тун аро танҳо,
Бир соҳили ёруғ, бир соҳили қаро.

Узаниб ётарди узун йўл ҳориб,
Бир томони қаро, бир томони ёруғ.

Далалар чиқдилар олдинма-кетин,
Ярмиси зим-зиё, ярмиси ойдин.

Гувлаб чарх урарди теграмда дунё,
Бир томони зулмат, бир томони зиё.

Тинмай жанг қиларди икки зўр қудрат,
Бирови Қабоҳат, бири Адолат.

Гичирлаб айланди жафокан Замин,
Бир томони шодмон, бир томони ҳазин.

Ва бу Замин узра турарди мангу
Ўйлар — ярми ёруғ, ярми қоронғу.

Қанча хон, бекларни ўтқизган элим,
Қанча Ойбекларни ютқизган элим,

Нима бўлганда ҳам ҳар он, ҳар замон,
Кўнглим деразаси очиқ сен томон.

Бугун бир шамоллар эсмоқдалар, боқ,
Термиздан то Тошкенту Хевоқ,

Шу жонбахш насимга қоришиб борар,
Мамлакатнинг юзи ёришиб борар.

Мен ҳам нур элтсин деб зулмат дилларга,
Ёруғ сўзларимни сочдим елларга.

ДАЪВАТ

Юракдаги тугёнлардан
Пайдо бўлдинг, пайдо бўлдинг,
Инсон учун, инсон учун
Дарё бўлинг! Дарё бўлинг!

Ўзгалар-чун ўзингиздан
Айро бўлинг, айро бўлинг.
Куйиб, қақраб қолсангиз ҳам
Дарё бўлинг! Дарё бўлинг!

Бу дунёнинг ишларига
Майли лолу ҳайрон бўлинг.
Саҳро бўлса бошқалар, сиз
Дарё бўлинг! Дарё бўлинг!

Тўлиб-тошиб яшанг фақат,
Тўлиб-тошиб адо бўлинг.
Кўлмак эмас, не бўлса ҳам
Дарё бўлинг! Дарё бўлинг!

Ўзбекистон, ташна юртим,
Тупроқларинг нурга тўлиб
Тошганини кўрганман мен
Дарё бўлиб, дарё бўлиб.

Фақат Аму, Сирдарёмас,
Соҳилидан айроларинг —
Усмон Носир, Қодирийлар
Сенинг улуғ дарёларинг!

Улар ёди, номларидан
Онглар гулга бурканар.
Юрагини кўкрагида
Тошдай олиб юрганлар
Ҳали ҳам бор...
Бу сўзлар ҳам
Тошқин тўзонларидай.
Виждон отлиғ дарё бўлинг
Замон ўзанларида.

ХОТИМА

Дарё билан хайрлашаман,
Хайрлашгандай сурон билан.
Дарё билан хайрлашаман,
Хайрлашгандай тўфон билан,
Лекин қанча видо айтсам
лабларимда армон билан,
Ошно бўлиб бормоқдаман
туғён билан, туғён билан.
Туйғуларим жой талашур
замин билан, осмон билан,
Шиддатларнинг тилларида
дунё билан дардлашаман.
Мен дардлашиб дарё бўлдим.
Мен хайрлашиб дарё бўлдим,
Дарё билан хайрлашаман.
Йиллар билан ташлашаман.
Дарё билан хайрлашаман!
Пахса уйлар сўнгги марта
тўлкинларда қалқирлар.
Боболарим кулбасида сайр этмоқда балиқлар!
Йўллар билан аҳдлашаман.
Дарё билан хайрлашаман!
Барчасини айтолмадим,
Соҳилларим тор келди.

Қанча дарё бўлса кўнглим,
шунча ташна, зор келди.

Лекин кўрдим: юракларга
баҳор келди, баҳор келди!

Мен дилимни энди тинмас
селларга алмашаман.

Дарё билан хайрлашаман!
Хайрлашаман. Лекин бунда
қоялардай ёдим қолар.

Оҳуларга макон излаб
чўққиларда додим қолар.

Жарларда фарёдим қолар,
Менда бир дарёдил қолар.

Дарё билан хайрлашаман,
Дарё бўлиб хайрлашаман!

1985—1986 й.й.

НАЙСОНИМ ВАТАН

1992 年.

ВАТАН

Дил пораси, кўз қораси
 сен ўзингдирсан,
Менинг кўнглим сен аслида,
 сен кўзимдирсан.
Томиримда томир ёйган
 илк сўзимдирсан,
Илк оғригим, илк ёмғирим,
 найсоним, Ватан.

Қир устида ёнбошлаган
 бобом чайласи
Бу дунёда кимларнингдир
 орзу-ҳаваси.
Димоғимда — юлдуз иси,
 шабнамлар иси,
Момом экиб кетган кашнич,
 райҳоним, Ватан.

Қулоқ солсам шивирлагай
 ҳатто тошларинг,
Ою қуёш, камалаклар
 кўзу қошларинг.

Бешигимни тебратгандир
қалдирғочларинг,
Ою қуёш кўрпа солган
айвоним, Ватан.

Бўронлари тулпорларга
тунлар ёл бўлган,
Бир ўғлони чинор, бири
мажнунтол бўлган.

Темурлари от минганда
жаҳон лол бўлган,
Дунёларга тимсол
шоҳу султоним, Ватан.

Валилардан ибрат сўйлар
жулдур саҳролар,
Сўнди қанча салтанатлар,
қанча туғролар.

Мақбаралар айтсин лекин,
айтсин Зухролар:
Ер остидан суҳбат айлар
ҳануз Кубролар,

Термизийлар бедор ётган
қўрғоним, Ватан.

Не тонг эди — изғиринлар
заҳрини тотдинг,

Дастурхонда музтар қолди
қанду наботинг.
Шаҳидларинг номларидир
ҳар бир работинг,
Абадий ёд эрур асли
адабиётинг,
Чўлпон, Фитрат, Қодирий ҳам
Усмоним, Ватан.

Гард қўнмасин токи сенинг
киприкларингга,
Киприкларим киприк қилай
қўприкларингга.
Ўшшаб турган улуғларинг
ҳам пирларингга
Булутларинг юзиб юрар
қўқ, қирларингга,
Уйғоқ руҳлар осмонида
посбоним, Ватан.

Нақшларинг қутулдилар
кишан-бандлардан,
Хатлар олдим юрагимга
Нақшбандлардан,
Афросиёб билан тенгдош
куй, оҳанглардан.

Шеърларимга ранглар олдим
Самарқандлардан,
Гоҳи мовий, гоҳи зангор
достоним, Ватан.

Боболарим хокини мен
юзларга суртай,
Дилимдаги энг муқаддас
сўзларга суртай,

Онамдайин азиз нону
тузларга суртай.

Озод бўлган оятларин
кўзларга суртай,

Ўз юртига қайтиб келган
Қуръоним, Ватан.

Мен дунёни не деб айтай?

Бу бир кўҳна бор,
Ўз билганин сайрар бунда
ҳар қумри, ҳар зог.

Асло сенинг бағирларинг
кўрмайин мен доғ,

Юлдузларга осмон бўлган
эй нурли тупроқ,

Осмонлари еру ери
осмоним, Ватан.

Сўқмоғингда мен бир эпки
ё бир насимман,
Япроқ сенинг, хас бўлсам гар
сенинг хасингман.
Жайронларинг кўзларида
қолар сўзингман,
Менинг борим сен биландир,
йўғим сен билан,
Катта йўлга чиққан улур
карвоним, Ватан.

1994. 2007

НАВРЎЗ ҚЎШИГИ

Фалак бизни балолардан асрадимиз?
Юлдузлардан бойчечаклар сачрадимиз?
Бир куртакка алмашдим бор ҳасратимни,
Олам эски, лекин ўнгу сўлим янги.

Осмон бўлди бир кечада ҳорғин бағрим,
Тўй бошлади чақинларим, ёмғирларим,
Гўё ҳозир япроқ ёзар томирларим,
Гўё эски қалам тутган қўлим янги.

Ойларга ҳам алишмасман юзларини,
Қаранг Қўқон, қаранг Сурхон қизларини.

Зулфларию райхонларнинг исларини
Олиб келган эпкинларим, елим янги.

Эй кўна боғ, кўпдир чеккан азиятинг,
Қуриган шох, дилда сенинг васиятинг,
Эй сариқ барг, қулоғимда насиҳатинг,
Бу йил энди менинг гулзор, гулим янги.

Ҳар кўнгилга бир янги куй, кўшиқ берсин,
Имон, инсоф, диёнатни кўшиб берсин.
Ҳар бир уйга энг аввал бир бешик берсин,
Ҳеч бир уйга кўрсатмасин ўлим янги.

Бормоқдасиз гарчи Ҳинду Хитойларга,
Умид айланг ўз ерингиз, Худойларга,
Уйларингиз тўлсин бу йил бургдойларга,
Фимирлаган элим, дашту чўлим янги.

Лолалардан гар айтмадим, қир айтади,
Қолганларин само айтар, ер айтади.
Кўнглим очсам, ҳар гиёҳ бир шеър айтади,
Ростин айтсам, кўксимдаги дилим янги.

1995

УСТОДИ АВВАЛ

Болалиқдан бир фаройиб тахтда бўлдим,
Ой, юлдузлар бирлан мудом аҳдда бўлдим.
Сўқмоқлардан, оқ, заъфарон далалардан
Мен заъфарон сўзлар териб катта бўлдим.

Сабоқ олдим янчилмаган сомонлардан,
Умр иси келиб турган чопонлардан.
Ғариб пахса деворлардан олдим савод,
Билдим надир надомату надир савоб.

Қирларимдан, зирқиратиб бағирларим,
Паға-пара юзиб кетди сигирларим.
Не ҳикматни ҳам қарзу ҳам фарз бердилар,
Менга ул кун хору хаслар дарс бердилар.

Хатим чиқди онам кафтин хатларидан,
Камол топдим кафтларининг тафтларидан.
Меҳолари кўнглимга кўзлар бўлдилар,
Ватан янглиғ улуғвор сўзлар бўлдилар.

Таълим олдим бошоқлардан, донлардан ҳам,
Кулча юзлар ҳамда кулча, нонлардан ҳам.
Мен Ватанни ўргандим ҳар гиёҳидан,
Шомларию райҳонларин сиёҳидан.

Қалдирғочлар тўйларимда хизмат қилди,
Камбағални суйдим, бойлар иззат қилди.

Дилга кўчди умрий ранжу азиятлар,
Уйчан, кекса тоқлар қилган насиҳатлар.

Мен шундайин сўзга тўлдим ичларимдан,
Ҳарф ўргандим уйлариғ ҳам синчларингдан,
Ҳар қаричи, ҳар ғубори имло, юртим,
Ҳар бир тоши, ҳар чинори мулло, юртим.

1994

ВАТАН АБАДИЙ

Баҳрайн сувларига чайдим юзимни,
Насимлар эдилар илиқ, арабий.
Бир осмон тўлдириб келди кўксимни,
Ватан қолар экан, Ватан абадий.

Не зотлар ўтдилар Ватандин айро,
Севинчи савдою соғинчи саҳро.
Кўксимни тўлдириб келди бир дарё,
Ватан қолар экан, Ватан абадий.

Бобо қирлардаги бир хас ё тикан,
Шу ҳам кимларгадир зўр армон экан.
Кўп экан зар топиб, зор бўлиб юрган,
Ватан қолар экан, Ватан абадий.

Ким ахир бу даҳри дундан ўтмагай?
Ким ахир бир куни асо тутмагай?

Тандан жон кетар, лек Ватан кетмагай,
Ватан қолар экан, Ватан абадий.

Ҳар тепа, ҳар дўнглик турбат эмасдир,
Ҳар қандай айрилиқ ғурбат эмасдир.
Юртдан кетган ҳар зот Фурқат эмасдир,
Ватан қолар экан, Ватан абадий.

Олмон тупроғида бир немис аёл,
Кўзда ёш, ўзбекча айлади савол.
Халқим, нону тузинг ҳамиша ҳалол,
Ватан қолар экан, Ватан абадий.

Ҳар кекса, ҳар ёшнинг заҳматларида,
Азим чинорларнинг ҳикматларида,
Ҳазрат Яссавийнинг хилқатларида
Ватан қолар экан, Ватан абадий.

Айб эмас аввалий ва ё сониймиз,
Агарчи инсонмиз вале фониймиз.
Барчамиз ушбу кун Туркистониймиз,
Ватан қолар экан, Ватан абадий.

Аста барг тўкмоқда зарҳал оғочлар,
Умр гўё тўлар божу хирожлар.
Келиб кетар экан қанча Сирожлар,
Ватан қолар экан, Ватан абадий.

1995

ИНСОНИЙЛИК

Жалолиддин акага

Яшаш осон, бировларни
Кутқармоқ қийинроқдир.

Ўзга тақдир, ўзга дардни
юрагингдан бирма-бир
Ўткармоқ қийинроқдир.

Ўз ғамингда кеча-кундуз
Қон ютмоқ осонроқдир.
Ўзгалар-чун жим қоврилган
Инсонлар инсонроқдир.

Дилдошликми, дарддошликми,
Дод солса ҳам фонийлик,
Инсонларни энг биринчи
Кутқарган инсонийлик.

Токи олам, токи чексиз
Жаҳонийлик яралган.
Инсондан ҳам аввал, олдин
Инсонийлик яралган.

Шул сабабдан абад гулдай
Сўлмагай инсонийлик.
Дунё тугар, инсон ўлар,
Ўлмагай инсонийлик.

1996

ЖОНУ ДИЛИМ

Хуррият эпкинлари боғингдадир, томингдадир,
Юлдузинг, қутлуғ ҳилолинг субҳу оқшомингдадир,
Файз ила фазлу фароғат тинчу оромингдадир,
Эй Ватан, жону дилим, жону дилим номингдадир,
Етти осмон жилваси бир нурли айёмингдадир.

Боям ичра гуллаган зардоли, жийдам сен ўзинг,
Сунбулу райҳон ифорли гул қасийдам сен ўзинг,
Риштайи жоним ўзингсан, нури дийдам сен ўзинг,
Эй Ватан, жону дилим, жону дилим номингдадир,
Етти осмон жилваси бир нурли айёмингдадир.

Ҳақ таоло қўллаган юрт, сен валилар маскани,
Ҳар каломинг бир каромат, ҳар ғулومинг бир ғани,
Сен Бухорийлар баҳори, Термизийлар гулшани,
Эй Ватан, жону дилим, жону дилим номингдадир,
Етти осмон жилваси бир нурли айёмингдадир.

Битта риштинг, сўйласа, оламга дoston бўлгуси,
Ҳар кўнгил бунда фазо, ҳар дил бир осмон бўлгуси,
Тил чиқарган ҳар ўғил, қиз Ўзбекистон бўлгуси,
Эй Ватан, жону дилим, жону дилим номингдадир,
Етти осмон жилваси бир нурли айёмингдадир.

Кипригимда гардларинг, хору хасим бирлан кетай,
Товларингдан эсган ул тонгги насим бирлан кетай,
Бир исм бирлан келибман, шул исм бирлан кетай,
Эй Ватан, жону дилим, жону дилим номингдадир,
Етти осмон жилваси бир нурли айёмингдадир.

1997

АЗИМ ЧИНОР

Ўзбекистон Қаҳрамони Иброҳим Файзуллаевга

Ҳар қандайин ўсмирнинг орзу-нияти
Улғайсам дер, мен ҳам бир кун мўйлаб қўйсам.
Сизда азим чинорларнинг салобати,
Бургутларнинг ҳайбати бор ўйлаб кўрсам.

Умрларнинг китобида ҳар варақдан
Термулғайдир қанча зору маъюс бобо.
Шеър ўқисам муҳаббату ёшлик ҳақда,
Кўзларингиз намланди-ку, раис бобо!

Чинорларнинг шивирлари боғларимда,
Мен бу қутлуғ манзиллардан наво олдим.
Фахр этгум, айни йигит чоғларимда
Сиздай улуг чинордан ҳам дуо олдим.

Инсонлар бор, бир дилга ҳам қолдирмай из,
Ўзларига қаср қурган, қўрғон қурган.
Сиз бир оддий темирчиннинг фарзандисиз,
Ёшлигидан ўзин ўтга, чўққа урган.

Ўтмаса гар эзгуликка хизмат айлаб,
Кимга, нега кераги бор жон ва таннинг?
Сиздай бағри бутун, оқил зотлар сабаб
Бағри бутун бўлгай доим бул Ватаннинг.

Чертиб кўрсам ўз кўнглимнинг торларини,
Сухан бошлар қанча зору маъюс бобо.
Сочларингиз Сангардакнинг қорларими,
Умрингизга умр берсин, раис бобо!

Шукрона бор ҳар нафас, ҳар сўзингизда,
Бўлмаса бу шону шараф, обрў қайдан?
Омон бўлсин тоғдай баланд кўксингизга
Энг мўътабар юлдузини таққан Ватан!

1997

ХИЖОЛАТЛИК

Дунё торларига бир зумлик куйман,
Узим ўз бошимга ташвишман, ўйман.
Оши ўз вақтида пишмаган тўйман,
Эрта нима дейман?

Ҳаёт аввал-охир икки томонлик,
Қилган ишим бўлди шубҳа-гумонлик.
Яхшилик ўтдим ёки ёмонлик,
Эрта нима дейман?

Гоҳо ўзим суйган гулдан хафаман,
Гоҳи кўксимдаги дилдан хафаман.
Эл мендан, мен эса элдан хафаман,
Эрта нима дейман?

Чоғладим беқадр, бешан оламини,
Эҳтимол тикладим ўз кошонамини,
Рози қилолдимми ёлғиз онамини,
Эрта нима дейман?

Мангу шовуллагай эзгулик бори,
Бунда ўтганларнинг ҳикмат чироғи.
Исмим айтармикан бирор япроғи,
Эрта нима дейман?

Туқилдим ҳар шоҳу гадо олдида,
Умрнинг ҳар они виро олдида.

Фақат хижолатман Худо олдида,
Эрта нима дейман?

1997

ТАРИҚАТ ТУПРОҒИ

Олов десанг кул чиқадир,
Хазонлари гул чиқадир.
Қатлам-қатлам тупроқ эмас,
Қатлам-қатлам дил чиқадир.

Олам асли юзингдадир,
Яъни қошу кўзингдадир.
Ҳикмат сенинг ўзингдадир,
Не изласанг — шул чиқадир.

Зарра-зарра бу ер қаъри
Бир шайх эрур ё бир вали.
Ғофил инсон ўйлар вале:
Танга тилло, пул чиқадир.

Ердан осмон чиқар бунда,
Дема: зиндон чиқар бунда.
Қуллар султон чиқар бунда,
Султонлари кул чиқадир.

1997

БОЗОР ИҚТИСОДИЁТИ ВА ШЕЪР

Бир шабнамга зор бўлиб турган пайтинг
Ёмғир бўлиб қирларингга ёрайми?
Бисотимда бор-йўғи бир қоп байтим,
Тўрт килоча қоғиям бор, оғайни.

Таъм бермас балки кечки шўрвангга,
Тоза, тиниқ сатрлардан ўрайми?
Ёки ғариб, шалвираган тўрвангга
Ярим кило тўртлик солиб берайми?

Шоир яна дард ютиб, юлдуз қусиб,
Ҳосил олмоқ учун бир бет, ярим бет.
Ғунчадайин сўзларимдан сен узиб,
Атиргулдай қўшиқлардан харид эт.

Ҳеч ким хор ўлмаган ҳали оч қолиб,
Чорласалар олтин, зангор соҳиллар.
Менга ҳам унча хуш эмас, бош қолиб,
Қорин билан ўйласалар шоирлар.

Дуконим борми ё йўқми — қарамай,
Тонг еллари сўраб келса ҳолимни.
Ўз кўнглимни қоғозларга ўрамай,
Шамолларга ҳадя этгум молимни.

Қашқарбалдоқлардай тўрт ташбеҳим бор,
Билагузук янглиғ беш-олти газал.

Ошу нондан иборат эмас рўзгор,
Бул ҳақда ҳам топиб берай кўп масал.

Ажабланди аввал у мен хастадан,
У ён боқди, бу ёнга солди назар.
Аста ўтиб сўнгра кўшни растадан
Икки кило гўшт об кетди, баччағар!

1997

ШОИР БЎЛАМАН ДЕБ КЕЛГАН БОЛАЛАР

Дашту далаларда унган лолалар,
Яшил қирлардаги шабнам, жолалар.
Торларда яралган соф шалолалар —
Шоир бўламан деб келган болалар.

Оламча аламни бахт этгудайин,
Гулу чечаклардан тахт этгудайин,
Дунёни шеър билан забт этгудайин,
Шоир бўламан деб келган болалар.

Тиниқ булоқлардай пок бўлар бари,
Орзулари мўлу йўқ хунарлари,
Мовий осмонларнинг оқ турналари —
Шоир бўламан деб келган болалар.

Шарқираб оккувчи тоза ирмоқлар,
Ҳали гард қўнмаган майса, япроқлар,
Ун етти, ўн саккиз ёшли чақмоқлар —
Шоир бўламан деб келган болалар.

Гўё ёлқинланган олов уюрлар,
Оҳ, улар беғараз, бекин кукюрлар,
Гулдайин қизларни танлаб суюрлар
Шоир бўламан деб келган болалар.

Кейин йиллар ўтар варақлар бўлиб,
Бир дарахтдан кўчган япроқлар бўлиб,
Кеттайлар ҳар ёнга тўзғиб, тарқалиб,
Шоир бўламан деб келган болалар.

Энди синовларин бошлагай ҳаёт,
Энди тоблангуси бардош ва сабот,
Абдулла Орифни ёд билган авлод,
Шоир бўламан деб келган болалар.

Неки бор, қисматнинг ҳукмига кўра
Рўй берар: бирлари амалдор, тўра,
Бирлари ҳали ҳам пишмаган ғўра,
Шоир бўламан деб келган болалар.

Бирларин кўксига ин қуриб ҳасад,
Кўнгил ғунчаларин сўлдирар абад.
Юз жилд севинч эди, эҳ, юз жилд ҳайрат,
Шоир бўламан деб келган болалар!

Бирлари бек бўлиб майхоналарга,
Яна ҳайрон боқар ҳайроналарга,
Айлансалар экан тароналарга,
Шоир бўламан деб келган болалар.

Менинг бу ҳаётдан кўпдир қараларим,
Ўзим не йўқотиб, нени асрадим?
Эсиз, сиз-ла кечган гулгун пайтларим,
Шоир бўламан деб келган болалар.

Ҳар бир сатр узра алвидо айта,
Дафтар очгандингиз у ёшлик пайтда.
У шараф қайда, у шеъринг қайда,
Шоир бўламан деб келган болалар?

Шунча соф жилгадан исмсиз, изсиз,
Қолмиш йиллар ўтиб бир ё иккиси,
Қани у чаманзор кунларнинг иси,
Шоир бўламан деб келган болалар?

Фалак айланади ҳам даври замон,
Тақдир саралайди бизни беомон.
Шеър у қўшиқларсиз қолмагай жаҳон,
Шоир бўламан деб келган болалар.

Бир тонг поездлардан тушар кўп гуллар,
Жилғалар, гиёҳлар, насимлар, еллар,
Уларни асрагил, эй тақдир, улар —
Шоир бўламан деб келган болалар.

1998

* * *

Мен ўзбекнинг бир штатсиз шоириман,
Шеър айтмоққа гоҳ нўноқ, гоҳ моҳириман.
Берсин дейман ҳар кимнинг ҳам толеини,
Ҳаёт Зухро бўлса унинг Тоҳириман.

Мени қирдан топиб олган ул кун баҳор,
Бу дунёда менинг бор-йўқ юким баҳор,
Ҳовлингизга томингиздан тўккум баҳор,
Мен гуллар ва шамолларнинг шофириман.

Ёмғирларда ивиган оқ кўйлақларим,
Тиқилсангиз, кўрингайдир юракларим.
Бир лоланинг доғи айтар даракларим,
Улку пинҳон, мен-чи шунинг зоҳириман.

Дардим ўхшар гоҳ қизим, гоҳ боламга ҳам,
Айвони кенг, саҳни баланд оламга ҳам,
Ўхшар гоҳи уйчан, ёлғиз онамга ҳам,
Ўз онамнинг мен паришон хотириман.

Йигитликми ва ё умр хазонида
Тинчи бўлсин ҳар кимнинг ҳам маконида.
Бу ҳаётнинг гала-говур дўконида
Бахтга навбат турганларнинг охириман.

1998

БОЛАЛИКНИ ҚҰМСАШ

Дилсиз танларга ҳам
Диллар қайтадир.
Тилсиз жонларга ҳам
Тиллар қайтадир.
Фақат мен қайтолмам
Сенинг бағрингга,
Қайтмоққа ушбу кун
Йлож қайдадир?

Сенинг уфқларинг,
Қирларинг чексиз,
Зангори, анвойи
Сирларинг чексиз,
Эсиз, сайхонларинг,
Сойларинг, эсиз,
Букун кучай десам,
Қулоч қайдадир?

Ювсин деб бор дарду
Оғриқларимни,
Кеча сўроқладим
Ёмғирларингни.
Кўзга суртай десам
Томирларингни,
Исмалоқ қайдадир?
Равоч қайдадир?

Бир тоғ гиёҳ янглиғ
Биз бирга ўсдик,
Эй бўйдош жўралар
Тарқадик, тўздик.
Қайларда қолдинг,
Эй покиза дўстлик?
Букун сенга мендай
Муҳтож қайдадир?

Момомдан қолган,
Эй боғу баҳорим,
Отамдан ёдгор,
Эй тупроқ диёрим,
Сенинг софинчингсиэ
Бўлмас барорим,
Менинг муродимга
Ривож қайдадир?

Мен йиғиб кетганим
Сомон ўшандай,
Юлдузларинг ўша,
Осмон ўшандай,
Дашту далаларинг
Ҳамон ўшандай,
Фақат Сирож қайда?
Сирож қайдадир?

1998

* * *

Сингилларим, бинафшажонлар,
Томирлари ерга ниҳонлар,
Бунча эрта соғиндим сизни,
Зориқтирди ахир ҳижронлар,
Сингилларим, бинафшажонлар.

Бу йил бунча чўзилди фироқ,
Борган сайин мен танҳо, тоқроқ.
Айрилиқ бор дунёда, бироқ
Кўришмоқ ҳам борку қачонлар,
Сингилларим, бинафшажонлар.

Бор умримни мен бир туш этдим,
Юлдузларнинг сувин нўш этдим,
Дилни кўзга ёмғирпўш этдим,
Юзларимда оби равонлар,
Сингилларим, бинафшажонлар.

Ҳеч қаерда ҳеч вақт акалар
Сингилларга йиғламагайлар,
Маъзур тутинг сиз мени бу гал,
Бир сиз менга синашта жонлар,
Сингилларим, бинафшажонлар.

1998

БУЮК ШОИРЛАР

Ҳазил

Буюк шоир бўлмоқ бу не жазодир?
Афзалмасми тирик юрган чумоли?
Лутфий бобо, Мир Алишер ва Бобур
Жавонларда туришибди қамалиб.

Боқаверсанг тириклик наҳоридан,
Гунчаларнинг очилмоғи бир зебо.
Маймунлару бойқушлар дийдоридан
Бебаҳрадир бунда Гулханий бобо.

Фурқат чекар айрилиқдан оҳ-фигон,
Ҳануз айро қисматлари умумий:
Мавлоно деб сийласалар-да, ҳамон
Муқимгина бўлиб яшар Муқимий.

Мўлтирайди бечора Усмон Носир,
Чўлпон кўрмас кўкдаги чўлпонларни.
Барчалари зиндондан чиқиб охир
Банд этмишлар шу тигиз жавонларни.

Нелар кўрди Ойбек ёруғ жаҳондан?
Бунда ҳам у ўз сукути, ўйида.
Фафур Фулом чиқиб кетиб жавондан,
Сайр этолмас анҳорларнинг бўйида.

Нима керак сенга бундоқ буюклик,
Қалам тафтин сезмаса гар бармоғинг?
Қандай яхши шон-шуҳратсиз тириклик,
Ялло қилиб шеърлар ёзиб юрмоғинг!

1998

ШОИР БЎЛМОҚ

Дилдан дилга оғир сафар
Бошламоқдир шоир бўлмоқ,
Тиглар узра, михлар узра
Яланғоч қалб билан қадам
Ташламоқдир шоир бўлмоқ,
Бу қисматдир биринчидан,
Дарду ҳасрат гурунчидан
Ошлар дамлаб, кеча-кундуз
Ошамоқдир шоир бўлмоқ.

Қуюнларга қариндошу
Ука бўлмоқ чақинларга.
Бегоналарга ошино,
Ёт туюлмоқ яқинларга,
Чўғни олмоқ, ўтти олмоқ
Ховучлар ҳам сиқимларга,
Яна хуррам қарамоқлик
Ёнғинларга, ёлқинларга.

Майсага ҳам, найзага ҳам
Ухшамоқдир шоир бўлмоқ.

Тор кулбага сайхонлардан,
Даштлардан ҳам осмонлардан,
Шамоллару шаббодалар,
Исмалоқлар, райхонлардан,
Севинчлар ҳам, соғинчлар ҳам,
Айрилиқлар, хижронлардан,
Яна қанча армонлардан,
Сомонлардан кўрпа-тўшак
Тўшамоқдир шоир бўлмоқ.

Сўз тақмоқлик кўнғизларнинг,
Хўкизларнинг ҳам шохига,
Бир умр шеър шивирламоқ
Тўнғизларнинг қулоғига.

Жавоб бермоқ ҳар қурту ҳар
Қумурсқанинг сўроғига.

Шерик бўлмоқ капалак ҳам
Чумолининг фироғига.

Минг бор видо, минг бор хайру
Хўшламоқдир шоир бўлмоқ.

Кесаклардан меҳрибонлик,
Тошлардан гул тиланмоқдир.

Кечалари юлдузларнинг

Унларига беланмоқдир.
Дунёларни талоқ қўйиб,
Рўёларга уйланмоқдир.
Бир кўнгилни минг ип айлаб,
Минг кўнгилга уланмоқдир.
Ишқдан бўлак барча ишдан
Бўшамоқдир шоир бўлмоқ.

1998

КЕТИШ ҚЎШИФИ

Усмон акага

Торлар қаён, сувлар қаён
Кетмоқдалар, кетмоқдалар?
Боялар қаён, гувлаб қаён
Кетмоқдалар, кетмоқдалар?
Гир айланар чархи фалак,
Қанча куну тунлар ҳалак,
Ранг олмайин илк ҳандалак,
Ёзлар қаён, кузлар қаён
Кетмоқдалар, кетмоқдалар?
Кимларнидир армонлари
Шафақларнинг алвонлари.
Булутларнинг карвонлари
Бўзлаб қаён, бўзлаб қаён
Кетмоқдалар, кетмоқдалар?

Йиллар кетарлар зорланиб,
Диллар қолар озорланиб,
Гоҳ қорайиб, гоҳ қорланиб
Юзлар қаён, юзлар қаён
Кетмоқдалар, кетмоқдалар?

Мижгонларингда минг фиғон,
Қолгайму ҳуснингдин нишон?
Эй зори жон, эй ёрижон,
Зулфлар қаён, кўзлар қаён
Кетмоқдалар, кетмоқдалар?

Очгил кўзинг, эй одами,
Умри равонинг ҳар дами,
Кўпи қани? Ози қани?
Излар қаён, излар қаён
Кетмоқдалар, кетмоқдалар?

Охир шукр қил борига,
Рағбатлари, рафторига,
Бегоналар қай сорига,
Дўстлар қаён, дўстлар қаён
Кетмоқдалар, кетмоқдалар?

Дил қонидан чоғирлари,
Утгай замин шоирлари.
Кўринмайин охирлари
Сўзлар қаён, сўзлар қаён
Кетмоқдалар, кетмоқдалар?

1998

ҚУШЛАР ОЛАМИ

(Болаларга)

Қарғалар қочиб кетди,
Гум бўлдику читтак ҳам.
Унга бу ошёнлардан
Топилмасди катак ҳам.

Жуфтакни ростлаб қолди,
Қаранг сатанг майнани.
Булғаб кетибди яна
Деразани, ойнани.

Анҳорда юрган эмиш
Чумчуқ билан заризғон.
Истанбулга учибди
Бу саҳар жиблажибон.

Қалдирғочку, тинмайди,
Кўзга қўйиб сурмалар,
Ташигани ташиган
Фақат лою гувалак.

Қизилиштоннинг эса
Уялгани ўлгани,
Ипподромга кетдими
Яшил иштон олгани?

Табиатнинг бу ҳолдан
Қош-қовоғи чимрилар.
Муҳаббат бозорига
Ҳайрон боқар қумрилар.

1998

ХОРАЗМЧА

Бир гул кўрдим нақши нигор шаклинда,
Камзуллари боғу баҳор шаклинда,
Қаро кўзи лайлу наҳор шаклинда,
Икки зулфи мор, аждаҳор шаклинда,
Бул иккиси тун-кун бедор шаклинда.

Баланд боғнинг олмаю оранжи бор,
Бор ортинда Хеваю Урганчи бор.
Бир сўз десам андаккина ранжи бор,
Бул санамнинг икки ниҳон ганжи бор,
Барглар аро икки анор шаклинда.

Ғунча лаби ғунчаларни сўлдурур,
Асли ғунча деганлари шулдурур.
Кулгичлари куйдурур ҳам кулдурур,
«Галдингизми» дейишлари ўлдурур,
Қурбонлари қатор-қатор шаклинда.

Кўёш чиқса шул санамнинг юзиндан,
Олам кечар ойиндан, юлдузиндан,
Даъво қилмай дилнинг ёзу кузиндан,
Гурлангача кетай анинг изиндан
Гоҳи хазон, гоҳи ғубор шаклинда.

Энди биза бир гап бўлса гул сабаб,
Хоразм, ай, ҳолимиза кўй қараб.
Энди билдик, ишқ элина ўт қалаб,
Ҳофизларинг куйласалар, шул сабаб
Шамойили селу себор шаклинда.

1998

ҚЎШИҚ

Ш.Ж.

Қадим савтлар оқар томирларимда,
Дунёда бор эди бир куйган ошиқ.
Тунлар уйғонаман Боғишамолдай,
Жоним, банд-бандимда шовуллаб қўшиқ.

Шовуллаб залларга кириб бораман,
Қўшиқ ловуллайди зарпардаларда.
Сиз саҳна юзинда адо бўлсангиз,
Мен адо бўламан авж пардаларда.

Қарсақлар портлайди фавворалардай,
Сўнг шамол тингандай бўшаб қолар зал.
Яна боғ сингари чиқиб кетаман,
Тонггача жисмимдан эсар куй, газал.

Бизга шу ҳофизни топиб бер дебон,
Ёнғиндай ёприлар жами ошиқлар.
Мен илкис қўлимни силкитганимда,
Қушлар галасидай учгай қўшиқлар.

Кўҳна девонларга юзимни босиб,
Уйлайман ҳаётнинг дард томонини,
Ҳофизим, Навоий тирик бўлганда
Сизга кийгизарди ўз чопонини.

1998

ТОТЛИСАСНИНГ ҚЎШИҒИ

Кетмай ҳали найсон атри,
Келиб келмай хазон фасли,
Бахтсизманми ва ё бахтли,
Ёшлигим, тарк этма вақтли,
Куним дардли, кечам дардли.

Муҳаббатим сиймоблари
Кўкнинг юлдуз моҳтоблари.
Губорлидир офтоблари,

Дилим доғли, гулим гардли,
Куним дардли, кечам дардли.

Соғинчларим ширил-ширил,
Ярми сориг, ярми яшил,
Ўз ишқимдан ўзим хижил,
Қани ёрлар садоқатли?
Куним дардли, кечам дардли.

Дил баргидан кўчган оҳим,
Менинг куйга тунган оҳим.
Соз куйларсан эй, Иброҳим,
Кўшиқ ҳам бир армон асли:
Куним дардли, кечам дардли.

1998

ҚОР ЁҒДИ

Қор ёғдию оқланди буткул еру осмонлар,
Борлиқни қуршаб олди оқчопон посбонлар.

Қор ёғдию бу олам бир тунда майинлашди,
Битди гўё жисмида бори захму зиёнлар.

Бепоен бир эзгулик яралгандай, гўёки
Қолмагандай жаҳонда ичи қора, ёмонлар.

Дараларда оқ тошлар оқ куйлар сурувидай,
Оқ қоялар, оқ тоғлар — оқ чакмонли чўпонлар.

Яссавий ҳикматлари ёғмиш гўё кўклардан,
Ҳаммаёқда ёйилмиш оқ варақ, оқ девонлар.

Ғафат бу ҳикматларнинг зимнига етмоқ керак:
Қайдан келур одамзод, яна кетур қаёнлар?

Қошлари камонларнинг зулфи, мижгонлари қор,
Баҳор қачон келади, эй қошлари камонлар?

Бутун борлиқ, бор олам илоҳий оқликка фарқ,
Бўлмагандай ҳеч қачон ҳеч хил давру замонлар.

1998

ЗИЁРАТ

Оламдан ўтганлар оламидир бу,
Кексами, ёшми ё боламидир бу?
Дил доғи ва ёки лоламидир бу,
Не дейсан бу сўзсиз ишораларни?

Дунё деб аталмиш ёруғ саройга
Сифмайин юрганлар сифмиш бир жойга.
Тақдир ҳаммаларин йиғмиш бир жойга,
Тириклик кўйида овораларни.

Энди ҳеч бир ишни ўнглолмагайлар,
Келган ёзу қишни англолмагайлар,
Алар энди ҳеч вақт тинглолмагайлар
«Қаро кўзим», ва ё «Сувора»ларни.

Кимнинг ўғил тўйи, қиз тўйи қолмиш,
Битмаган иморат ё уйи қолмиш.
Бировнинг орзуси шу бўйи қолмиш
Бағрини қон этиб ғамхораларни.

Ҳали бу савдони билмаган ҳеч ким,
Билмагай ҳеч қачон ўлмаган ҳеч ким,
Ҳали у оламдан келмаган ҳеч ким,
Дилдан ўчиргил бу ибораларни.

Фано биносидир бунда ҳар қабр,
Бизга эмас, асли шуларга жабр.
Бунда ётганларга Ўзинг бер сабр,
Худо, раҳмат қилгил бечораларни.

1998

ЛАЙЛАКҚОР ВА ОДАМЗОД РИВОЯТИ

Жумлайи оламга лайлаққор ёғар,
Безиён, безахму беозор ёғар.

Ул ёғар оппоқ ҳикоят сингари,
Одамизоддан ривоят сингари.

Ул ёғар шукру шарофатлар бўлиб,
Ерга осмондан шафоатлар бўлиб.

Ул фараҳлар сингари ёғмоқдадир,
Оқ варақлар сингари ёғмоқдадир.

Оқ алам ё оқ кадарлардирми бу?
Одамизоддан хабарлардирми бу?

Бахтмидир, толемидир ё идбор?
Айрилиқдирми ва ёким дийдор?

Ул ёғар шавкатлару шонлар каби,
Ору номус, тоза имонлар каби.

Хайру хайрият мисол ёғмоқдадир,
Орзую ният мисол ёғмоқдадир.

Кимнинг умри ёки субҳу шомидир?
Утган инсонларнинг исму номидир.

Ул ёғар пок хотиротлар сингари,
Севгию севинчу ёдлар сингари.

Кўнгли кемтикларга бир овунчмидир
Ё тасалли бергучи соғинчмидир?

Қор ёғар, файзу фароғатлар ёғар,
Ҳам фасоҳат, ҳам нафосатлар ёғар.

Илтижолар, аҳду паймонлармидир?
Ё висол, ёинки ҳижронлармидир?

Эй самовий хат, эй зеру забар,
Менга ёшлик оламидан бер хабар.

Не битик бор менга қисмат килкидан?
Муждалар бергил муҳаббат мулкидан.

Айланиб ҳам чирманиб ёғмоқдадир,
Эврилиб ҳам эмраниб ёғмоқдадир.

Жумла риндлар, жумла хайёмлар каби,
Ул ёғар ўткинчи айёмлар каби.

Беомон рафторидан ҳайрон бўлиб,
Бекалом гуфторидан гирён бўлиб,

Дилга бундин сирру асрор айлабон,
Кўҳна бир ташбеҳни такрор айлабон,

Ёду хотир юртига қилдим сафар,
Жумлайи оламга мен солдим назар.

Жумла олам бори лак-лак хонадир,
Қанчалар лайлакка лайлакхонадир.

Борми, йўқми мақсаду маслаклари,
Кеб кетарди оқу оқ лайлаклари.

Бирларидан қолмайин жоҳу жаҳон,
Бирларидан бўлмайин ному нишон,

Бирлари ё бир дарахт ўтқизмайин,
Бирлари бир коса сув тутқизмайин,

Бирларидан боғлар ёдгор қолиб,
Бирларидан доғлар, озор қолиб,

Бирлари бир дилга кўприк солмайин,
Бирлари бир дилдан оғриқ олмайин,

Бирлари куз, бирлари фасли баҳор,
Бирлари тўқ, бирлари очу наҳор,

Талхми ё ширинми ё тақдирлари,
Бирлари келса, кетарди бирлари.

Мен бу қатновга қараб ғамлар билан,
Кўз ва дил баргида шабнамлар билан,

Ботининг ҳам зоҳирингни ўйладим,
Аввалинг ҳам охиригни ўйладим.

Келдингу қайдин, кетурсан қай томон?
Қайда манзил сенга ҳам қайда макон?

Қайда тўрванг, қайда қолгай кашкулинг?
Ўйладингми, қайда битгай мушқулинг?

Турлидир гар рамзу рафторинг сенинг,
Ўйладингми, қайда асроринг сенинг?

Қайда сендан қолди бир сўқмоқ йўл?
Қайда шодлик қолди сендан ё малул?

Ўз саволингга жавобинг қайдадир?
Ҳам гуноҳинг, ҳам савобинг қайдадир?

Қайсидир тўйингу қайси мотаминг,
Ўйладингми, ўйладингми, одами?

Гарчи зурёдинг сенинг лак-лак эрур,
Бор-йўғинг бир кеб кетар лайлак эрур.

Яъниким, онийлигингни бил ўзинг,
Қордайн фонийлигингни бил ўзинг.

Кўз очиб юмгунча умринг ўтгуси,
Булбулинг, сайроқи кумринг ўтгуси.

Ҳар даминг Ҳақдин иборат айлагил,
Яхшилиқлардин иморат айлагил.

Бир-бирингга бир-бирингдан зорлар
Ўрнида қолсин фақат гулзорлар.

Ўз дилингда доғларинг қолсин сенинг,
Эзгуликдан борларинг қолсин сенинг.

...Қор ёғар, файзу фароватлар ёғар,
Ҳам нафосат, ҳам фасоҳатлар ёғар.

Мен бу қордан қанча хислат англадим,
Қанча панду қанча ҳикмат тингладим.

Бегараз бесўзу беминнат бўлиб,
Жумлайи оламга оқ зийнат бўлиб,

Ул ёғарди мисли оқ парвоналар,
Сўйлабон оламга оқ афсоналар.

Ўйламанг: мен йўқдин бор айладим,
Асли бор гапларни такрор айладим.

Ўйламанг ҳам бир вазият деб буни,
Панду ҳикмат ё насиҳат деб буни.

Мен насиҳатнинг ўзим муҳтожиман,
Панду ҳикматнинг ўзим муҳтожиман.

Кўҳна бу чархнинг гурунги гаплари
Аслида айтиб бўлингандир бари.

Бўйла даркор сўз такрор бўлгуси,
Бўлса ҳам такрор даркор бўлгуси.

Мен бу важҳ ўз мушкулимдан сўйладим,
Шикваю шарҳи дилимдан сўйладим.

Ҳар бирингиз ҳар хилу ҳар нақшлиғ,
Ҳар бирингизга тилай мен яхшилиғ.

Яшнатингу яшнангу озод бўлинг,
Элу юртингиз ила обод бўлинг.

Қордайн оппоқ тилаклар бирла сиз,
Оқ умидлар, пок юраклар бирла сиз,

Юз очингиз ёруғ истиқболга,
Ёр бўлингиз бахт ила иқболга.

Гулласин деб умрингизнинг ҳар куни,
Мен, Сирожиддин Саййид, айтдим буни.

1998

ОНАМНИНГ КАЛИШЛАРИ

Бунча ҳам қаттиқ экан
Қисматнинг болишлари.
Кўз олдимдан кетмас ҳеч
Онамнинг калишлари.

Улар остонасида
Турар бир жуфт абгордай.
Кўзимга бутун дунё
Кўринади айбдордай.

Яшайдирман гарчи қўл,
Юзларини соғиниб.
Калишлари даҳлизда
Тураверар оғриниб.

Дардимни яширгайман
Онам ҳолим сўрганда.
Калишлари валекин
Барин билиб тургандай.

Гарчи тилсиз, забонсиз,
Хомуш, беозордайлар.
Бор дарду ҳижронимдан
Улар хабардордайлар.

Онамнинг кўзёшидан
Бўлса болишлари нам.

Назаримда кечалар
Йиғлар калишлари ҳам.

Улар ҳам гўё мени
Ўртаниб ўйлагайлар.
Бахту бахтсизлигимдан
Қиссалар сўйлагайлар.

Соғинчнинг деворлари
Ёмғирларда емрилган.
Улар ҳам онам каби
Йўлларимга термулган.

Мол йиғмадим мен, аммо
Сув сўрганга сой бердим.
Бир кўнглим бор эди, лек
Мен уни ҳам бой бердим.

Бу дунёда ниҳоят
Бир ҳикматни илғадим.
Калишларни юзимга
Босиб, келар йиғлагим.

Онамнинг калишлари...
Бир умрлик қарзимдай.
Патакларин кўзимга
Суртиб ўлсам арзигай.

1999

ҚИРҚ БАҲОР РИВОЯТИ

Кўна дўсларингдай кўкда ой, қуёш,
 Қирқ ёш, соғинчмидинг ва ёким бардош?
 Ярми иссиқ, ярми совуб қолган ош,
 Сойми, соҳилми ё сайхонми, қирқ ёш?
 Бари бир-бирига ҳайронми, қирқ ёш?

Сен тонг деб кутганинг шом чиққандайин,
 Урган арпаларинг хом чиққандайин,
 Ҳам тинган ёмғиру ҳам чақиндайин,
 Ранги сал униққан кўйлагим, қирқ ёш,
 Эрта нелар дея ўйлагум, қирқ ёш?

Ярми оқ, ярмиси зангор тепалик,
 Унда гулхан ёнар, ёни — капалик.
 Бир йўлчи отланар — қундуз телпаклик,
 Бир тунда зор-махзун бўлганим, қирқ ёш,
 Қирларда қолганим — гулханим, қирқ ёш.

Изҳор дейинмикин ва ё изтироб,
 Севинчми, саодат, севгими, сароб?
 Ярим қўнглим обод, ярмиси хароб,
 Яшил ҳам заъфарон кўкламим, қирқ ёш,
 Ичи тўла ҳижрон тўпламим, қирқ ёш.

Бу — бир кенг саҳрода қолган пайтдайин,
 Армон, қушларингга не деб айтайин?

Олдга юрайми ё ортга қайтайин?
Менинг висолим ҳам фироғим, қирқ ёш,
Шабнамга фарқ бўлган қароғим, қирқ ёш.

1999

ВАТАН НАДИР

Бешта беку бешта хони бирлашмаган,
Миллат дебон, Ватан дебон сирлашмаган,
Бир қир бўлиб, бир ер бўлиб ер талашган,
Тўзғиб ётган хонавайрон юрт эди бу.

Қондош бўлиб қўшилмаган, қони айро,
Тўраларин ўз элидан нони айро,
Асрларким йиғлаб ўтди икки дайро,
Ярми фарёд, ярми афғон юрт эди бу.

Исломият дунёсин ўз мулкин қилган,
Иймон бирлан ер юзини гулгун қилган
Бухорийни Бухородан қувғин қилган,
Бир зўравон, бир нотавон юрт эди бу.

Ватан надир — анланг ранжу озоридан,
Сўранг уни подшоҳ Бобур мазоридан.
Ўз зуррёдин ҳайдаб гулшан гулзоридан,
Девонларда бағри бирён юрт эди бу.

Дилни ўртар ҳамон ғаму ғурбатлари,
Ёт элларда қолиб кетди турбатлари,
«Фигонким...» деб ўтди қанча Фурқатлари,
Ёркентларда кўзи жайрон юрт эди бу.

Ўзи гулдай ўғлонларин сайлаб бериб,
Рўйхатларга номларини жойлаб бериб,
Чўлпонларин ўзи итдай бойлаб бериб,
Изларидан ўзи гирён юрт эди бу.

Келгинди ном борки бунга келиб кетган,
Чўнтаклари тиллоларга тўлиб кетган,
Яна хоксор эл устидан кулиб кетган,
Меҳмони кўп, муте мезбон юрт эди бу.

Надир миллат қудратининг тамаддуни?
Амир Темур ҳайкалидан сўранг буни.
От миндириб ким қайтарди юртга уни?
Жаҳонгири бехонумон юрт эди бу.

Бир султонни Худо юртга қараб бергай,
Олам аҳли сўнг у юртга тараф бергай,
Абадият қадар унга шараф бергай,
Шараф-шони рўйи жаҳон юрт бўлди бу.

1999

ВАТАН ОЗОДА БЎЛСИН

Куёш фалак тоқида,
Ой ҳам фазода бўлсин,
Нур ёғсин кеча-кундуз,
Ватан озода бўлсин.

Ўтиб абри найсонлар,
Дурлар тўксин осмонлар,
Чарақласин айвонлар,
Ватан озода бўлсин.

Шабнамларга юзингни
Ювиб очгил кўзингни.
Пок эт аввал ўзингни,
Ватан озода бўлсин.

Бу дашту далалари —
Онангнинг аллалари.
Ўйла тонг паллалари:
Ватан озода бўлсин.

Майли гул, райҳон ўстир,
Ўғил-қиз, инсон ўстир.
Аввал қалб, иймон ўстир,
Ватан озода бўлсин.

Сен шом, наҳорига боқ,
Боғу баҳорига боқ.

Имом Бухорийга боқ,
Ватан озода бўлсин.

Бу дунёда гул қолар,
Боғ қолар, булбул қолар,
Биз кетармиз, шул қолар,
Ватан озода бўлсин.

1999

ҚИСҚА САТРААР

* * *

Мен дардни ҳеч кимдан
Кўчирмадим, йўқ,
Ёзганимдан кўра
Учирганим кўп.

* * *

Булбулни қарғага
Кўшиб бўлмайди,
Қарға бўлган жойда
Кўшиқ бўлмайди.

* * *

Дилимнинг доғи ҳам
Кўксим яроси:

Лаблар гилосию
Кўзлар чароси.

* * *

Бир катра шабнам,
Бир томчи атир,
Эй ёр, менга ҳам,
Сенга ҳам етар.

* * *

Умр — бир соғинчдир,
Умр — бир овриқ,
У томони зангор,
Бу томони сориг.

* * *

Бу дунё, у дунё —
Икки айри бог,
Келиб кетгусимиз
Айлаб сайрибог.

1999

ЧОПОНГА ҲАЗИЛ ҚАСИДА

Менинг қадрдоним, азиз чопоним,
Бошимдан не ўтди — сен ҳар дам билдинг.
Очиқ қолганида ўнг ё чап ёним
Ёлғиз ташламадинг — дўст, ҳамдам бўлдинг.

Сен мендан бир нафас тушмадинг айро
Энг қийин, энг танҳо кечаларимда.
Гоҳи кўрпам бўлдинг, ёстивим гоҳо,
Гоҳи сайр этдинг елкаларимда.

Менга толе гарчи бермади рўйхуш
Ёрларим билан ҳам тенгларим билан.
Неча бор меҳрибон енгларинг билан
Бўйнимга осилиб йирладинг хомуш.

Кимга кўнгил очдим бебож, бехирож,
Қўйнидан тикон ё тош чиқди охир.
Узингдан қўймасин, қучовингни оч,
Дунёда энг очиқ, беминнат бағир!

Бир кун баҳор келар оқ ва нофармон,
Ўз дилим тоғида дарёдай тошгум.
Шунда сенга боқиб шод ва беармон,
Устингдан бир қучоқ бойчечак сочгум.

Бир тунлар бошланар ойдин, суманбўй,
Кўқдан ишва айлар Зухро, Чўлпоним.

Дунё тургунича тургин, омон бўл,
Дўсти қадрдоним, азиз чопоним!

1999

УСТО ТОЖИДДИННИНГ САНДИҚЛАРИ

Усто Тожиддиннинг сандиқларида
Бутун болаликнинг бўлаклари жам:
Ойбиби момонинг аллаларию
Руқия кампирнинг ўланлари ҳам.

Тиниқ, тоза осмон кечаю кундуз
Нур сочар ой, қуёш — қандилларидан.
Кўз узмай шивирлар қанчалар юлдуз
Усто Тожиддиннинг сандиқларидан.

Мен ҳам кўзим узмай қараб турибман
Ушал окшомларнинг қолдиқларидан.
Мен учун қанчалар ширинлик бордир
Усто Тожиддиннинг сандиқларида.

У пайтлар бўй етган сулув қизларнинг
Ойни қитиқлаган киприклари бор.
Усто Тожиддиннинг сандиқларидан
Уларнинг бахт томон кўприклари бор.

Усто Тожиддиннинг сандиқларини
Ошиқ кўнгилларнинг тўйларида кўр.
Яна бир умрлик бахту иқболин
Шуларнинг уйида, бўйларида кўр.

Ўшал кўчаларда, ўшал уйларда
Менинг ёмғирлигим, лолалигим ҳам.
Тўйларга ортилган сандиқлар билан
Кетди қайтмас бўлиб болалигим ҳам.

Бир кун у аллалар, у ўланларнинг
Изларин изладим тўзган бўйродан.
Кампирлар изидан жим йиғлаб-йиғлаб
Усто Тожиддин ҳам ўтди дунёдан.

Мен ҳам бу ерлардан бош олиб кетдим,
Қайда у кечалар — нурлик, гурунглик?
Тотдим шўр қисматнинг тахир таъмини,
Энди керак эмас менга ширинлик.

Уйма-уй, соғиниб, бирма-бир очсам,
Сандиқлар бир нени биладигандай,
Усто Тожиддиннинг сандиқларидан
Ҳозир ўзи чиқиб келадигандай...

1999

АЖАБ ДУНЁ

Мен бу олам аҳволининг
ҳар рангига тушунмадим,
Мен бу одам авлодининг
найрангига тушунмадим.

Мен бу ичи тўла риё,
кўнгли қаро ёронларнинг
Кийиб юрган чопонининг
зар рангига тушунмадим.

Мен бу чаман саҳнасига
ошиқ бўлиб келган эдим,
Гул рангига тушундим
дил зангига тушунмадим.

Мен бу бозор ичра юрган
булбулларга ҳайрон боқдим,
Симёроғча боғлиқ турган
кар ҳангига тушунмадим.

Мен бу кавну маконига
бир дўст излаб келган эдим,
Эртаю кеч ош еб ётган
барзангига тушунмадим.

Кўнгиллару майсаларнинг
шивирларин тинглай девдим,
Қоринларнинг дўмбираю
дарангига тушунмадим.

1999

ЭЙ ОЙ

Ҳаёт бир най бўлди, дил чалар бўлди,
Менинг ҳар бир дамим йилчалар бўлди.
Қилдай белларингга етгунча, эй ой,
Жон ҳам нозик тортиб қилчалар бўлди.

БОҒДА

Анор юзларингга не бўлди, анор?
Сенга ким бунчалар тикилди, чарос?
Нега бир ёноғинг олдир, шафтоли?
Гилос лабларингдан ким ўлди, гилос?

БАҲОР ОҚШОМИ

Бу — баҳор оқшоми, фол, роми йўқдир,
Ҳеч юртнинг бу юртдай оқшоми йўқдир.
Қанча гуландомдан гул иси келгай,
Қанча дилоромнинг ороми йўқдир.

СЕНИНГ БИР ХОЛИНГ...

Фалак ўз ишини пухта қилмишдир,
Нақшани жисм ила руҳда қилмишдир.
Менинг бор хорлигу сарсонлигимга
Сенинг бир холингни нуқта қилмишдир.

ИККИ ЮДУЗ

Бу оқшом менингдир, бу айём менинг,
Бу соқий менингдир, бу Хайём менинг.
Кўндан жилва қилса Сурайём менинг,
Ерда ишва айлар Муҳайём менинг.

1999

2000 ЙИЛ ШЕЪРИ

Икки минг тилагим айтсам гар ҳозир,
Яна икки минги қолур қалбимда.
Икки минг шодликлар Сизга мунтазир,
Икки минг шуқуҳ бор яна дардимда.
Гўё бўстонимдан бир зум ичинда
Икки минг капалак учдию кетди.
Икки минг юлдуз бор бир тун ичинда,
Яна икки минги ўчдию кетди.

Икки минг ўйларим чулранган осмон,
Икки минг зоримга жой қолдир яна.
Бирдан гуллагандай икки минг райҳон,
Икки минг баҳору бахт ёғдир яна.

Икки минг севинч ҳам камлик қилгайдир
Бу қизлар — чехраси гул, хандонларга.
Икки минг тўй бергил уйларга, тақдир,
Икки минг бешик бер хонадонларга.

Икки минг оромнинг баҳридан ўтган,
Икки минг дуолар айлаган онам.
Икки минг толенинг қадами ўпган
Икки минг айвону нурли остонам.

Мангу шивирлагай бедор бу тупроқ,
Майсалар оятлар ўқиб келгайдир.
Икки минг кечалар қўйнидан уйғоқ
Икки минг авлиё чиқиб келгайдир.

Бу тонг йўргакланган чақалоқ балки
Бир кун Фаридиддин Атторлар бўлгай.
Айтсам, айтаверсам завқланиб, балқиб,
Яна икки минглаб қаторлар бўлгай.

Икки минг насимлар эдилар, кўрдим.
Тиклаб Эътиқоддан шаҳру қасрлар,
Икки минг бахтларга ёр бўлгил, юртим,
Яна икки минглаб йиллар, асрлар!

1999

ЭГАСИ БОР ЮРТ

Очсанг давронларнинг китобларини
Қанча карвонларнинг эртаги бордир.
Тингла доноларнинг хитобларини:
Эгаси бор юртнинг — эртаси бордир.

Дунёнинг манзилу маконларида
Бир рўзгор бут бўлса, тўртгаси хордир.
Боққил ўз юртингнинг кўрғонларига:
Эгаси бор юртнинг — эртаси бордир.

Бунда ой, қуёшдан чехралар олган
Ўғил ҳам қизларнинг эркаси бордир.
Ҳар айтган сўзидан Ватан туғилган,
Эгаси бор юртнинг — эртаси бордир.

Милёнлаб ўзбекнинг умидлари жам
Милён бу овозлар — номус ҳам ордир.
Чопдим шеърларимни қўлтиқлаб мен ҳам:
Эгаси бор юртнинг — эртаси бордир.

Қалдирғочларга бер айвонларингни,
Қушнинг ҳам бек билан бекаси бордир.
Сингилжон, экавер райхонларингни,
Эгаси бор юртнинг — эртаси бордир.

Умр гоҳи ширин, гоҳи талх бўлгай,
Улуғ ниятларга Оллоҳ ҳам ёрдир:
Эгаси бор юртнинг эли ҳалқ бўлгай,
Эгаси бор юртнинг — эртаси бордир.

2000

БАҒИШЛОВ

Қуёшу ой кеча-кундуз
азал посбони бўлган юрт,
Гўзал Чўлпонларию ҳам
гўзал осмони бўлган юрт,
Сен, эй шаъни баланду ҳам
баланд айвони бўлган юрт,
Тикилсам гар, севинчдандир
кўзимдан кетмагай намлар.

Сени мен хасларингдан,
сасларингдан ўрганиб ўсдим,
Чинорлардай сабоғинг,
дарсларингдан ўрганиб ўсдим,
Бешиқдан мен сенинг
ҳикматларингга бурканиб ўсдим,
Дилимда Ясавийлар,
Термизийлар ёқдилар шамлар.

Азиз сингилларим янглиф
ниҳолинг, толларинг ўпсам,
Гулу гулшанлар ичра гул,
гул ичра холларинг ўпсам,
Дилу дилбандларинг айтсам,
асал ҳам болларинг ўпсам,
Менга шул анжуман басдир,
на даркор ўзга ҳамдамлар.

Жаҳон ичра ғараз кўпдир,
ғалат иш кўпу ғулғул кўп,
Ватан танҳо бўлур, гарчи
жаҳонда шоҳу дулдул кўп,
Бу гулшанга бизим янглиф
келиб кетгувчи булбул кўп,
Ватан, сен мангу бўстонсан,
баётим — сенга шабнамлар.

Саломат бўл, чеккан жабру
ғаму оғриқларинг етгай,
Кўлинг етгай жаҳонларга,
қошу киприкларинг етгай,
Ўрил ҳам қизларинг етгай,
йўлу кўприкларинг етгай,
Тилай сенга саодатлар,
хуш айём, мангу байрамлар.

2000

МИР АЛИШЕР

Тирикликнинг бонги Навоий,
Буюкликнинг ранги Навоий.

Бир ёришди зим-зиё олам,
Туркийларнинг тонги Навоий.

Беш асрлик рўёдир дунё,
Беш асрлик ўнги Навоий.

Бир уммонким, ибтидоси йўқ,
Йўқдир унинг сўнги — Навоий.

Утган сайин илдамлаб кетгай,
Борган сайин янги Навоий.

Ватан каби поёни йўқдир,
Ватан каби мангу Навоий.

2000

ЭҲТИРОМ

Жаҳон бўлмас муҳорибсиз,
замон бўлмас муҳолифсиз,

Яшаб бўлмас бу дунёда
вале шеърү маорифсиз,

Ким айтур энди яйрабсиз,
ким айтур энди ҳорибсиз,

Ҳамон Абдулла Орифсиз,
ҳамон Абдулла Орифсиз.

Туманлар, барча ёмғирлар,
 фасллар суҳбати ичра,
Жунунлар, изтироблар ҳам
 асрлар суҳбати ичра,
Қасрлар хайъати ичра,
 вазирлар суҳбати ичра
Аён Абдулла Орифсиз,
 ҳамон Абдулла Орифсиз.

Бу йўллардан неча устоз,
 неча соҳибкалом ўтган,
Улуф Шайхзода ҳам Ойбек,
 улуф Фафур Фулом ўтган,
Уларнинг ному ёдин ҳам
 баётин бардавом этган,
Нишон Абдулла Орифсиз,
 ҳамон Абдулла Орифсиз.

Ҳаволар, сарзаминларда
 бу шеърӣ кайфият бордир,
Ватан бордир Ватанда то
 бу янглиф шеърӣят бордир.
Бу янглиф шеърӣят то бор,
 Ватанда қадрият бордир,
Макон Абдулла Орифсиз,
 ҳамон Абдулла Орифсиз.

Тузумлар узра чақнаб,
 кўкда чақмоқларни сўндирган,
Муҳит деворларига дил
 билан чечаклар ундирган,
Кўмир дилларни куйдирган,
 темир йнларни синдирган
Фигон Абдулла Орифсиз,
 ҳамон Абдулла Орифсиз.

Бу шеърлар янграган уйлар
 чироғида Ватан бўлгай,
Уларни ёдлаган авлод
 сабоғида Ватан бўлгай,
Дилу жону қабоғи ҳам
 қароғида Ватан бўлгай,
Замон Абдулла Орифсиз,
 ҳамон Абдулла Орифсиз.

Улуф кунлар баҳорида,
 тирикликнинг наҳорида,
Улуф эл бирла дардлашган
 улуф зотлар қаторида,
Жаҳон аҳлига юз тутган
 бу ўзбеклар диёрида
Жаҳон Абдулла Орифсиз,
 ҳамон Абдулла Орифсиз.

2001

МАНГУ НОМЛАР

Ўчмас Ер юзида Бухоро номи,
Токи яшар экан Бухорий номи.

Мангу эсаверар Термиз еллари,
Токи нур таратгай Термизийлари.

Ўпди бу тупроқдан неки жон бордир,
Ҳазрат Яссавий бор — Туркистон бордир.

Амударёлари абадий азим,
Мангубердилари мангу Хоразм.

Улуғ Темурхоннинг шавкату шони,
Шаҳрисабз, Самарқанд — жаҳон айвони.

Дунё ғурбатига назар ташлаблар
Ўтди Бобурлару ўтди Машраблар.

Гарчи осмон қадар афғон этдилар,
Улар Ватан номин осмон этдилар.

Узилмас бу юртдан иймон торлари,
Токи ҳикмат сўйлар Оллоёрлари.

Эй, бошдан оёғи руҳ ва ёд, Ватан,
Улуғ сиймолари барҳаёт, Ватан.

Сенинг доврўгингу шонинг ўчмагай,
Абадият қадар номинг ўчмагай!

2000

СОҲИБҚИРОН ҲАЙКАЛИ ЛАВҲИГА

Адолат доим шундай:
 қад ростлаб тикилгайдир.
Ёмонлик азал-абад
 тоқ бўлиб йиқилгайдир.
Адоват бирлан келса
 энди ҳар қандайин куч,
Амир Темур ҳайкалига
 қоқилиб йиқилгайдир.

2000

ТОШКЕНТГА БАҒИШЛОВЛАР

* * *

Бу ёруғ дунёда мен нени кўрдим?
Тошкент, шаҳар кўриб мен сени кўрдим.
Бунда ҳар бир кўча менга дўст, рафиқ,
Бунда ҳар бир дарахт онамдай мушфиқ.

* * *

Бунча кўп ошиқу оввораларинг,
Фақат таскин берар фаввораларинг.
Улар бари яқин кўнгилларимга,
Улар ўхшар опа-сингилларимга.

* * *

Дилни ўзга юртга мойил кўрмадим,
Юртсиз бир муродни ҳосил кўрмадим.
Қанчалар уммону дарёлар кечдим,
Анҳор соҳилидай соҳил кўрмадим.

* * *

Меҳринг сенга томон бургандай йўлин,
Ойлар осмонингда бунчалар тўлин.
Сен — мисли безанган тўйхонадирсан,
Ой гўё бағрингга тушгувчи келин.

* * *

Дунёда энг азиз кўзу қошлардай,
Ҳар бир ҳовлинг менга қариндошлардай.
Кўнглимни минг бўлиб оламга сочсам,
Бунга қайтиб келгай қалдирғочлардай.

* * *

Сен — Фафур Фуломнинг ҳаёт кўшиғи,
Ойбек, Шайхзоданинг кўнгил эшиғи.
Бешикларга тўлсин уйларинг, шаҳрим,
Эй улуғ зотларнинг мангу бешиғи.

* * *

Толеинг билмасин ҳеч ниҳоялар,
Тошкент, қўшгил мени киприкларингга.
Шеърларим бўлгайлар зинапоялар
Янги қурилажак кўприкларингга.

2000

ТЕРМИЗ ШАЪНИГА

Икки мингу беш юз йиллар йўл юрсам,
Яна шунча йиллар дашту чўл юрсам,
Томирингга етарманми, жон шаҳрим?
Тарихлару тақдирларга кон шаҳрим.

Доролардан ковуш қолган ерлар бу,
Искандардан товуш қолган қирлар бу,
Қирлар эмас, қалқон бўлган эрлар бу,
Қатлам-қатлам ери шараф-шон шаҳрим.

Қолур эди тарих балки етимроқ,
Тешиктошу қушонлардан олдинроқ,
«Авесто»дан, зардуштдан ҳам қадимроқ
Ер юзида яралган кўрғон, шаҳрим.

Мен сўйлайин нур сочган қаламлардан,
Ҳадис айтган гиёҳлар, шабнамлардан,

Термизийлар ёкқан кутлуф шамлардан
Оламларни этган чароғон, шаҳрим.

Сени ёпон билгай, араб билгайдир,
«Термиз» десам қувнаб, яйраб билгайдир,
Билган борки, буни шараф билгайдир,
Етти иқлим — илм ила урфон, шаҳрим.

Баҳор чоғи чақинлик осмонларинг,
Гулдирагай лек қасру майдонларинг
Кураш тушса Абдулла полвонларинг,
Алпомишдай бўйлаган полвон, шаҳрим.

Мен шеъримни ўрамадим мунгларга,
Бағринг тўлсин ўғил-қизлар — гулларга.
Шу мунаввар, саодатли кунларда
Чаман шаҳрим, боғ шаҳрим, бўстон шаҳрим,
Жонимдан ҳам яқин жонажон шаҳрим!

2000

БИР СОҒИНЧ

Мангуберди туғилган кунда
(Бу бир дoston бўлар эҳтимол)
Ҳоразмда йўллар қурилди,
Йўллар жаҳон бўлар эҳтимол.

Ватан бўлган минг бир аждодга,
Яна келар минг бир авлодга
Ўша кунда қурилган уйлар
Ота макон бўлар эҳтимол.

Сўраб кўрсанг гар бир майсадан,
Рақам сўйлар юз минг найзадан.
Майсадаги шабнам ларзадан
Шонлар уммон бўлар эҳтимол.

Мангу куйга чулранган диёр,
Бир соз тинса тўлронган диёр.
Комилжонлар уйронган диёр,
Мангу бўстон бўлар эҳтимол.

Бунда ҳар дил куй тўлиқ зиё,
Тувилган ҳар ўғил — бир дунё,
Феруз бўлар, Огаҳий ва ё
Омон Матжон бўлар эҳтимол.

Бир соғинч бор — гулнинг рангида,
Торлар титрар кўнгилларимда.
Бу шеърим ҳам сингилларимга
Битта мижгон бўлар эҳтимол.

2000

АРМОН

Фарзандлар бор, меҳрин тўшаб гилам қилар,
Фарзандлар бор, ота кўнглин олам қилар.
Ота, ўша, чопонингиз қатидаги
Чигитчалик бўлмаганим алам қилар.

Фарзандлар бор, ўз баррини доғлар этган,
Отасига тиригида борлар этган.
Ўз номин ҳам, ота номин тоғлар этган
Йигитчалик бўлмаганим алам қилар.

Очиқ қолди зору ҳайрон эшигимиз,
Саҳардан туз тотмай ётди кучутимиз.
Шу кучукнинг ялоғию ялоқдаги
Сарқитчалик бўлмаганим алам қилар.

О, бу жонвор, барчамизни куйдирди сўнг,
Мошинага уриб ўзни ўлдирди сўнг.
Қабрингизни тирнаб-тирнаб фигон этган
Бир итчалик бўлмаганим алам қилар.

Мен ўйлайман: савобимни қалам қилар,
Мен қилмаган яхшилиқни болам қилар.
Ота, сиз-чун кўнглимдаги шундай ношуд
Умидчалик бўлмаганим алам қилар.

2000

ЎЗИНГГА ҲАВОЛА

Одамзод азалдан ер, сой талашади,
Осмон талашади, ой талашади,
Мансаб талашади, жой талашади:
Банданинг ўрнига ўтирмақ учун.

Одамзодга асли ҳиммат ярашади,
Эзгулик, илм ила ҳикмат ярашади.
Одамзод азалдан навбат талашади:
Банданинг тобутин кўтармақ учун.

Бу икки ҳолатни сен ёдингда тут,
Умр йўлларингда йиғлаб кетавер.
Нечун талош бўлгай курси ва тобут,
Ўзинг маънисини илғаб кетавер.

2000

* * *

Тахтани тахтадан тежаб, тарашлаб,
Пахтани пахтага қўшиб яшаймиз.
Зимдан меҳримизни ўлчаб, қаричлаб,
Сиртдан дарёлардай жўшиб яшаймиз.

Азиз бошларини тошлар қилганлар,
Рўзғор деб кўзига ёшлар олганлар,
Орзу-ҳавас дебон ошлар қилганлар,
Лагандан лаганга ошиб яшаймиз.

Бу кенг, мўл ҳаётда ўрнимиз надир?
Асли бахту толе ёнимиздадир.
Оримиз гоҳида қорнимиздадир,
Бунчалар тубанга тушиб яшаймиз.

Азалдан шаън ила шавкатли ўзбек,
Маддоҳлар айтурлар букунким: сўз бек!
Чирик калавадан тўқилган бўздек
Ипни ўзимизга эшиб яшаймиз.

Чукурлар қаздик, лек чукур билмадик
Она тилимизни, фикр қилмадик.
Берган нон-тузига шукур қилмадик,
Қачон биз юрт учун тошиб яшаймиз?

Асрий девонларга кўп ҳасрат орта,
Келур Навоий ҳам кўп заҳмат торта...
Ул ҳазрат ортдамас, ул ҳазрат олда,
Қачон Навоийга шошиб яшаймиз?!

2000

КЕЛИБ КЕТМОҚ

Саҳар туриб оламга боқ:
 жилғалари равондир,
Чарақлаган тоғлар боши
 шомга бориб тумондир.
Тойчоқларинг қаёндиру
 кулунларинг қаёндир?
Кўрганларинг ўзингники,
 кўрмаганинг гумондир.

Инсон бўлиб бу дунёнинг
 бозорини кўрдингми?
Зарлари ҳам зорларию
 озорини кўрдингми?
Саҳар туриб ўз отангнинг
 мозорига бордингми?
Борганларинг ўзингники,
 бормаганинг гумондир.

Келиб кетмоқ ўйин эрмас,
 саёҳат ё зиёрат,
Умр йўли заҳматлару
 меҳнатлардан иборат.
Кўнгилларга қурдингми бир
 кўприк ёки иморат?

Қурганларинг ўзингники,
қурмаганинг гумондир.
Атрофингга қараб боргил,
англаб боргил йўлингни,
Кўз бўлсанг гар, қаров деб бил
она юртинг, элингни.
Бергил унга эътиқодинг,
меҳринг, жону дилингни,
Берганларинг ўзингники,
бермаганинг гумондир.

2000

ТАҲЛИЛ ВА ТАҲРИР

Гўралар ҳам бир кун пишиб ҳалво бўлар,
Ва лекин мен қирққа кирган боладайман.
Ариқларда хазон оқар, гуллар сўлар,
Мен ўзимча қирлардаги лоладайман.

Тошлар аро қанча жилға, сой сингандир,
Гоҳ тонг, гоҳ шом кўҳна чархнинг гаштларида.
Бир соғинчим бойчечакдай Бойсундадир,
Бир соғинчим Дашнободнинг даштларида.

Севги ҳақда шеърлар ёздим пала-партиш,
Гоҳ ёмғирдан, гоҳ ёшдан хўл ёқаларим.

Йўлдан озсам, сатрларим айлаб тафтиш,
Йўл-йўригин қизганмади акаларим.

Улар мени шунча йиллар таҳрир қилиб,
Келсам энди, ўтқазिशар сўриларга.
Номим ёқлаб, шеърларимдан мамнун бўлиб,
Мақташади ҳатто катта тўраларга.

Таҳлил этар тақдиримни бир буюк зот,
Дўсту ёрдан мен бир вафо кўрганмидим?
Неча йиллар таҳрир этар мени ҳаёт,
Ва лекин мен таҳрирга ҳеч ўрганмадим.

Не ажабким, менинг ҳаргиз пишгим келмас,
Тушунмайман пухта, пишиқ тулумларни.
Тиниқ, мовий осмонлардан кечгим келмас,
Туш кўраман қирлардаги қулунларни.

Мен ўйлайман: қалдирғочлар гуж бўлишиб,
Бир-бирига исмим айтиб гурунг берса.
Қаламқошлар узун тунлар шеър сўйлашиб,
Киприкларин қаторидан ўрин берса.

Кўнглим ҳамон ул шўхи бадхўлардадир,
Узилгайдир бўйиндаги Бурч ва Қарз ҳам,
Ҳаётимнинг муҳаррири кўклардадир,
Баётимнинг муҳаррири — Эркин Аъзам.

ЎРГАНИНГ

Бу дунёда гўзал, жозиб яшашни
Хушахлоқу хушсувратдан ўрганинг.
Ҳар нарсага бирдек назар ташлашни
Қуёш сочган мурувватдан ўрганинг.

Дилингизда нечун торлик, на сирдир?
Қаранг, баҳор қандай ажиб тақдирдир.
Кесакка ҳам, тошларга ҳам у бирдир,
Баҳор берган хурриятдан ўрганинг.

Гапга чечан, эй оқила барнолар,
Ишқ боғида унган гулираънолар.
Лайли, Мажнун ўтиб кетган саҳролар,
Улар етган сукунатдан ўрганинг.

Беш оқшомлик шамол эрур ёшлик ҳам,
Атиргулнинг япроқлари нечун нам?
Нечук давлат эрур умр, нечук ғам?
Умр кўрган пурҳикматдан ўрганинг.

Ҳаёт эса гоҳ ош тутар, гоҳ қирмоч,
Суйгандан ҳам, куйгандан ҳам сўрар бож.
Шифтингизга келган бир жуфт қалдирғоч
Тортган азоб-уқубатдан ўрганинг.

Бахту толе тилай сизга Оллоҳдан,
Йироқ юринг ёмонлик ҳам гуноҳдан.
Садоқатнинг рамзи Расулуллоҳдан
Мерос бўлган муҳаббатдан ўрганинг.

2000

НОН ИСИ

Нонгузарнинг қизлари —
Ойлари, юлдузлари.
Юзларидай нонлари,
Нонларидай юзлари.

Қирқ йиллик армонларим,
Ҳижронларим — бегона.
Бир кун нон олайин деб
Бўлаёздим девона.

Буздим дардим қасрини,
Туздим орзу, ўй баланд.
Зилоласи — райҳондай,
Муҳайёси — бўйбаланд.

Исларини интиқиб
Тошкентлардан елгайман.
Минг чақирим йўл босиб,
Нон олгани келгайман.

Соғинч бўлди дил билан
Бизнинг чалган куйимиз.
Онам ҳайрон: мен келсам
Нонга тўлгай уйимиз.

Нонгузарнинг қизлари —
Ойлари, юлдузлари.
Юзларидай нонлари,
Нонларидай юзлари.

Дилорому Лолалар,
Келди ишнинг оғири —
Бўйбаланд қизингизни
Олиб кетдим охири.

Қанча тўлин ойларни
Ой юзига алмашдим.
Ҳаётимнинг гул исин
Нон исига алмашдим.

Ёд этганда ҳар замон
Ўқинг бахтлар дафтарин.
Муҳайёни сиз менинг
Шеърларимдан ахтаринг.

2000

ҲАЁТ ҚЎШИҒИ

Кимлар алвон кийдилар,
Кимлар армон кийдилар.
Кимда бору кимлар зор,
Буни ҳаёт дейдилар.

Кимлар гул деб суйдилар,
Кимлар тушга йўйдилар.
Оқу қора ранглари,
Буни ҳаёт дейдилар.

Кимлар ёнмай куйдилар,
Кимлар қонмай тўйдилар.
Ким бемору ким безор,
Буни ҳаёт дейдилар.

Гулларини жийдалар
Кўзёшингга чайдилар.
Бунча азия ислари,
Буни ҳаёт дейдилар.

Қанду новвот дейдилар,
Лек ичларин ейдилар,
Кўролмайн ким-кимни,
Буни ҳаёт дейдилар.

Яна эсиб келдилар
Шамолларинг — дайдилар.

Кимлар бору кимлар йўқ,
Буни ҳаёт дейдилар.

Бўлса ҳамки бедиллар,
Баланд яшанг, эй диллар.
Қанотлари қайрилмас,
Буни ҳаёт дейдилар.

2001

ВАТАН ДЕСАМ...

Бу диёрнинг айвонлари нурга талош,
Бу диёрнинг кайвониси ою қуёш.
Ватан десам кўзимда ёш, юзимда ёш,
Кўзга суртай нонларини, нонларини.

Тирикликнинг захматлари, тақдирлари,
Ҳаётининг бор ҳикмат ҳам тадбирлари,
Эй, онамнинг тупроққина тандирлари,
Иситгансиз жонларини, жонларини.

Ким Ватанни зар тўнига енг этмишдир,
Ким бағрини осмонлардай кенг этмишдир.
Яратганнинг ўзи бугун тенг этмишдир
Асрларга онларини, онларини.

Бир суворий келмоқдадир — Бобурми ё?
Ҳиротми ё, Ҳиндистонми ёки Кунё,

Кўриб келди, бундан сўнг ҳам кўрсин дунё
Султонлари, хонларини, хонларини.

Бу диёрнинг айвонлари нурга талош,
Бу диёрнинг кайвониси ою қуёш,
Ватан десам кўзимда ёш, юзимда ёш,
Кўзга суртай нонларини, нонларини.

Нечун ўтмоқ ҳасад экиб умрларга,
Дилни ўраб ғараз, риё — кўмирларга?
Ҳавас қилиб яшанг улуғ Темурларга,
Эл билгайдир шонларини, шонларини.

2001

БУ — СЕНИНГ УЙИНГДИР...

Баъзан боғларимни
Чулвар хавотир,
Баъзан Ер шаридан
Оғирдир ўйим.
Олам — бир осмон,
Бир обу ҳаводир,
Бу — сенинг уйингдир,
Бу — менинг уйим.
Бу дашту далалар,
Боғлар ҳам мандан,

Бу тупроқ — буғдойбуй,
Хандалак буйим.
Сенинг кўксингдаги
Доғлар ҳам мендан,
Бу — сенинг уйингдир,
Бу — менинг уйим.

Сен Ватан дейсану
Порлар кўзларинг,
Менинг юртим ҳам ўз
Рангу руйимдир.
Талпиниб келгувчи
Ўғил-қизларинг —
Бу — сенинг уйингдир,
Бу — менинг уйим.

Яратган бекорга
Карам қилмаган,
Отам, онамдайин
Қуёшим, ойим.
Чингиз, Ботуларга
Қарам бўлмаган
Бу халқ — меникидир,
Туғилган жойим,
Бу — сенинг уйингдир,
Бу — менинг уйим.

Сенинг осмонўпар
Биоларингдан
Силкинди менинг ҳам
Чинордай буйим,
Дарз кетди менинг ҳам
Минорларимга,
Бу — сенинг уйингдир,
Бу — менинг уйим.

Баъзан назар солсанг
Ўзга юртларга,
Баяри тўлиб ётар
Олов, дудларга.
Одамзод кетмоқда хор,
Уюм-уюм,
Бу — сенинг уйингдир,
Бу — менинг уйим.

Менинг ука-синглим
Сенга ҳам ука.
Синглинг тўй қилса гар —
Менинг тўйимдир.
Замин — қон-қардошлар
Йиғилган ўлка,
Бу — сенинг уйингдир,
Бу — менинг уйим.

Мен қаро кўз,
Қаро қошларга айтай:
Бахту толеингиз
Умид, орзуим.
Ватан ўз-ўзидан
Ватан бўлмагай,
Ватан жиҳоз эмас
Ва ё бир буюм,
Бу — сенинг уйингдир,
Бу — менинг уйим.

Менинг ҳам юртимнинг
Кўксида доғлар,
Узмоқчи бўдилар
Бошлаган куйим.
Денгизлар ортидан
Айтдингми бир бор:
Бу — сенинг уйингдир,
Бу — менинг уйим.

Икки дунёда ҳам
Саволлари бор:
Ҳатто чумчуқ уйин
Вайрон этмаслар.
Хору хаснинг ҳам ўз
Уволлари бор,

Қадрига етмаслар
Токи айтмаслар:
Бу — сенинг уйингдир,
Бу — менинг уйим.

Дунё томи узра
Булутлар балқар,
Ҳаёт эрмак эмас
Ва ё бир уйин.
Айтсалар бирлашиб
Давлатлар, халқлар:
Бу — сенинг уйингдир,
Бу — менинг уйим.

Мен йироқ кетсам гар,
Ўртангай онам,
Сенинг ҳам волиданг
Йиғлагай юм-юм.
Оналар интизор турган
Шу олам —
Бу — сенинг уйингдир,
Бу — менинг уйим.

2001, 2005

ИНСОН

Бир қўлда қуролу
Бир қўлда Қуръон,
Сен қандай манзилга кеб қолдинг, инсон?
Қасри бунёдингни барбод айласанг,
Билиб бўлмаса гар —
Қайсинг мусулмон.

Бир қўлда қуролу
Бир қўлда Инжил,
О, инсон,
Энг аввал ҳаддингни билгил.
Бир-биринг айласанг гар хонавайрон,
Билиб бўлмаса гар —
Қайсинг носарон.

Лекин жаҳолатнинг миллати бўлмас,
Разолатнинг дину элати бўлмас.
Буни тан олгайдир Ҳилол, Хочинг ҳам,
Сўра, йиғлаб айтар тўқу очинг ҳам.

Сени яратганда қудрату кучин
Кўрсатиб, Яратган кўп карам қилган.
Унутма,
Энг эзгу амаллар учун
Сени Ер юзида мукаррам қилган.

2001

ОНА ЮРТ

Баланд-баланд тоғларда
Бекорларга қор бўлмас.
Чиркираган полапон
Бежиз бир кун сор бўлмас.
Бўталари изидан
Келмаса гар нор бўлмас,
Юртинг — сенинг юзингдир,
Юртнинг ўзи бор бўлмас.

Оламга боқ — қанча боғ,
Қанча гулу чамандир.
Бир томони Чин-Мочин,
Бир томони Ямандир.
Бир жисм — жону тандир,
Ватан битта Ватандир,
Қаён борсанг — онангдай
Иўлларингга зор бўлмас.

Ўзингни шу гулшан
Ё куйинсанг ё суйсанг.
Дил кўзига жойлаштир
Хиллоларин «ё» син сан,
Атласлибос бир ёрнинг
Зулфларига осилсанг,
Бу дунёда бўйингга
Бундан гўзал дор бўлмас.

Оқ ҳавога бурканмиш
Ариқларнинг бўйлари.
Соғинч бўлиб таралмиш
Сингилларнинг ўйлари.
Бунда — кўнглинг тўйлари,
Бунда — кўнглинг куйлари,
Терагингдай ёр бўлмас,
Толингдай дилдор бўлмас.

Ном қолдирсанг, изингдан
Шавкат ҳам шан қолдирсанг.
Тупроғига орингни
Сен тан-батан қолдирсанг,
Ҳар бир ўғил-қизингга
Эрку Ватан қолдирсанг,
Мардлар минган отларинг
Номардларга хор бўлмас.

2001

ОЙ ИЗИДАН

Ой бу кеч сайхондадир,
Нур тўла хирмондадир.
Ойни бу кеч кўрмаган
Бир умр армондадир.

Оҳ, бунчалар тўлиндир,
Ун тўрт кунлик келиндир.
Ой десам, эртақда йўқ,
На ҳуру филмондадир.

Қиз боради сой билан,
Челагида ой билан,
Қилиқлари, нозлари
Каклигу жайрондадир.

Қиз десам, ойча экан,
Балдоғи ёйча экан.
Қоматию сочлари
Жанжалу исендадир.

Йил кечару ой кечар,
Сувингдан ким ой ичар?
Сенга етган кўнгилнинг
Савлати кўрғондадир.

Жамолингга Яратган
Тўлин ойни қаратган.

Ерда сарсон қанча кўз,
Қанча кўз осмондадир.

Оҳ, бу қандай ой, дилим?
Кўксимдаги сой дилим.
Вой дилим, вой-вой дилим,
Тошкани Сурхондадир.

2001

ГИЛОСЛАБ

Тошкент гилосидай сенинг лабларинг.
Бундай неъмат битмиш ҳаёт боғинда,
Муҳаббат боли бу — самар чоғинда.
Шом чоғи, тун чоғи, сахар чоғинда
Тошкент гилосидай сенинг лабларинг.

Назокат нуқтасин жим шивирлашиб,
Аста пичирлашиб, секин сирлашиб,
Қўш гилос яралмиш гўё бирлашиб,
Тошкент гилосидай сенинг лабларинг.

Титраб тегинсалар — сўзки, ярашгай,
Уларга сукут ҳам сезги ярашгай,
Бу лабларга фақат севги ярашгай,
Тошкент гилосидай сенинг лабларинг.

Кўнгил деганларин шулар жоними
Ё ҳусн мулкининг шараф-шоними?
Мен орзу қилганим — гилос қоними?
Тошкент гилосидай сенинг лабларинг.

Дилни не ҳавою не рангдан узай?
Ҳижронга шувалган шевангдан узай.
О ҳаёт, шу асал мевангдан узай!
Тошкент гилосидай сенинг лабларинг.

Бир кун япроғимни узгайдир фалак,
Жоним олиб кетар самовий малак.
Шунда ҳам кўкларда ўйласам керак:
Тошкент гилосидай сенинг лабларинг.

2001

СЎЗ ЙЎЛИ

Зим-зиё кечалар — сиёҳдонларим,
Сомоним қайдаю қайда донларим?

Яшил адирларим тепа бўлдилар,
Қирларим энкайиб қапа бўлдилар.

Кутиб қолаверди мени туш кўриб
Бир лойшувоқ уй ҳам бир ёғоч сўри.

Ўриклар баҳорда гулин тўккандай,
Ўтинлар ўчоқда кулин тўккандай,

Мен шундай тўкилиб, олислаб кетдим,
Бир сўз айтолмайин сўз излаб кетдим.

Бунда — бир муштипар, бир ғариб тандир,
Менинг ҳаётимга тополмай тадбир,

Қараб қолаверди йўлларимга зор,
Изимда синглимнинг қирқ баҳори бор!

Оламда энг овир — Сўзнинг йўлидир,
Бу — тўкилиш йўли, кузнинг йўлидир.

Бу йўлда не ранжким кўрмиш жонларим,
Энг аввал тортмишлар қадрдонларим.

Бориб бағрим очай тандир кўрига,
Бошим қўйиб йиғлай ёғоч сўрига.

Қанча соғинчларни дилларим ичди,
Бир шеър ҳижронида йилларим кечди...

2001

СОҒИНЧ ТОРЛАРИ

(Муаллимларга)

Боқсам йилларимнинг сардафтарига
Сиз мудом камтару хоксор тургансиз.
Менинг юрагимнинг кабутарига
Ватан деган сўзни хатлаб берган Сиз.

Қуёшдан заррин ҳам зарҳалларига,
Боқсам у йилларнинг сахарларига:
Менинг энг мунаввар, гўзал онларим —
Она деган сўзни ёзган тонгларим.

Биз кетдик — севинчу қувончларингиз,
Фаслар, кечаю кундузлар бўлиб.
Қолмиш ортимиздан кўзёшларингиз
Мақтаб томи узра юлдузлар бўлиб.

Шарҳлаб бермоқ учун меҳнатингизни —
Сизнинг бир соатлик заҳматингизни,
Қирқ минг чирок билан кўп шамлар керак,
Қирқ баҳор яна қирқ кўкламлар керак.

Илму эзгуликдан зиналар тиклаб,
Ҳар ўил — болангиз, ҳар қиз — кумрингиз,
Ўтдингиз дафтару китоб қўлтиқлаб,
Дарсу сабоқларда кечди умрингиз.

Боқсам у йилларнинг сарҳадларига,
Бирдан қайтгим келар саҳарларига.
Соғинч торларини чертар дилларим,
Муаллималарим, муаллимларим.

Бугун Жаҳонгирлар мактабга борар,
Меҳр чироридир қароғларингиз.
Оламда энг улуғ, камтарин зотлар,
Ҳеч қачон ўчмасин чироғларингиз.

2001

* * *

Менинг шеърим нима?
Қалдирғоч охи.
Майсадек синглимининг
Шабнам нигоҳи.

Отам қуриб кетган
Уй синчларидир.
Онамнинг қирқ йиллик
Соғинчларидир.

Қанча боғ дилимдан
Кўчар-да кетар.
Қалдирғоч ҳам бир кун
Учар-да кетар.

Шеърим балки севги
Сатрларидир.
Беор санамларнинг
Атирларидир.

Баланд пошналарга
Санчилган кабоб.
Ҳарир кўйлақларга
Уралган сароб.

Она, бошим кўяй
Изларингизга.
Ажинлар экдим мен
Юзларингизга.

Не топдим дунёдан
Айтиб тарона?
Сўзга ўғил бўлдим,
Сизга бегона.

Айтинг, бу лолазор
Қирни не қилай?
Кўнгил — бу меҳрсиз
Ерни не қилай?
Емғирли кунларда
Сизга бир калиш,
Патак бўлолмаган
Шеърни не қилай?

2001

ШЕЪРИЯТ

Бунчалар улугсан,
Оддий шеърият.
Сен илохийсан, биз
Моддий, шеърият.

Сен — муҳаббат кўшки,
Ишқнинг айвони.
Кўнгил билан руҳнинг
Мовий осмони.

Сен — безавол гушан,
Мангу яшил бор.
Қанча шоир ўтди
Юраклари доғ.

Улар олам юзин
Хайрон этдилар.
Кўнгил қони бирлан
Алвон этдилар.

Кўкларни тўлдирган
Оҳларга қуллуқ.
Навоийни суйган
Шоҳларга қуллуқ.

Токи бу чаманзор
Гулдир, райхондир,
Қанча Бобурларинг
Барги хазондир.

Қуйди, куяверди
Юлдузлар куйди.
Усмон Носир кетди,
Гул сўзлар куйди.

Яшаб юрибдику
Қанча мурдорлар.
Кетди Шавкат Раҳмон,
Асқад Мухторлар.

Бир элнинг кўзини
Ёшлади кетди.
Муҳаммад Юсуф ҳам
Ташлади кетди.

Бу шеърни ёзмокқа
Бормади кўлим,
Эй сен, гўзал ҳаёт,
Эй гўзал ўлим!

Юлдузлардан келар
Дил уришлари.
Тингланг, бу дунёнинг
Сўзфурушлари:

Ким сўз деб нафсига
Нон берар фақат.
Ҳақиқий шоирлар
Жон берар фақат.

2001

МАРСИЯ

Муҳаммад Юсуф...
Муҳаммад Юсуф...

Лабимда қолди
Таронам менинг.
Ҳавода қолди
Қўлим гул узиб.
Энди керакмас
Баҳонам менинг.

Бунчалар қалин
Дунёнинг пўсти.
Буғдойдай хоксор
Бир шоир ўсди.
Ногоҳ бир хабар
Тонгимни тўсди.

Титради олам,
Йиғлади онам:

— Боламнинг дўсти...

— Боламнинг дўсти...

Сенми, шеърият,
Сенми жон қадар!
Дилдаги сўнги
Томчи қон қадар.
Тупроқдай азиз
Ҳам осмон қадар.
Кўкни ўша кун
Қалдирғоч босди
Хоразмдан то
Андижон қадар.

Ҳаёт — гоҳ бир бахт,
Бир омадгача.
Ё мингта номард
Ё бир мардгача.
Тошкентдан токи
Марҳаматгача,
Кета кетгунча,
Қиёматгача —
Тераклар, толлар
Қолди бўй чўзиб,
Муҳаммад Юсуф...
Муҳаммад Юсуф...

Куйлари қолди
Тоғу тошида,
Уйлари қолди

Ой — қуёшида,
Булоқ бошида,
Хирмон бошида,
Ўзбекнинг қора
Кўзу қошида.
Бир шоир кетди,
Бир шоир ўтди
Бобур ёшида,
Бобур ёшида.

Эй булбулларга
Куй-ғазал, Ватан.
Сен — абад Ватан,
Сен — азал Ватан.
Ким сендан юлди,
Ким — ўсал, Ватан.
Гул, асал Ватан,
Сен юксал, Ватан,
Сен юксал, Ватан,
Ўйлади боланг,
Куйлади боланг,
Эй гўзал Ватан!
Эй гўзал Ватан!

Биз уни — ёшу —
Тупроққа қўйдик.
Тупроқни қошу

Қабоққа қўйдик.
Тушми, деб аввал
Рўёга йўйдик.
Узи суйган шу
Тупроққа қўйдик
Сўнгги сабр бу,
Сўнгги сафар бу —
Кўпроққа қўйдик,
Кўпроққа қўйдик.

Чирқираб қўнмай
Маконларига —
Отадин ёдгор
Айвонларига.
Сингиллари ҳам
Райхонларига.
Армонларига,
Ҳижронларига —
Кўшиб жўнатди
Рух, жонларига.
Олиб кетдилар
Қалдирғочлари
Осмонларига,
Осмонларига.

Айланар чархнинг
Чархпалаклари,

Алмашиб рангу
Камалаклари.
Қолди она уй
Сумалаклари,
Мажнунтолларнинг
Жамалаклари.
Нозима қолди,
Мадина қолди —
Капалаклари,
Ҳандалаклари.

Дўсту ёр йўли
Доим йироқдир.
Гоҳи дийдору
Гоҳи фироқдир.
Дилбандларига
Ватан қароғдир.
Чин фарзандлар ҳам
Ўчмас чироғдир.
Ҳозир ҳам балки
Жим ўйлаётир.
Юртига шаъну
Шавкатлар ёғдир,
Ё, қодир Оллоҳ,
Туироқларига
Раҳматлар ёғдир,
Раҳматлар ёғдир.

2001. август

ТҲРТ СЎЗ

«Нега ерга қарайсан, Раъно?»
Бу сўзларда минг йиллик маъно.
Соф муҳаббат, покиза сиймо,
Нега ерга қарайсан, Раъно?

Ерга тегиб турган киприклар,
Иффат экиб турган киприклар,
Қодирийнинг армоними ё,
Нега ерга қарайсан, Раъно?

Назокатми, нозми, хижолат,
Малоҳат ё тилсиз ибодат?
Ўнг келмоқдан чўчиган рўё,
Нега ерга қарайсан, Раъно?

Сен — беозор, ҳуркак бир кийик,
Елканг узра рашк, риё кийиб,
Тишин қайрар жодугар дунё,
Нега ерга қарайсан, Раъно?

Армон қилар кейин бир миллат,
Сен — бир ибрат, гўзал бир миннат.
Минг йил шундоқ қолурсан танҳо,
Нега ерга қарайсан, Раъно?

Нега ерга қарайсан, Раъно,
Ишқ, вафонинг сўлмас баҳори?
Сен — ҳаётнинг мангу ёдгори,
Нега ерга қарайсан, Раъно?

2001

ЧУМОЛИГА ҲАЗИЛ

Бу дунёда фақат меҳнат,
Заҳматни билган чумоли.
Онам ёпган кулчаларга
Илашиб келган чумоли.

Юрган эдинг уйимизда,
Гоҳ тому гоҳ сўримизда.
Қавминг сени излар ҳали,
Тополмайин йиғлар ҳали.

Зерикдингми турмушингдан,
Қочдингми ё юмушингдан?
Бўйнимда жонинг уволи,
Тошкентга келган чумоли.

Сени нима қилсам экан?
Кошки ўзим билсам экан.
Элтайми бор, гулзорига,
Ё мардикор бозорига?

Сен ўқишга киролмайсан,
Асло вазир бўлолмайсан.
Дунёнинг ожиз саволи,
Тошкентга келган чумоли.

Ростин айтсам, қотди бошим,
Ош бўлмас ҳеч еган ошим.
Яхшиси, кет маконингга,
Жўнатайин Сурхонингга.

Ширинликлар, мойлар қўйсам,
Сени ипсиз бойлаб қўйсам,
Жиянимнинг халтасига
Билинтирмай жойлаб қўйсам.
Бу ишларга бўлма ҳайрон,
Яхши боргил, чумолижон.

Сен кетдингу тоғдай ўсдим,
Кечир, агар кўнглинг буздим.
Мен сен ҳақда шеър ёзайин,
Сен ишлагин бориб, дўстим.

2001

МЕҲР

Гуллар тўкиб баҳор кетар сўрингиздан,
Эрта-индин ой ҳам кетар қирингиздан,
Нима фойда кўнгилдаги кирингиздан,
Меҳрингизни қизғанманг бир-бирингиздан.

Майсалар ҳам бир-бирига суйкалади,
Қаранг, ҳатто чумолилар тўй қилади.
Нечун ҳасад кўксингизда куй чалади?
Меҳрингизни қизғанманг бир-бирингиздан.

Бугун сизга оқ дастурхон тўшар ҳаёт,
Таронани тоғорага қўшар ҳаёт.
Ҳам сингил, ҳам ёрингизга ўшар ҳаёт,
Меҳрингизни қизғанманг бир-бирингиздан.

Келолмагай энди ҳаргиз тупроқ ёриб,
Отангизнинг мазорлари бунча ғариб,
Онангизнинг изларини ўпинг бориб,
Меҳрингизни қизғанманг бир-бирингиздан.

Дунёнинг бу паллалари топилмайди,
Эшиклари тун-кун очиқ, ёпилмайди.
Меҳр кейин дўконларда сотилмайди,
Меҳрингизни қизғанманг бир-бирингиздан.

2001

АЙВОНДАГИ МУСИЧА

Нега ҳофиз бўлмагансан, мусича,
Шу беҳаё нағмаларнинг кўзича?

Қодирийни кўриб келган қушдайсан,
Сен — Кумушнинг юрагига ўхшайсан.

Мўлтир-мўлтир қарайдирсан боғларга,
Чувалашиб юрган майна, зоғларга.

Ёркентлардан етиб келган хатмисан?
Ё Фурқатдан ёдгор қолган дардмисан?

Олам қанча алам кўрган, ғам кўрган,
Сенингдайин хоксор қушни кам кўрган.

Каломингда бўлмас эди нуқсонлар,
Балки ибрат олар эди инсонлар.

Бизнинг тилда гапирсайдинг, нетардинг?
Бир ўзбекча ашулалар айтардинг.

2002

ВАТАННИ АНГЛАШ

Шабнам-шабнам тонгларда
жайронларга айланган,
Онанг сувлар сепганда
райхонларга айланган,
Бир кечада соғинчинг
осмонларга айланган,
Соғинчларингдай зангор
осмонлари Ватандир.

Дерлар хусну малоҳат
вафо қилмас, арир у.
Сен ёр десанг, тушдаги
Лайлоларга арзир у,
Ҳарирдан ҳам ҳариру
паридан ҳам парирў,
Сойларга соя солган
мижгонлари Ватандир.

Бешиқларда ўйнаган
оппоқ-оппоқ кўлчалар,
Кўзмунчоққа сўйлаган
кўзмунчоқдай кўзчалар,
Очилган гул-гунчалар,
қанду асал кулчалар,
Момоларинг тўй қилган
айвонлари Ватандир.

Отанг солган уйлар бу —
синчлари — бардошларга,
Токлари ўхшаб кетар
мўйсафид элдошларга,
Томлар уэра чўзилиб
кўклар, ой, кўёшларга
Узум узатиб турган
нарвонлари Ватандир.

Бир йигитга оламда
хам ёру хам ор керак,
Номуси баланд эрга
на сўз, на гуфтор керак,
Фарзандлари улгайса
шерюрак, арслонюрак,
Элнинг ҳар они, давру
давронлари Ватандир.

Оллоҳ ўзи буғдойинг —
тиллоларга еткизгай,
Қабонингнинг остидан
балоларни кеткизгай.
Оқсарою Кўксарой
дунёларга еткизгай,
Ор-номусдан яралган
кўрғонлари Ватандир.

НАВОЙНИ ҶҶИШ

Ҷар бир калла,
Ҷар бир бош
Ҷаҳолатдан кўрқиши керак.
Ҷар бир бола,
Ҷар бир ёш
Навойни ўқиши керак.

Ҷар бир ота,
Ҷар бир мўйсафид
Умр ҳикматларин кўрсатиб,
Нафс арқонларин қирқиши керак,
Фарзандлари, набирасига
Навойни ўқиши керак.

Бир болага — бутун мамлакат,
Баъзан эса қирқ киши керак.
Бешиқлардан тушиб болалар
Навойни ўқиши керак.

Сиз дейсиз: Йўл топиши керак,
Уй қуриб, пул топиши керак,
Йўқ-йўқ, у ор қилиши керак,
Навойни ўқиши керак!

Самарқанду Бухоро, Термиз
Тўйларида барчамиз жаммиз.
Бизлар ахир кимлардан каммиз?!
Элга олам олқиши керак,
Оламга тик боқиши керак,
Навоийни ўқиши керак!

Берунийлар, ибн Синолар,
Улуғбеклар, Бобур Мирзолар
Қуриб кетмиш қандай бинолар!
Еш кўнгиллар қалқиши керак,
Навоийни ўқиши керак!

Ватан азал битта Ватандир,
У биз учун сўлмас чамандир.
Шул сабабдан бола чорлардан,
Майса чорлар, лола чорлардан
Ўзни уриб, юлқиши керак,
Навоийни ўқиши керак,
Дилга недир юқиши керак!

2002

НАВОИЙ ТУҒИЛГАН КУН

Ҳар кўнгил ишқ ичра пок
тийнат бўлар кундир бу кун,
Битта сўз олам аро
зийнат бўлар кундир бу кун.
Тийра дунёга зиё
сочгай мунаввар бир исм,
Бир исмдан бир улус
миллат бўлар кундир бу кун.

2002

ТАРИХ

Ҳали Бобур олисда,
Бобур унда ёш маҳал.
Ҳали ғариб Ҳиндистон —
Қурилмаган Тожмаҳал.
Само — сўнгсиз хавотир,
Тийрамоҳ — тийра лашкар.
Темурийлар чинорин
Барглари сийраклашган.
Мироншоҳ йўқ, Улуғбек
Самарқандда қўйилган.
Бадиуззамон қайда?
Мўмин Мирзо сўйилган.

Нечун Ҳирот устида
Осмон қаро, ой қаро?
Хадичабегим дилгир,
Уйғоқ ётар Бойқаро.

Салтанат — ранги аста
Сўнаётган жавоҳир.
Олтмишга кирмоқдалар
Мир Алишер Навоий.

2002

ШАМ

Шафоат Раҳматуллога

Менинг муҳаббатим — тупроғимдадир,
Тупроқ кўчмас бўлур, мен ҳам кўчмайман.
Бир жуфт қалдирғочим қароримдадир,
Улар учиб юрар, мен-чи учмайман.

Асли мушкул ишга мен кўнгил кўйдим,
Умримни гоҳ хаёл, гоҳ тушга йўйдим.
Сўз ичра кўкариб, сўз ичра куйдим,
Ўздан кечдим, лекин сўздан кечмайман.

Ёшлик ўтди кетди — ул оппоқ тулпор,
Ундан қирлар аро қолмиш оқ ғубор.
Юзларинг лолага ўхшарди, эй ёр,
Гулгун шаробингдан энди ичмайман.

Гарчи хасдан баланд, касдан камдирман,
Дўстим, сенга ёндош қувонч, ғамдирман.
Термизий бободан қолган шамдирман,
Минг йил пуфласанг ҳам асло ўчмайман.

2002

ДЕҲҚОН МАДҲИЯСИ

Тун чоғида томингга
Томчилаган ёмғирдир.
Бир томчиси — севинчу
Бир томчиси — оғриқдир.
Дастасига сиймайин
Ерни қўмсар кетмонинг,
Умринг — дашту далангнинг
Меҳнатлари оғирдир.

Чопонингда тупроғу
Заҳматларнинг иси бор.
Юзларингда — минг ташвиш,
Қисматларнинг изи бор,
Одам Атодин қолган
Ҳикматларнинг изи бор,
Бу ҳикматни билмаган —
Ўз юртига сағирдир.

Ким ўйлади оламини,
Сен ўйладинг далангни.
Даланг бирлан ўтказдинг
Емғир селу жалангни,
Бозорларга кўз тикдинг
Ўқитолмай болангни,
Такдир — гоҳ кўю кўзи,
Гоҳ сут бермас тарғилдир.

Пайкалларга ўтидан
Базм бергай кувёшинг.
Бу бир қизғин базмким,
Синалгайдир бардошинг.
Кетмон — сенинг йўлдошинг,
Еринг — сенинг дилдошинг,
Терларинг шароб бўлгай,
Кўк чойларинг чоғирдир.

Тупроқ билан дардлашмоқ
Бу — қадимий бурч, тараф.
Сен-чун асли бу даврон,
Сенга бўлсин бу шараф.
Ким етишди, ким етди,
Ким бўлмади мушарраф,
Ўзбекистон, онажон,
Мангу иссиқ бағирдир.

2002

УЙҒОҚ ЙҰЛЛАР

Тошкентдан Сурхонгача,
Хоразм, Қўқонгача
Чироқлар кетар қатор,
Йўллар, манзиллар бедор.
Олам — сўнгсиз сукутда,
Донг қотган мусофирлар.
Ухламайди бу юртда
Шоирлар ва шофирлар.

2002

УЗИЛГАН ТОРЛАР

Охунжон, Муҳриддин, Муҳаммад Юсуф,
Келдилар, кетдилар тарона тузиб.
Энди тўйларимда сизлар йўқсизлар,
Қандоқ яшай энди мен кўнгил узиб?

Юлдузлардан излар сизни кўзларим,
Юлдузларга кетган менинг дўстларим.
Манглайим урилар синиқ созларга,
Узилган торларга тегар юзларим.

Куйнинг ҳам насиба, ризқи бўлурми?
Куйни ҳам авжида қирқса бўлурми?

Ай сиз, булбулзабон, куйчи дўстларим,
Кўшиқ ҳам шунчалар қисқа бўлурми?

Севгим — осмонларга учган оқ каптар,
Сенинг қанотингга битайин хатлар.
Ногаҳон қарайман: булутлар гужгон,
Ёмғирларда қолмиш бир шеърий дафтар.

Васлу ҳижронингга жон-жоним пайванд,
Хаёт, пардаларинг бунчалар баланд!
Гоҳо товуш етмас, гоҳо етмас сўз,
Етса, овозларга ташлайсан каманд.

Улар яшадилар ошиқлар янглиғ,
Кеча-кундуз очиқ эшиклар янглиғ.
Кўшиқлари қолди фарзандларидай,
Фарзандлари қолди кўшиқлар янглиғ.

Ул кун Фарғонадан кетолмай қолдим,
Узоқ ёлғиз кезиб, ўйларга толдим.
Охунжон, Муҳриддин, Муҳаммад Юсуф,
Қандоқ кетай энди мен кўнгил узиб?..

2002

МУҲАББАТ КОШОНАСИ

Муҳаббатни ташлаб кетманг боғларга,
Эрмак бўлар, хор бўлар у зорларга.

Азал гўзал нишонаси бир гулдир,
Муҳаббатнинг кошонаси кўнгилдир.

Марвариддай асраб юрса қиз уни,
Хазонларга ташлаб кетманг сиз уни.

Ҳаволардан танлаб Момо Ҳаволар
Юборгандир тонгда боди саболар.

Шабнамлардан олмиш рангу атрини,
Пайпоқларга тенг этмангиз қадрини.

Азал ифор эшиклари бор ҳаёт,
Асал, бедор бешиклари бор ҳаёт.

Диллар кейин етишмагай дилларга,
Муҳаббатни ташлаб кетманг йилларга.

Кўнгил шу деб кўз очур ҳам кўз юмур,
Бутун умр, бори умр, бир умр.

Кўксингизда олиб ўтинг доғларни,
Муҳаббатга ташлаб кетинг боғларни.

2002

ОҚ ЁҚАЛАР

Ишим тушди сенинг оппоқ ёқачангга,
Йил қанчага чўзилдию ой қанчага?
Фаслларни алмаштириб ранглар синди,
Мен йиғлаган майсаларга чанглар инди.

Талабалик йилларимдан қолган хаёл,
Сен бир ниҳол, нозиккина бир навниҳол.
Мен соғиндим, қанча ёзу қишим учди,
Сенинг оппоқ ёқачангга ишим тушди.

Ҳар тонг нафис капалакдай пайдо улар,
Бир кўрмасам, ўртанаман: қайда улар?
Ёқаларинг охир шайдо қилди мени,
Талабалар ичра гадо қилди мени.

Менинг тоза, оқ, муаттар япроқларим,
Оқ хаёлдай кечди дарсу сабоқларим.
Ёқаларинг қандай гўзал фунун бўлди,
Дорилфунун менга дорилжунун бўлди.

Фаслларга ранг алмашиб синди ранглар,
Мен йиғлаган варақларга инди чанглар.
Диллар кўрдим — мисли сувнинг лойқалари,
Кўнгилларга йўлиқдим — кир ёқалари.

Гилосларнинг гулларидай оқ муҳаббат,
Ёшлигимнинг тонгларидай пок муҳаббат,
Кўлдан розим, кўлларимдан қушим учди,
Яна оппоқ ёқачангга ишим тушди.

2002

ЁМФИРЛАР ВА КЎЗЁШЛАР

Йилларга ҳам ёмфир ёғар,
Умримизга ўшар борлар.
Ҳижрон бўлиб қолар тоғлар,
Дилларга ҳам ёмфир ёғар.

Баҳорийми, кузгимизми —
Биз излаймиз севгимизни.
Бу ёмфирлар раҳм қилмай
Ювиб кетар изимизни.

Ойларимиз сўлгин-сўлгин
Сингилларга айландилар.
Юзимиздан оққан селлар
Кўнгилларга айландилар.

Соғинч қолар хонамизни,
Ўйлаб ёлғиз жонимизни,
Биз қолдириб кетгайдирмиз
Ёмфирларга онамизни.

Оқ бўйинли танноз дунё,
Уйнар тилло занжирлари.
Кимни кутар ёмғирларда
Она уйнинг тандирлари?

Биз орзу ҳам армонларнинг
Ёқаларин кўтаргаймиз.
Толе бир кун ёр бўлса гар,
Ёмғирларда кўкаргаймиз.

2002

БАҲОР СУРХОНДАН БОШЛАНАР

* * *

Оламда соғинчлар
Нақадар бисёр,
Ҳар бир соғинчнинг ҳам
Уз ранг, туси бор.
Ҳар йил «Ахборот»да
Бир хабар такрор:
«Бодомлар гуллади —
Сурхонда баҳор».

Ҳар йил қиш ўртаси,
Ҳар шому саҳар,
Мен хабар кутгайман

Сурхондан — хабар.
Бир дамим минг йиллик
Сабрлар бўлгай,
Кунларим зер ила
Забарлар бўлгай.

О, ҳаёт! Мен сенга
Тармашганим рост.
Сен билан рангу бўй
Талашганим рост.
Сенинг бор айрилиқ,
Ҳасратларингни
Битта бойчечакка
Алмашганим рост.
Оламда рамлар бор
Ниҳояси йўқ.
Қанча дард, аламнинг
Ҳикояси йўқ.
Билинтирмайгина,
Аста, беозор,
Ажиб якун ясар
Барига баҳор.

Бу тонг Бойсундаги
Тоғлардан эниб,
Бир ел бир севинчни
Етқизди келиб.

Кеч пайт «Ахборот»да
Шу бўлди такрор:
«Сурхонда бодомлар
Гуллади. Баҳор.»

О, баҳор! Мен сени
Кутганларим рост.
Йўлингга кўз тикиб
Утганларим рост.
Дилни сувлар қилиб,
Дилни сел қилиб,
Яна ўз ичимга
Ютганларим рост.

Бу кеч шамоллар ҳам
Эрка, ҳуркаклар.
Бу кеч қаламларим
Ёзгай куртаклар.
Менинг соғинчларим
Гуллаган диёр —
Онам айвонидан
Келдингми, баҳор?

Бир тандир хизмати
Бутун элга тан.
Бир ноннинг тафтида
Қанчалар Ватан.

Бир сингил дийдори
Гул янглир тансиқ,
Бир юрт муҳаббати
Қуёшдай иссиқ.

Йигитлигин қўмсаб
Боботоғим ҳам,
Қўқармиш, ёшармиш
Бобо боғим ҳам.
Майсаларин силаб,
Бермайин озор,
Отамнинг бошидан
Келдингми, баҳор?

Келдингми ул ёвоч
Сўриларимдан,
Қумрилар севишган
Мўриларимдан?
Унда зувоалар
Тутгай супралар,
Офтобга чиққайлар
Барча кўрпалар.

Чимилдиқдан чиққан
Келинчак янглиғ,
Бир кунлар бошланар
Ифорлиғ, ранглиғ.

Эсганда муаттар
Боди саболар,
Ер ҳам кўкка қилгай
Нозу иболар.

Мен бу кеч кўнглимни
Торлар айладим.
Бир чечак васлида
Зорлар айладим.
Баҳорим — умидим,
Зори жонимсан,
Сен — менинг дилдорим,
Ёри жонимсан.

Ирмоқдаги сув ҳам,
Қадрига етсанг —
Етгайдир бир юртни
Гар обод этсанг.
Озурда жонлар бор,
Зор кўнгиллар бор,
Обод айлагайсан
Энг аввал, баҳор.

Заҳматлар сунбулу
Суманлар бўлгай.
Фарзандлар соҳиби
Чаманлар бўлгай.

Азиз элдошларим,
Сизнинг соғинчлар
Менинг кўкрагимда
Ватанлар бўлгай.

Тошкент осмонида
Ажиб турёнлар:
Етиб келмиш бу кеч
Абри найсонлар.
Келинг, ёмғирларим,
Қалдирғочларим,
Бағримда очикдир
Барча айвонлар.

Мен бу кеч руҳимни
Зангор айладим.
Сен бирлан умримни
Рангзор айладим.
Менинг йўлларимга
Зору интизор
Зангор қирларимдан
Келдингми, баҳор?
О, ҳаёт! Мен сенга
Тармашганим рост.
Сен билан рангу бўй
Талашганим рост.

Сенинг бор айрилиқ,
Ҳасратларингни
Битта бинафшага
Алмашганим рост.

* * *

Минг йиллик ҳадислар
Гуллаган диёр.
Ҳикмат келтиргайсан
Энг аввал, баҳор.
Яъни, инсон умрин
Бори ҳикматин:
Эзгулик қийматин,
Умр зийнатин.

Дунё — бир томони
Ёнғинга тўла,
Бир томони меҳру
Соғинчга тўла.
Нур уйнар ўтларнинг
Киприкларида,
Ел кезар Ҳайратон
Кўприкларида.

Ҳирот ёқларга ҳам
Ўтдингни, баҳор?

Кўкдан раҳматларинг
Тўкдингми, баҳор —
Навоий бобомнинг
Мозорларига,
Мозорлари чеккан
Озорларига?

Мангулик сорига
Айлаган сафар,
Мирзо Бобурдан ҳам
Олдингми хабар?
О, баҳор, бу дунё
Сотилган дунё,
Шоҳу султонларим
Сочилган дунё.

Мен бу кеч бир азия
Онларга қайтай,
Шомлардан сўз сўраб,
Тонгларга қайтай.
Ковак ёғочлардай
Яшаб, оламда
Бир бор гулламаган
Жонларга айтай:

Ўтмаса кўкламнинг
Чақинларидай,

Ўшал чақинларнинг
Ёлқинларидай,
Умрин нечун яшар,
Нечун, одамзод?
Унинг ҳаётидан
Унга не мурод?

Чўпонлар ўй суриб
Олгунча мудроқ,
Таёғи кўкариб
Кетгувчи тупроқ,
Наҳот ибрат бўлмас
Одамга, наҳот?
Наҳот тупроқчалик
Эмас одамзод?

Тақир чўлларни ҳам
Айладинг бедор,
Бизга ўргатгани
Келдингми, баҳор?
Шўртан тупровининг
Ёлқинларида
Сенинг хосиятинг,
Хислатларинг бор.
Кеча Самарқандда
Сочиб ифорлар,

Зангор гумбазлардан
Ювдинг ғуборлар.
Эртан буй таратиб
Андижонларга,
Атлас кийгизурсан
Марғилонларга.

Гулбаданбегимдай
Безангай ҳаёт,
Бир нурлар куйнида
Исингай ҳаёт.
Бу гулшан диёрим
Гулхона бўлгай,
Мендай шоирларинг
Девона бўлгай.

Майсажон, айт, тонги
Табрикларингдан!
Ўтиблар ўпайин
Киприкларингдан.
О, юртим! Оламга,
Рўйи заминга
Ўқат баҳор ўтгай
Кўприкларингдан.

* * *

Нечун биз дунёда
Ор-номус деймиз?
Нечун мақсадларга
Дил фонус деймиз?
Нечун «Ватан» бизда
Энг кутлуғ калом,
Темур деб қўйгаймиз
Фарзандларга ном?

Ҳар бир гўдак бунда
Султон, улўғдек,
Юлдузларга боқар
Юз минг Улўғбек.
Бавринг тўла сенинг
Дарду оҳ, жаҳон,
Қара, ўсар бунда
Қанча Шохжаҳон.

Нечун бу тупроқда
Ҳар бир лола — шеър?
Юз минг боладан сўр,
Бари — Алишер.
Сўнмас ғурур, шондан
Бериб хабарлар,
Усиб улғаймоқда
Қанча Бобурлар.

Кеча Қаршидан бир
Полвонча келди,
Узи тўққиздаю
Осмонча келди.
Исми ҳам Алпомиш,
Кўкраги — баланд,
Улғайсам оламни
Енгаман, дейди.

О, ҳаёт! Мен сенга
Тармашганим рост.
Сен билан рангу бўй
Талашганим рост.
Сенинг бор айрилиқ,
Ҳасратларингни
Битта гул бешикка
Алмашганим рост.

Осондир Ватан деб
Фарёд айламоқ,
Гап сотиб шаънини
Барбод айламоқ.
Лекин улур ишдир —
Ташвишин торта,
Ватанда Ватанни
Обод айламоқ.

Эҳ-хе, ҳали қанча
Тугёнлар керак!
Қанча пок туйғулар,
Илҳомлар керак.
Қанчалар шерюрак
Темурхонлару
Қанча арслонюрак
Исломлар керак!
Нечун биз дунёда
Ор-номус деймиз?
Нечун мақсадларга
Дил фонус деймиз?
Баҳордай сертошқин,
Баҳордай озод
Яшаб ўтмаса гар,
Нечун одамзод?

Бу элнинг кўксига
Саболар келгай,
Имом Термизийдан
Дуолар келгай.
Эрта куёш ўзи
Ерларга тушиб,
Сен учун ризқ эккай,
Насиба эккай.

Бу кеч ҳаволарда
Дийдор иси бор.
Бу кеч умидларим
Барг ёзар такрор.
Менинг соғинчларим
Гулаган диёр —
Онам айвонидан
Келдингми, баҳор?

О, ҳаёт! Мен сенга
Тармашганим рост.
Сен билан рангу бўй
Талашганим рост.
Сенинг бор айрилиқ,
Ҳасратларингни
Битта қалдирғочга
Алмашганим рост.

2002

ТАКРОР

Тун чоғи бир шамол эсдию кетди,
Гулнинг титроқлари қўйнимга тушди.
Ёр ўз сочларидан узун дор этди,
Зулфин сиртмоқлари бўйнимга тушди.

Осмонлар айланиб, ойлар тўлдилар,
Қошлар камон тортиб, ёйлар бўлдилар.
Қўллар, кокиллари сойлар бўлдилар,
Ундан ирмоқлари бўйнимга тушди.

Ё раб, бу қандайин кўргулик, омад!
Хушқадам, хушқилиқ, хуш қадду қомат,
Бир тун савдосида маҳшар-қиёмат
Савол-сўроқлари бўйнимга тушди.

Ҳаётнинг энг гўзал, шоҳ устунлари,
Ваҳ бу устунлари, воҳ устунлари!
Муҳаббат қасрининг оқ устунлари —
Ёрнинг оёқлари бўйнимга тушди.

2003

ЁШЛИК.

БАҲОР.

МУҲАББАТ

Асрлар бор — рӯёдай,
Фасллар бор — муваққат.
Доим зангор дарёдай
Ёшлик. Баҳор. Муҳаббат.

Умримда уч саҳарим,
Уч гўзал хуш саҳарим,
Менинг уч хушхабарим
Ёшлик. Баҳор. Муҳаббат.

Соғинчлари қанотли,
Ёмғирлари новвотли,
Армонлари ҳам тотли,
Ёшлик. Баҳор. Муҳаббат.

Айтсам дилда зоримдан
Гуллар унгай қорингдан.
Нишон йўғу боримдан
Ёшлик. Баҳор. Муҳаббат.

Сен, эй синглим, сен оғам,
Ўтгай алам, ўтгай ғам,
Оламда энг олий дам
Ёшлик. Баҳор. Муҳаббат.

Гулларни тиллаштирган,
Йилларни сирлаштирган,
Дилларни бирлаштирган
Ешлик. Баҳор. Муҳаббат.

Мангу карвон тириклик,
Дарду ҳижрон тириклик,
Надир, инсон, тириклик?
Ешлик. Баҳор. Муҳаббат.

Бўю баста гул Ватан,
Бош-оёқ кўнгил Ватан,
Отин сўрсанг, бул Ватан —
Ешлик. Баҳор. Муҳаббат.

Дунё арчаси ёлғон,
Қанча-қанчаси ёлғон.
Шудир ёдимда қолган:
Ешлик. Баҳор. Муҳаббат.

2003

СОВҒА

Дунёнинг ярмиси — нур ва зиёдан,
Ярми — ёзув-чизув, ярмиси — гафто.
Қалам келтирдингиз Ёпонидан,
Дедингиз: Бу мендан сизларга совға.

Олам мусофирлар билан бедордир,
Сайёҳлар ичра ҳам сиз мулло, ака.
Дунёнинг энг гўзал қисми дийдордир,
Дийдор қутлуғ бўлсин, Абдулло ака!

Бундай пайт кўргали дўсту ёрон ҳам
Ўғиллари келгай, қизлари келгай.
Сиздан, кучоқ очиб пешвоз олган дам,
Япон ёмғирларин ислари келгай.

Биз-чи, биз қаламни чўнтакка урдик,
Гўё буй қўшилди қад, бўйимизга.
Олис эллар ҳақда суҳбатлар қурдик,
Сўнгра тарқаб кетдик уй-уйимизга.

Шоирлик нимадир?
Дард билан ҳижрон.
Қалам ҳам бир нени илғаса керак.
Биз ухлаб қолганда, тунлари пинҳон
Билдирмай японча йиғласа керак.

2003

ЭЛЛИҚАЛЪА ТАШБЕҲЛАРИ

Неъматулла оғани

Азиз бўлди бу тупроқ ҳам —
дилимдан саҳфалар кўмдим,
Саҳифа сингари саҳросида ҳам
қалъалар кўрдим.

Куюк хатлар каби мозийси
узра қарғалар кўрдим,
Ҳазин бир лоласи маъвосида ҳам
қалъалар кўрдим.

Ҳилолидан фалак дарвозасида
ҳалқалар кўрдим,
Унинг Ерга яқин Зухросида ҳам
қалъалар кўрдим.

Тилимга Ақчақўлнинг мавжларидан
лаҳжалар сўрдим,
Сополининг синиқ имлосида ҳам
қалъалар кўрдим.

Кўзим юмдим, азим дарё аро
Вақт сингари чўмдим,
Бугун ҳам Эртанинг маъносида ҳам
қалъалар кўрдим.

Куёшли қалъалардай қалбларин
қошида ўй сурдим,
Азиз инсонларин сиймосида ҳам
қалъалар кўрдим.

2003

ЖУГРОФИЯ

Олам қизиқ:
Кўзлайсану,
Тўрт томонга чопгайсан,
Ҳиндистонни излайсану,
Амриқони топгайсан.

Кўхна дунё сирларидан
Кумлар кўрғон йиққайдир.
Қадим Термиз қирларидан
Япония чиққайдир.

2003

ИНТЕРНЕТ

Интернет, айланай номингдан сенинг,
Гапга лим-лим тўлуғ жомингдан сенинг.

Бутун бу дунёнинг эгаси сенсан,
Поёнсиз оламнинг эркаси сенсан.

Секин Ер юзини айладинг ишғол,
Бир ишинг яхшию, бир ишинг — ишқал.

Сен сўнмай, сўлимай ёз-қиш яшайсан,
Қитъадан қитъага миш-миш ташийсан.

Зангор кўзларингда ҳамма нарса бор:
Ким ишдан кетдию, ким эса — бемор.

Тунлар ёритасан кулдонларни ҳам,
Бир зум тинч қўймайсан султонларни ҳам.

Ишинг бор подшою чўпонга қадар,
Дарров еткизасан ёпонга қадар.

Қочиб қутулмагай сендан пулдорлар,
Танноз санамлару сатанг дилдорлар.

Гарчи кеча-кундуз уйқуларинг йўқ,
Лек сенинг инсоний туйғуларинг йўқ.

Қалбу рўзворига кириб бордингми,
Бирор камбағалдан сен ҳол сўрдингми?

Бойсунда бир мунглуғ мактаб — интернат,
Хабаринг бормидир бундан, Интернет?

Ўйласам, кўзимда жолаларим бор,
Унда менинг маъюс лолаларим бор.

Улар ҳали ўсиб чинор бўлгайлар,
Улвайиб соҳиби диёр бўлгайлар.

Очиқ айтайинми энди бетингга:
Ота бўлолдингми бирор етимга?

Туганмас фол билан ромингдан сенинг,
Интернет, айланай номингдан сенинг!

Зўр бўлсанг хабар бер, бергил кафолат,
Қачон Ер юзида тугар жаҳолат?

Одамзод меҳрга қачон тўйгайдир?
Қачон ёмонликнинг уйи куйгайдир?

Айтгил ука-синглим, яна боламга:
Қачон муттаҳамлар битар оламда?

Тонг чоғи сен шамол эстириб бергил,
Зўр бўлсанг, бир ниҳол ўстириб бергил!

Сен асли камолот белгиси, ҳузур,
Сал ранжитган бўлсам, Интернет, узр.

Сенда ҳам бир ажиб тантилиқлар бор,
Янги келинчақдай янгиликлар бор.

Олис элларга нур ришталар еткиз,
Менинг юртимдан ҳам муждалар еткиз.

Токи хуш саҳарлар кўмсин дунёни,
Кўмса хушхабарлар кўмсин дунёни!

2003

НЕЧУН?

Юрагимнинг айвонига
Меҳмон бўлган меҳмонларим,
Қилдай ёруғ кунимни ҳам
Кўролмаган ёронларим.
Кимлар ҳасад дарёсида,
Кимлар ғараз саҳросида,
Ўтиб-ўтиб бормоқдамиз
Дарду ҳасрат дунёсида.

Баланд-баланд томлар солиб,
Тубан-тубан ишлар қилган.
Баҳоримни, ёзимни ҳам
Бир лаҳзада қишлар қилган.
Мен ўйладим: гаштин сургум,
Қўлларимда торим келди.
Шундай элдошларни кўрдим,
Ич-ичимдан орим келди.

Кўнгил йўли — чарақлаган
Осмон эди, найсон эди.
Бу дунёда менинг асли
Излаганим инсон эди.
Ёмонларга нечун сенинг,
Нечун доринг келмас, ҳаёт?
Ёлғонларга бағринг кенгдир,
Нечун оринг келмас, ҳаёт?

2003

МАРҲУМЛАР

Марҳумлар бизлардан донороқдирлар,
Олий қисмат таъмин бўлганлар тотиб.
Улар сўзламаслар, лекин ҳақдирлар,
Бизлар-чи, юрибмиз сафсата сотиб.

Сокин мазорлари — нақлу пандлари,
Ойлар ҳам бир тўхтаб, сўнг ботгайдирлар.
Оламнинг энг улуғ донишмандлари —
Қиёматга қадар жим ётгайдирлар.

2003

ҲИЛОЛ

Чикдингми ҳилолим,
Мунглуф ярим ой,
Энди вам қоришди фурсатларимга.
Сен зиё сочмассан,
Қўшмассан чирой
Менинг ҳасратларим, ғурбатларимга.

Инсон келармикан эртами ё кеч
Дунёга дон каби янчилмоқ учун?
Ҳилолим, осмонга чикдингми бу кеч
Укамнинг қабрига санчилмоқ учун?..

2003

БУЮК ИПАК ЙЎЛИ

Келаверар карвонлар,
Кетаверар карвонлар.
Қадим Ипак йўлдир бу —
Ҳам севинч, ҳам армонлар.

Йигирма бир асрдир,
Бардошу ҳам сабрдир.
Халқлар қурган қасрдир —
Гоҳ созу гоҳ вайронлар.

Бунчалар кенг бу очун,
Бир томони Чин-Мочин.
Инсон ёзса кулочин,
Фурур бўлган осмонлар.

Чўлмас — кўкларга етган,
Ўлмас эрklarга етган,
Улуғбеклардан кетган
Юлдузларга унвонлар.

Оврупоми, Осиё,
Бир куёш, бир ой — зиё,
Адолатга, эй дунё,
Барринг бўлсин айвонлар.

Инсоният, маконинг —
Ўт ҳам сув тўрт томонинг.
Маърифат ҳам иймонинг
Сенга бўлсин қалқонлар.

Биз оламга тикилдик,
Гоҳ туриб, гоҳ йиқилдик.
Қаддимизни тик қилдик,
Келди даври давронлар.

Кунчиқардан чиққан кун
Сурхонда тунар ҳар кун.
Ёпонча сўйлар бугун
Термиздаги кўрғонлар.

Буюк Ипак йўлдир бу,
Минг миллат, бир тилдир бу.
Аждодлардан қўлдир бу
Авлодларга томонлар.

Шанхайдан бошланган тонг
Тошкентда отса не тонг?
Олти султон — бир кўрғон,
Эзгуликка сорбонлар.

Дунё, сен солгин назар,
Манзилларинг бўлгай зар.
Абадиятга қадар
Тўхтамас бу карвонлар.

2004

* * *

Мен кўнглимни гулга бердим,
Гулнинг новдасига қийин.
Майин ичдим, болин сўрдим,
Ишқнинг бодасига қийин.

Ёр зулфини дом билган у,
Доим ажиб ҳол бирлан у,
Бўйнидаги хол бирлан у
Маржон шодасига қийин.

Ошиқ деган ташна кетар,
Ғамгин назар ташлаб кетар,
Муғомбирлар яшнаб кетар,
Бари соддасига қийин.

Навоийдан дил олмаган,
Машрабдан бир қил олмаган,
Ошу нон деб илм олмаган
Инсон подасига қийин.

Қилмайин юз-хотирини,
Кўролмаса бир-бирини...
Уйлайвериб тақдирини,
Юртнинг отасига қийин.

Ватан — юксак номус-ордир,
Кимлар учун у рўзгордир.
Гарчи Темурлари бордир,
Темурзодасига қийин.

2004

УМР

Умр аввал шўх, ўйноқи тойга ўхшар,
Жилға бўлар, сўнгра тошқин сойга ўхшар.
Қуёш янглиғ чарақлагай тонг чоғида,
Кўкламдаги ёмғир ювган ойга ўхшар.

Болалигинг жаннатидир ота уйинг,
Унда сенинг бешикларинг, бешик тўйинг.
Қадди эгик отанг бўйи, сенинг бўйинг,
Устоз айтгандайин камон, ёйга ўхшар.

Баланд-баланд тоғларингда қоринг бордир,
Молинг йўқдир, лекин дилда оринг бордир.
Йигитлигинг, гар қаламқош ёринг бордир,
Юз минг динор, тиллоси бор бойга ўхшар.

Кўз ўнгингда бозорлари, баҳорлари,
Бу дунёнинг гулзорлари, гулёрлари.
Ўтаверар унинг ёғоч тулпорлари,
Бу ёни кир, у ёни сир жойга ўхшар.

Изларин ўп яхшиларнинг йўлидаги,
Ёшлигинг бир оққуш даҳо кўлидаги.
Умр асли кекса онанг кўлидаги
Соғинч тўла бир пиёла чойга ўхшар.

2004

КУЛЧА

Ошиқларнинг бир кўчаю,
Бунда бир тандир кулча.
Осмонда ой бир кулчаю,
Сенинг юзинг — бир кулча.

Бир ҳовли ҳам бир уйчаю,
Ичи тўла гулғунча.
Бунда бир тандир кулчаю,
Сенинг юзинг — бир кулча.

Бир йўлакча, бир йўлчаю,
Унутмасман, ўлгунча.
Сенинг юзинг — бир кулчаю,
Кимларга тақдир кулча?..

Кўнгил энди зор гўшаю,
Йиллар қайдадир, кулча?
Қолиб кетди бир кўчаю,
Кўкларда ой — сир кулча.

2004

ҚУРБОНЛИК ҚЎЙ

Худди жаннат жамолидай
Бир тонг эди,
Олам бир ён,
Сенинг кўзинг бир ён эди.
Кечир мени,
Мен ёнингга боролмадим,
Жовдираган кўзларингга қаролмадим.
Ўзларича қўли очиқ, хотамлари,
Нечук одам
Бу дунёнинг одамлари?
Нечун сени,
Нечун сени сайладилар?
Ётқиздилар,
Оёқларинг бойладилар.
Нечун бўйнинг бермай,
Ерга уравердинг,
Бошгинангни қорнинг томон
Буравердинг?
Оёқларинг нечун бунча ташлашдилар?
Қорнинг тирнаб,
Нени бунча талашдилар?
Бу дунёда куйдирган
Ҳам куйган инсон,

Ўнг келганда
Ўз боласин сўйган инсон.
Қурбонлик қўй,
Майсаларга қонинг томди,
Жовдираган кўзинг билан
Жонинг томди.

Кўтаришиб,
Осдилар сўнг оёғингдан,
Сахар ичган сувинг
Оқди томоғингдан.
Кўзёшингни
Қонинг билан қордиларку,
Теринг шилиб,
Қорнингни ҳам ёрдиларку!

Наҳот ҳайвон қисматин ҳам
Давоси йўқ?
Кўзиларинг ётар эди
Кўзи юмуқ.
Жонсиз қорнинг,
Чавоғларинг болиш бўлиб,
Ётар эди улар
Тилсиз нолиш бўлиб.

Ҳаёт менга
Кўп ғамларни қайтиб берди,

Буни менга бир огайним
Айтиб берди.
Жонзот кўзи билан
Боқсанг гоҳ ҳаётга,
Нафратларинг келиб кетар
Одамзодга.

Кечалари мен ҳам
Уйроқ алам билан,
Юрак-бағрим тиглайдирман
Қалам билан.
Лекин унга
Бир тасалли беролмайман,
Юрагимнинг кўзларига
Қаролмайман.

Жонворгинам,
Дунё нечун қирлардадир?
Хаёлларим
Сен ўтлаган қирлардадир.
Қўймас сира,
Қуловимдан кетмас нари,
Кўзи юмуқ кўзиларнинг
Маърашлари.

2004

«ТАФАККУР» ЖУРНАЛИГА

Бу дунёда ўзинг топган
йўлинг бирлан тафаккур қил,
Агарчи топмаган бўлсанг
дилинг бирлан тафаккур қил.

Сенга қошона бермабди,
вале пешона бермишдир,
Ўзингни манглайингдан бил,
қўлинг бирлан тафаккур қил.

Азалдан ўзфуруш дунё,
сўзи кўп, сўзфуруш дунё,
Тийиб юргил забонингни,
тилинг бирлан тафаккур қил.

Ҳаёт бўстониға уч кун
келиб кетгувчи гулдирсан,
Хазонинг ҳам гулинг, обу
гилинг бирлан тафаккур қил.

Нечун инсон бўлиб келдинг?
Нечундир ёнмайин кетмоқ?
Оловинг, оташинг, ўтинг,
кулинг бирлан тафаккур қил.

Жаҳолат то завол топгай,
Она юртинг камол топгай,
Тафаккур қил, тафаккур қил,
элинг бирлан тафаккур қил.

2004

**МЕНИНГ УЧ ХУШҲАБАРИМ —
ЁШЛИК. БАҲОР. МУҲАББАТ**

*(«Туркистон» газетаси
саволларига жавоблар)*

— Болаликнинг безубор дамлари кўкка потирлаб учган қуш сингари шошқин. Кечагина гилос дарахти остида турган қўшни қизнинг нигоҳидаги ҳайрат, унинг лабларидан сизиб чиққан қип-қизил гилоснинг қони, дилга аллақандай орзиқиш пайдо қилиши табиий ҳолдир. Сирожиддин ака, келинг бир лаҳза бўлса-да болаликка қайтсак.

— Болалик, унинг сеҳру синоатию орзу-ҳаваслари, соғинч ва севинчлари ҳақида илгари чиққан мақолаларим, суҳбат ва бадиаларда кўп гапирганман. Буларнинг бари ўтган йили «Ғафур Ғулом номидаги ижод уйи» нашриётида чоп этилган «Яшасин ёмғирлар» номли китобимда жамланган. У гапларнинг ҳаммасини такрорлаб ўтириш шарт эмас деб ўйлайман. Болалик, худди жилғалардай тез ўтиб кетгувчи давр бўлса-да, унинг хазинаси туганмас, умр кечган сайин тошлоқларию қумлоқлари, хору хаслари ҳам тилло бўлиб кўринавераркан. Мен, сиртдан қараганда оддий туюладиган, бироқ ичдан жуда ҳам бамаъни бир муҳит, серзавқ бир хонадонда ўсиб-улғайдим. Бу муҳитнинг қадри, қийматини ҳам кейин йиллар ўтгач англаб етдим.

Ташқаридан қараганда ҳаёт-рўзгоримиз эл қатори — отам, онам бизни боқиш, кийинтириш учун ишлардилар, уйимизда олам, сингилларимнинг ўз юмуши, акам билан менга ҳам маълум вази-фалар юклатилган эди. Тафсилотларга берилмай айтадиган бўлсам, пахса девор, кичкинагина эрганак-эшик, ҳовлидаги ёғоч сўри, туп-роқсупа, пастаккина лойшубоқ уйларимиз, бу ҳовли, бундаги турмуш ташвишлари — ташқаридан қараганда шундоқ ҳамманикига ўқшаш эса-да, ичкаридаги бошқа бир ҳаёт — эртақлару маталлар, дostonлару термалар, шеъру ғазалларнинг сеҳрли дунёсига астойдил ошиқ бўлган эдим. Дашту қирда юраманми, пода боққани ё далага кетаманми — оқшом пайтигача шу дунёга интиқиб, инти-либ яшардим. Раҳматли Ойбиби момом, Сайидумар амаким, отам, усто Ҳабиб амаким, Исломиддин тоғам, онамлар — бу азиз инсонлардан тинглаганим дostonлару эртақлар, саргузаштлар, уларнинг оҳанглари то ҳануз ёддан чиқмай, дилни орэиқтиради.

Оила муҳотидаги мана шу мактаб — мени тарбиялади, улғайтирди, ҳаётимнинг асосий йўлини белгилаб берди. Раҳматли отам уруш кўрган, кўп яраланган, ҳаёт қамчиларининг захрини ҳам обдон тотган одам — энг катта, улуғ устозим тарбияси, онамнинг жиддий назорати, панд-насиҳатлари билан аллал-охир еттинчи синфга келиб китобхон бир болага айланиб қолдим. Кейин мактабни битирдим, ўн олти ёшимда дорилфунунга ўқишга кирдим. Бу дунёга келиб, менинг ҳаётдаги илк йирик ғалабам шу эди. Умр экан-да, фақатгина бир армон ўртайди: отамга бир яхшилик қилишга улгуролмай қолдим.

— Сиз бот-бот эслайдиган Ойбиби момонинг «сирли сандиқ»ларидан ҳар-ҳар замонда инъом этилган қанд-ширинликларнинг таъмини соғинган пайтларингиз бўладими?

— Онам бизнинг тарбиямиз масаласида анча қаттиққўл эдилар. Болалик экан-да, баъзан бир юмуш вақтида бажарилмай қолинади ёки масалан, «қартанг» лақабли шохдор сигиримиз бемалол сўрига чиқиб, биз тушлик қилиб йиғиштирмай кетганимиз дастурхондаги нонларни қавшаб турган бўлади. Шу маҳал онам келиб қоладилар, қўй-молларга қараш кундуз кунни менга юклатилгани учун — биринчи жавобгар, албатта мен бўламан. Ҳаммадан катта бўлиб фаросат қилмагани учун Ниёзибиби опам иккаламиз толхивчин билан «мукофотланамиз». Оилада сал эрка, ўжарроқ бўлганим учун аразлашга қулай фурсат топилганини ҳали ўйламасимдан, томорқасининг шох девори ортидан Ойбиби момом «Бу ёққа қочиб кел» деб чақириб қоладилар. Момом басавлат, юзлари ҳам исмига муносиб, бағри кенг, меҳрибон кампир эдилар. Дастурхонларидаги чақмоқтошдай-чақмоқтошдай оқ қандларни синдириб, чойимга солганлари, қуюлтирилган какао, писта, анжир қоқи, тутмайиз билан алоҳида сийлаб туришлари мени андак талтайтириб қўйган эди. Баҳона топилди дегунча, момомни олдига қочиб борардим. Сиз айтган сандиқларни шу ҳовлида, усто Тожиддин амакимиз ясардилар. Ранда, арра, теша, пойболта, искана сингари дурадгорлик анжомлари, устахонадаги тахта-тараша ислари ҳаммаси қадрдон бўлиб қолган. Саватдайгина бўлиб сандиқ ясаётган жиккаккина амакимиз эса баъзан ёғочга гул ўйишни ҳам ўргатиб турардилар.

Ойбиби момомнинг ҳовлисидаги осмонга тарвақайлаб кетган сермева тут дарахтию ҳовли чеккасидаги шохтут бизнинг болалигимизга табиат томонидан инъом этилган ҳақиқий энагалар эди. Биз бир гала неваралар шу тутнинг шохларида байрамлар қилиб,

шоҳутудан унинг меваларидай ранг олиб, рангланиб улғайдик. Дунёнинг бошқа кераксиз рангу матоҳлари ҳеч қачон бу ранглар, жозибаву манзараларнинг ўрнини босолмаслигига катта бўлгач, ҳаётни кўргандан кейин амин бўлдик.

Тақдир, тириклик кейинчалик қанчалар аччиқ ва тахир неъматлар едирмасин, Ойбиби момоннинг меҳру шафқати, паноҳ ва беминнат соясини ўзида мужассам этган азиз момотутларни ҳар гал эслаганим заҳоти — ҳаётнинг кўп алам-изтироблари дарҳол унутилади, дилни қадрдон бир орзиқиш, мунаввар бир соғинч чулғаб олади.

Шоирлигим ўз йўлига, яқинда момоннинг ҳовлиларига борганимда бу табаррук дарахтларнинг букчайиб, мунғайиб қолганини, салкам ярим асрлик ўтган муддат, йилларнинг селу ёмғирлари уларга ҳам ўз шафқатсиз ҳукмини ўтказганини кўриб, кўнглим бузилди. Дилимдан галати хулоса кечди: дарахт ҳам қартаярканда, кимсасизликдан бора-бора кексариб қоларканда. Икки улут, ҳимоясиз бемордай наздимда турган, пушту паноҳимиз бўлган жондош дарахтларга бирор ёрдам беролмаслигимдан ич-ичимдан эзилдим. Назаримда, кўз олдимда бу дарахтлар дод солиб, чинқириб одамзоддай дунёдан ўтиб кетаётгандек туюлди.

Биз Ватани наинки дарслик китоблардан, балки мана шундай муқаддас бобо ва момо дарахтлардан ҳам ўрганмоқни ўрганишимиз керак. Дилу жонга яқин, қадрдон бир дарахтдан ололган таълиму тарбиямиз баъзан унча-мунча қўлланмаю ваъзхонликларнинг ўрнини боса олишига мен ўз камтарона тажрибамдан комил ишонч ҳосил қилганман.

— Аруз вазида битилган «Кўйдим», «Кел ўпай бир эркалаб...», «Элик ёш газали» сингари дилни титратувчи шеърларингиз борки, уларни ўқиганимизда ёки ҳофиз тилидан тинглаганимизда ниҳоят олислардан келаётган оҳанг сеҳридан сархуш бўлганмиз. Болалигингиз ўтган бобо қирлар, тошдан-тошга урилиб келаётган тошқин Тўполондарё, Оби-заранг дарёларида «фоилотун-фоилотун» садолари борга ўхшайди. Умуман Ниҳондарадан етишиб чиққан Ваҳоб шоир, Мулло Оқил, Мулла Султонларнинг қарийб икки асрдан бери шеърлари халқ тилида янграб келишининг ҳам сири шунда эмасмикан?

— «Ўзбекистон халқ шоири» унвони берилгандан кейин, кўксим шавқу ғурурга тўла Сурхондарёга, онамнинг олдига ошиқиб бордим. Ҳовлимизда онам кўнгиллари тўлиб аввал озроқ кўзёши қилиб олдилар. Кейин кўп улуғ зотлару менинг тақдиримга хайрихоҳ устоз-муаллимларим, барча инсонлар шаънига дуолар айтдилар. Кейин тоғ селидай гулдираб, ўзига хос рала-фонури билан ҳовлиқиб Исломиддин тоғам пайдо бўлди. «Мана, менинг устозим келди» дедим. «Ҳаммаси бинойидай бўлибди, зўр бўлибди» дегач, «Бобонгнинг мушкулини сен осон қилдинг-да! Каримнинг кароматини кўрдик-да охир, Ўзига шукур!» дебон кўшимча қилиб қўйди. Жумбоқли, жиякли гаплар айтишга уста тованинг кейинги сўзларига, рости, тушунмадим. «Тушунмадинг-а? — деди тоға. — Раҳматли Мамасаййид (Муҳаммад Саййид) бобонг Важжакдаги (Ҳисор тоғларида) боғида ер чопиб, буғдой экиб, ток қайчилаб юрган пайтларда доим мана бу

шеърни хиргойи қилиб юрарди. Эшит», — дея тоға бахшиёна йўсинда шеърни ижро этиб берди:

Ҳакими кулли оламсан,
на ҳукминг бўлса фармон қил,
Эрусан қодирин барҳақ,
менинг мушқулим осон қил.
Каримо, сен каромат қил,
ўзимни сенга топширдим,
Балолардан саломат қил,
ўзимни сенга топширдим.

Менинг баданларим жимираб кетди. Биз Мамасаййид бобомни кўрмаганмиз. У киши узоқ умр кўриб, отам урушдан келгандан сўнг, бир йилдан кейин — 1947 йилда оламдан ўтган. Айни пайтда — деҳқон бобом, заҳматкаш боғбон бобом, у кишидан қолган боғу бу боғнинг дарахтлари, Ниҳондара, Тўполондарё, Важжакдараю Хушқакдаранинг кўзичоқлардай ўйноқи жилғалари, Обизаранг сувлари — ҳамма-ҳаммаси бир-бир кўз олдимдан ўта бошлади. Мен ҳам шу боғда парвариш топган, навниҳол чоғларимдан меҳру муҳаббатидан баҳраманд бўлиб, ўсиб, вояга етган бир дарахтдай ҳис этдим ўзимни. Айтганингиздек, шу бобобовлару боботовлар менга оқ фотиҳа бердилар, бу сувлару жилғалардан қалбимга наволар олдим, шоир бўлиб нимаики куй ва оҳанг топган бўлсам, авваламбор, шу тупроқдан, шу тоғу даштлардан миннатдорман. Бу боғнинг катта ҳарфлар билан ёзиладиган номини ҳам биласиз: ВАТАН. Мен бир куйчи сифатида, жондан азиз шу боғнинг кўркли, тароватли бўлишига озроққина фойдам тегаётган бўлса — ўзимни воят саодатли деб биламан.

— Адабиёт муқаддас даргоҳ, шоирлик эса Яратганнинг инсонга берган алоҳида инъоми, шундай экан бу муқаддас даргоҳда тақдир тақозоси билан кириб қолган ҳар бир зот олдида жуда катта масъулият борлиги сир эмас. Бу ҳақда сизнинг фикрингиз?

— Самарқанд Давлат университетининг филология факультети талабалари учрашув чоғи узунроқ бир савол ёзилган қорозни узаптишди. Саволни тўлиғича келтираман:

«Бир ота ўз ўғлини улуғ устоз мақомидаги катта шоирнинг ҳузурига олиб борибди. Шу болани ўз тарбиянгизга олсангиз, йўл-йўриқ кўрсатсангиз, ўргатсангиз, зора сизга ўхшаб номи кетган обрўли шоир бўлиб кетса» дея илтимос қилибди. Бола ўсмир ёшда экан шекилли, устоз шоир ҳалиги кишининг сўзларини эшитгач, «Майли, фақат бир шартим бор» дебди. «Ҳамма шартингизга тайёрман» дебди ота. «Ундай бўлса, биринчи қиладиган ишингиз — ўғлингизнинг яхши кўрган қизини қўшингизнинг ўғлига олиб берасиз. Ана ундан кейин гаплашамиз» дебди устоз. Шу ҳолатга сизнинг фикрингизни билмоқчи эдик.»

— Қизиқ экан. Сиз қандай жавоб қилдингиз?

— Саволга яраша жавоб қилдим. «Янада зўрроқ шоир бўлишини истасангиз яхши кўрган қизини энг яқин, жонажон дўстига олиб беринг» дедим. Талаба ука-сингилларимга жавобим маъқул келди шекилли, роса олқишлашди. Лекин ёшлик барибир ёшликда, талабалар айни севги, муҳаббат ёшида бўлгани учун, менинг жавобимни улар айнан ҳаётий, жисмоний жиҳатдан қабул қилишди. Яъни, улар учун энг муҳими, ёшликка хос бўлгани, кутилмага-

ни — дўстининг яхши кўргани қизига дўсти уйланиши ҳодисаси эди.

Кейин талабаларга масаланинг моҳиятини изоҳлаб беришга ҳаракат қилдим. Берилган савол бир қарашда жўнроқ туюлса-да, унинг тагида аччиқ ҳикмат яширинган эди: катта шоир бўлмоқ учун катта айрилиқни бўйинга олиш керак. Янада жайдарироқ изоҳланса агар, катта бир нимага эришмоқ учун бошқа катта бир ниманингдир баҳридан кечмоққа тўғри келади.

Сўз йўлида ўзингни, ўзалигингни, ҳаётингу роҳат-фароғатингни тинимсиз, беаёв бахш этиб бормоғинг — шоирлиқдир.

Элас-элас эсимда қолган. Отам бригадир эдилар. Қишлоғимиздаги «Ғишттепа» мазорати этагидаги дала бошида акам билан ўтирибмиз. Ёлғиз, қариган, ҳориган от якка темир омончи тортиб бораяпти. Омонч ортидаги қора чопонининг пахталари чиқиб кетган, дўпписи яғир деҳқон отдан ҳам ғариброқ. Ерни шу йўсинда шудгор қилишяпти. От билан деҳқон катта, яйдоқ дала-нинг охирига бир бориб келгунча кун пешин бўлди. Ўтган асрнинг 63—64-йиллари эди. Ҳозир чўпчакка ўхшаб кўринади. Бироқ бу от билан икки узун сатр шудгор, мана, орадан қирқ беш йиллар ўтган бўлса-да, ҳозир ҳам аҳён-аҳёнда, қалам қоғоз узра қитирлаётган пайтларда тиниқ кино лавҳасидек кўз олдимда намён бўлади. Шоирлик меҳнати омонч тортаётган ўша отнинг меҳнатидай, сўз ва шеър захмати ернинг захматига ўхшаб кўринади. Ўша икки сатр шудгордайин текис ва равон, мағзи ҳам тўқ сатрлар ёзолсайдим.

Александр Пушкин «Шеър жунунвашроқ бўлиши керак» («Поэзия должна быть глуповатым») деган экан. Бироқ бир

неча юз йиллар аввал ҳазрат Алишер Навоий бобомиз қойилмақом қилиб айтиб қўйган эканлар: «Жунун водийсиға мойил кўрармен жони зоримни». Нима бўлганда ҳам, устоз Абдулла Орипов ибораси билан айтганда «устозлар — кўҳна мўмиёлар, уларда хислат ҳам, ҳикмат ҳам бисёр», шоирлик нималигини шу мўмиёлардан ўргансайдик, бу кўҳна, асл маъданларнинг иззатини ўрнига қўёлсайдик.

— Халқда устоз отангдек улуғ деган ибора бор. Сиз айни кунда шеърятимизнинг юксак чуққиларидан бири, донишманд шоиримиз, устоз Абдулла Ориповнинг доимий ёнларидасиз. Бу бахтни қандай изоҳлайсиз?

— Тақдирнинг, шоирлик қисматимнинг энг олий мукофоти деб биламан. Сиз «Бахт» деб жуда тўғри айтдингиз. Толе менга тавозе бажо келтиргани, фалакнинг мен учун эврилгани бу. Шундай пайтлар «чархи кажрафтор»нинг рост рафторлари ҳам борлигига имон келтирасан. Яна ҳазрат бобомизга мурожаат қиладиган бўлсак, ул зот «Наводир ун-ниҳоя» девонида айтадилар:

Давронда камол ичра қуёштин бийик ўлди,

Ҳар зарраки бир комили давронга йўлуқти.

Бу байтда «зарранинг қуёшдан буюк бўлгани» эмас, балки «комили даврон»нинг заррани қуёшдан ҳам буюкроқ эта олиш қудрати, буюклиги асосий нуқтадир. Навоий бобо Олий устозлик мақомини назарда тутаётирлар.

Мен Абдулла аканинг ёнларида — ўзимни университетдан муҳташам Академияга келиб қолгандай, ҳар соат, ҳар кун янги-

янги ёмби ҳикматлар, донишмандликнинг тоза, асл дуру инжулари қатлам-қатлам нурланиб, жилваланиб тургувчи катта бир Академиянинг ичида юргандай ҳис қиламан. Ҳис қилган сайин эса зарралигимизни сезиб қоламан.

«Эшитгулик элда кўп, эшак минган йўлда кўп» дейилганидек, устознинг бизга ўхшаган шогирдлари, шогирдчалари сон-санок-сиз, баъзиларимиз ўта жиддий, баъзилар хоксор, айримлар мажнунсифат — нима ҳолат бўлганда ҳам устозга интиламиз, маслаҳат, йўл-йўриқ сўраймиз. Устоз, идоранинг шаъни деб, тун буйи ухламай сахари мардонда туриб, бизнинг ўрнимиздан ҳам ҳар хил йиғинларга боради, биз эрка шогирдлармизда, соат ўнларда ҳеч нарса бўлмагандай лаллайиб ишга кириб келамиз. Гоҳ тир-жаямиз, гоҳ ҳиринглаймиз, баъзан ғийбатлар қиламиз, «сизнинг боғингияда ўсган ниҳоллармиз» деймиз-да, озроқ номимиз чиққач, тарбиятсизлик туғини баланд кўтарганча, тап тортмай бобомизнинг соқолидан тутамлаб оламиз.

Озроқ насрий чекиниш бўлди-да, келинг, яхшиси тўрт қатор шеър айта қолай:

Бу шеърлар янраган уйлар
чирогода Ватан бўлгай,
Уларни ёдлаган авлод
сабоғида Ватан бўлгай,
Дилу жону қабоғи ҳам
қароғида Ватан бўлгай.
Замон Абдулла Орифсиз,
ҳамон Абдулла Орифсия.

— Бугунги ёшлар шеърияти сизни қаноатлантирадими?

— Ёшлар шеърияти бедор-беҳаловат изланиш даврини бошдан кечиряпти. Излаган, маълумки, албатта бир нимани топади. Жараён давом этмоқда. Мақсад ёқасидан қўйвормай, маҳкам тутиб, овозининг қадду бастини дадил кўрсатаётган ука-сингилларга, уларнинг даври давронига ҳавас қилса арзийди. Адиба Умирова, Беҳзод Фазлиддин, Жўрабек Жангиров, Ирода Умарова... рўйхатни яна давом эттириш мумкин. Қувонарлиси, бу ёшларнинг шеърларидан катта шамолларнинг шовурлари келяпти. Шундай шамоллар барча ижодкор ёшларимизга ёр бўлишига ҳамиша хайрихоҳимиз.

— Мамлакатимиз Президенти 2008 йилни «Ёшлар йили» деб эълон қилди. «Туркистон» газетаси муштарийларига, қолаверса, жамийки ёшларимизга тилакларингиз?

— Муҳтарам Юртбошимизнинг эътибор ва ғамхўрлиги билан ёшларимиз пойига саҳни бир йилга баробар пояндоз тўшалди. Юрт эгаси томонидан ёш авлодга ҳамиша кўрсатиб келинаётган юксак эҳтиром катта авлод вакиллариининг қалбини ҳам доим тўлқинлантириб туради. Менинг ёшларимизга тилакларим кўп, лекин энг асосийси — ука-сингилларимиз шу эҳтиромга муносиб бўлсалар, ўзларига яратилган катта имкониятлардан вақтни бой бермай, ёшлик пайтидаёқ фойдаланиб қолсалар, элу юртимизнинг билимли, тарбияли, чиройли ва фидойи инсонлари бўлиб камол топсалар.

Қиш ўртаси бўлишига қарамай, бу суҳбатимизга «Ёшлик. Баҳор. Муҳаббат» деб ном қўйганим ҳам бежиз эмас. Ёшлик

айёми учун қиш фасли йўқ ҳисоби, ёшлик — йил ўн икки ой баҳор дегани, баҳорнинг уч ойи ҳам, ўн икки ойи ҳам тез ўтиб кетади. Фурсат борида бу жозиб, сертароват даврдан катта маънавий захирани жамлаб олмоқ — бир умрга татирлик зафарларга асос бўла олади.

Аҳтамқул Карим суҳбатлашди.
2008 й.

ЙИЛЛАР ВА КИТОБЛАР

1. **«Рухим харитаси»**. Фафур Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1984 йил.
2. **«Салқин харсанглар кафтида»**. «Янги аср авлоди» («**Ёш гвардия**»), 1986 йил.
3. **«Севги мамлакати»**. Фафур Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1987 йил.
4. **«Асрагил»**. «Янги аср авлоди» («**Ёш гвардия**»), 1990 йил.
5. **«Мангу ризқ»**. Таржима (Андрей Вознесенский. Шеърлар, дostonлар, наср). Фафур Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1990 йил.
6. **«Меҳр қолур, муҳаббат қолур»** (Бадиалар, мақолалар). «Чўлпон» нашриёти, 1992 йил.
7. **«Куйдим»**. Фафур Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1994 йил.
8. **«Уйингдаги бешиклар»**. «Ёзувчи» нашриёти, 1996 йил.
9. **«Ватанни ўрганиш»**, «Чўлпон» нашриёти, 1996 йил.
10. **«Эгаси бор юрт»**. Фафур Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2001 йил.
11. **«Ватан абадий»**. «Шарқ» нашриёти, 2001 йил.
12. **«Устимиздан ўтган ойлар»**. «Чўлпон» нашриёти, 2003 йил.

13. **«Кўксимдаги зангорларим»**. «Маънавият» нашриёти, 2004 йил.
14. **«Қалдирғочларга бер айвонларингни»**. «Шарқ» нашриёти, 2005 йил.
15. **«Дил фасли»**. «Ўзбекистон» нашриёти, 2007 йил.
16. **«Яшасин ёмғирлар»** (Мақолалар, бадилалар, хотира ва суҳбатлар). Фафур Гулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи, 2007 йил.

М У Н Д А Р И Ж А

Менинг шоирлигим (Манзума) 5

Илк оғригим, илк ёмғирим...

«Сен маъсуд дунёнинг	13
Эски уй	13
«Кунда Жувоз торларида...»	14
Болалик дарахти	15
Болалик	16
«Самолётлар учди...»	17
Болалик балладаси	19
Соғинч	20
Қуёш қизи	22
«Олис кечинмалар...»	23
«Сариосиё осмонлари...»	23
Тунги ўримдан сўнг	25
Ўсмирлик	26
«Бир кун мени уйғотадилар...»	27
Бахт	27
Ўчоқлар	29
«Салласига қараб...»	30
Ваҳоб шоирнинг афсуслари	31

Болалигимда итотарлар отиб кетган тўрт оёқли дўстларим хотирасига	32
Бўри чўпоннинг ўғлига насиҳати	34
«Мен турилган куни...»	35
«Сутдай оқ саҳронинг...»	36
«Саъдий газалларин саҳроларида»	37
Кундажувоз. Кеч куз	37
Саратон	38
Чавандозлар	39
Ният	40
Тун	40
«Сен йиғладинг...»	40
«Йўлни олиб ташлама...»	42
«Овозларни тутавер...»	43
«Тез ёрдам» машинасида ёзилган шеър	44
Мутолаа	47
Коптоқлар	49
Рухим харитаси	51
Паҳлавон Маҳмуд	52
Самарқандда	52
Қороз қасида	53
Сурхон. Саратон	55
Қадимий Бактрия тупроғида	56
Бойсун кўшиғи.....	57
Меҳмон	58
«Биродар, қўлда жом, кўада ёш...»	60
«Қора кўзли Гулпариди...»	61

Шукуҳ	62
Тавалло	63
Уйқуда айтган шеърим	64
«Яшинлар ёритган эй олис уйим»	64
«Сен бу муҳаббатни...»	65
Ахборот қироли	65
Туш	67
Бу ҳам бир гап-да	68
«Беҳабар, беҳабар...»	69
«Қайрағоч. Сўри...»	70
Думалоқ шеър (болаларга)	71
Бу одам (болаларга)	72
Биз овқатланамиз (болаларга)	73
Эшонқул нима дейди?	74
«Тескарига оққан дарёлар...»	75
Қоғоз сигир ёки қўшиб ёзиш ҳақида	77
Болалик. Қўшни қизи Гулпари	78
Хазонрез	79
«Яна Эшонқулнинг уйқуси...»	81
Чағонийён	81
Кушон шахзодасининг боши	82
«Ровийлар ривоят қилдилар»	83
Фасл	84
Паймона	84
Ёруғ дунё. Соялар	85
Совинч таҳлили	87
Гунглар тўйида	89

«Арслон терисидай...»	91
Ҳисор тоғларида	92
Ҳовли	93
Вознесенский билан учрашув	94
Айрилиқ	96
«Сени олиб кетсам...»	97
«Менсиз яшолмайди...»	98
«Бу тоғлар...»	99
«Йиллар йироқ кўлдай...»	100
Хотиралар кўли	101
Тарихий ташбеҳ	102
«Худо паноҳига олсин...»	102
«Дарахтлар гуллардан...»	102
Омадсиз Деҳқонбой	103
Кўчган қишлоқ	103
Бу ойлар	105
Сен	106
«Мезон кетди, ақраб кетди...»	106
«Устимиздан ўтган ойлар»	108
«Бул кеча...»	109
«Дунё надир?»	110
Тўй	110
«Қирлардан бир яшил тўпламлар...»	111
Сувчи Бобоназар	112
Кетмончи қизларга	113
«Тийрамоҳ тоғ ила тошимга тушган»	115
Кўксимдаги зангорларим	116

Маслак	118
Бир турлангучи гул	118
Бу муҳаббат борида	119
Самарқандлик кийигим	121
Суроқ	124
Илинж	124
Баҳор	125
Севги (саволга жавоб)	127
«Эй паривашлар...»	128
«Қайсидир зулфни...»	129
Пешона хусусида	130
Рўзи Чориев. Қумқўрғон олмалари	131
«Қуёш янглиғ тоғларингга...»	132
«Қошларинг қаросида...»	133
«Қўрмайин ҳам...»	133
«Қўксимда кўп йиллар бир олов...»	134
«Кичик қалбим кенг жаҳонга...»	135
Кўз тегиши	136
Аламли дунё	137
«Тахир бўлди муҳаббатим...»	138
Тўй оқшомида	140
Ватанни ўрганиш	141
Дашнобод анорига	144
«Ой нурлари...»	145
«Қадр билмас ёр олдида...»	146
«Э, Худойим...»	147
Фасл	147

Ватан ёди	149
Оқ рўмоллар	150
«Умр аста айланмоқда...»	151
Ёлбориш	152
Ҳикмат	153
«Икки хил сифиниб бўлмас...»	153
Полвонлар юрти	154
Сизга	155
Дунё масали	156
Таклифнома	157
Тилак	157
Франкфурт сафари	158
Айирбош	161
Ким нима бўлади? (болаларга)	162
Кадрдонлар	163
На керак?	164
«Жайрон ҳам жозибдир...»	166
«Шеърят, сен абадий...»	166
Маслаҳат	167
Дуо сўраб	169
Денов манзумаси	171
Ёроч сўри	175
Худоба топширдим	177
Тўполондарё билан хайрлашув (достон)	179

Найсоним ватан

Ватан	207
Наврӯз кўшиғи	211
Устоди аявал	213
Ватан абадий	214
Инсонийлик	216
Жону дилим	217
Азим чинор	218
Хижолатлик	220
Тариқат тупроғи	221
Бозор иқтисодиёти ва шеър	222
Шоир бўламан деб келган болалар	223
«Мен ўзбекнинг бир штатсиз шоири...»	226
Болаликни кўмсаш	227
«Сингилларим, бинафшажонлар...»	229
Буюк шоирлар	230
Шоир бўлмоқ	231
Кетиш кўшиғи	233
Кўшлар олами (болаларга)	235
Хоразмча	236
Кўшиқ	237
Тотлиқаснинг кўшиғи	238
Қор ёрди	239
Зиёрат	240
Лайлаққор ва одамзод ривояти	241
Онамнинг калишлари	247

Қирқ баҳор ривояти	249
Ватан надир	250
Ватан озода бўлсин	252
Қисқа сатрлар	253
Чопонга ҳазил қасида	255
Усто Тожиддиннинг сандиқлари	256
Ажаб дунё	258
Эй ой	259
Борда	259
Баҳор оқшоми	259
Сенинг бир холинг	260
Икки юлдуз	260
2000 йил шеъри	260
Эгаси бор юрт	262
Баришлов	263
Мир Алишер	265
Эҳтиром	265
Мангу номлар	268
Соҳибқирон ҳайкали пойига ёзув	269
Тошкентга бағишловлар	269
Термиз шаънига	271
Бир соғинч	272
Армон	274
Ўзингга ҳанола	275
«Тахтани тахтадан тежаб...»	275
Келиб кетмоқ	277
Таҳлил ва таҳрир	278

Ўрганинг	280
Нон иси	281
Ҳаёт кўшиғи	283
Ватан десам	284
Бу — сенинг уйингдир... ..	285
Инсон	290
Она юрт	291
Ой изидан	293
Гилослаб	294
Сўз йўли	295
Соғинч торлари	297
«Менинг шеърим нима?»	298
Шеърят	300
Марсия	302
Тўрт сўз	307
Чумолига ҳазил	308
Меҳр	310
Айвондаги мусича	311
Ватанни англаш	312
Навойни ўқиш	314
Навой туғилган кун	316
Тарих	316
Шам	317
Дехқон мадҳияси	318
Уйғоқ йўллар	320
Узилган торлар	320
Муҳаббат кошонаси	322

Сирозиддин Сийид

Оқ ёқалар	323
Ёмғирлар ва кўзёшлар	324
Баҳор Сурхондан бошланар	325
Минг йиллик ҳадислар	331
Нечун биз дунёда	335
Такрор	339
Ёшлик. Баҳор. Муҳаббат.....	341
Совға	342
Эликқалъа ташбеҳлари	343
Жуғрофия	344
Интернет	345
Нечун?	347
Марҳумлар	348
Ҳилол	349
Буюк ипак йўли	349
«Мен кўнглимни гулга бердим...»	351
Умр	353
Кулча	354
Қурбонлик қўй.....	355
«Тафаккур» журналига.....	358
Менинг уч хушxabарим — Ёшлик. Баҳор. Муҳаббат («Туркистон» газетаси саволларига жавоблар)	359
<i>Йиллар ва китоблар</i>	371

СИРОЖИДДИН САЙИД

СЎЗ ЙЎЛИ

1-жилд

«Шарк» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси

Бош таҳририяти
Тошкент — 2008

Мухаррир *А. Аҳмедов*

Рассом *О. Жўлдашева*

Бадий муҳаррир *Ф. Башарова*

Техник муҳаррир *Р. Бобохонова*

Мусаххилар: *Н. Охунжонава, Ш. Хуррамова*

Саҳифаловчи *Л. Бацева*

Теришга берилди 11.08.2008. Босишга рухсат этилди 20.09.2008. Бичими 70x108^{1/32} «Академия» гарнитураси. Офсет босма. Шартли босма табоғи 16,8. Нашриёт-ҳисоб табоғи 14,3. Адади 3000. Буюртма № 4845. Баҳрси келишилган нарҳда.

«Шарқ» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси босмахонаси,
100000, Тошкент шаҳри, «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.